

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Језик
српског народа

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб
Телефон/факс: (051) 456-331, 456-341
E-mail: sgrs.redakcija@slglasnik.org
sgrs.oglasni@slglasnik.org
sgrs.finansije@slglasnik.org
sgrs.online@slglasnik.org

www.slglasnik.org

Сриједна, 19. април 2023. године

БАЊА ЛУКА

Број 36

Год. XXXII

Жиро рачуни: Нова банка а.д. Бања Лука
555-007-00001332-44
НЛБ банка а.д. Бања Лука
562-099-00004292-34
Атос банк а.д. Бања Лука
567-162-10000010-81
UniCredit Bank а.д. Бања Лука
551-001-00029639-61
БПШ Банка а.д. Бања Лука
571-010-00001043-39
Addiko Bank а.д. Бања Лука
552-030-00026976-18

918

На основу члана 43. ст. 1. и 2. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), члана 18. тачка н) Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/12, 46/17 и 111/21) и члана 50. Закона о заштити становништва од заразних болести ("Службени гласник Републике Српске", бр. 90/17, 42/20, 98/20 и 63/22), Влада Републике Српске, на приједлог Републичког штаба за ванредне ситуације, на 14. сједници, одржаној 30.3.2023. године, доноси

УРЕДБУ

О НАЧИНУ ИЗВРШАВАЊА МЈЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ЗАРАЗНОГ ОБОЉЕЊА КОВИД 19

Члан 1.

Овом уредбом уређује се начин извршавања мјера за спречавање и сузбијање заразних обољења COVID-19 (у даљем тексту: ковид 19), које изазива тешки акутни респираторни синдром корона вирус 2 (енгл. Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2, у даљем тексту: SARS-CoV-2), за вријеме трајања ванредне ситуације у складу са законом.

Члан 2.

С циљем спречавања пандемије и контроле ширења SARS-CoV-2, спроводи се мјера изолације према лицима која су заражена вирусом, те мјера карантина према лицима која су била у блиском контакту високог ризика са зараженим лицима у складу са упутством за одређивање мјере карантина и изолације и дефиницију случаја Јавне здравствене установе Институт за јавно здравство Републике Српске (у даљем тексту: Институт).

Члан 3.

(1) Лабораторијско испитивање на присуство SARS-CoV-2 врши се код лица за која постоји сумња на његово присуство, на основу клиничких и епидемиолошких параметара, у складу са упутством за одређивање мјере карантина и изолације и дефиницију случаја, које је сачинио Институт.

(2) Лабораторијско испитивање на присуство SARS-CoV-2 може се вршити и на лични захтјев, при чему лице које захтијева тестирање сноси трошкове тестирања који су прописани општим актом Института.

(3) Доказивање присуства SARS-CoV-2 врши се у узорцима назофарингеалног бриса, ланчаном реакцијом по-

лимеразе у реалном времену (енгл. Real time - Polymerase Chain Reaction, у даљем тексту: Rt-PCR метода), којом се детектује нуклеинска киселина SARS-CoV-2, или употребом брзих антигенских тестова на SARS-CoV-2.

Члан 4.

(1) На територији Републике Српске Rt-PCR дијагностика SARS-CoV-2 спроводи се у референтним микробиолошким лабораторијама сљедећих јавних здравствених установа:

- 1) Институт, Служба за микробиологију, Бања Лука,
- 2) Јавна здравствена установа Универзитетско-клинички центар Републике Српске (у даљем тексту: Клинички центар), Завод за микробиологију, Бања Лука,
- 3) Јавна здравствена установа Болница "Свети апостол Лука" Добој,
- 4) Јавна здравствена установа Болница "Свети Врачеви" Бијељина,
- 5) Јавна здравствена установа Универзитетска болница Фоча.

(2) Лабораторије из става 1. овог члана уносе резултате тестирања у веб-апликацију за унос и преглед резултата тестирања пацијената на присуство вируса корона - CORONFEEL, према корисничком упутству за коришћење апликације и унос података Института.

(3) Лабораторија о резултату тестирања одмах обавјештава хигијенско-епидемиолошку службу надлежног дома здравља из којег је упућен узорак на тестирање.

(4) Уколико се ради о пацијенту који се налази на болничком лијечењу, лабораторија из става 3. овог члана је обавезна да о резултату тестирања одмах обавјести здравствену установу у којој је пацијент на болничком лијечењу и хигијенско-епидемиолошку службу надлежног дома здравља.

(5) У складу са Протоколом за лабораторијску дијагностику, код случајева сумње на инфекцију SARS-CoV-2 у Републици Српској, лабораторије су обавезне да чувају узорке који имају Ct вриједност мању од 27 и да их до 20. дана у текућем мјесецу доставе Служби за микробиологију Института ради евентуалног испитивања генетских варијанти вируса поступком секвенцирања.

Члан 5.

(1) На територији Републике Српске тестирање на присуство SARS-CoV-2 употребом брзих антигенских тестова спроводи се у здравственој установи или другом правном лицу које обавља лабораторијску дјелатност и које се прија-

вило Министарству здравља и социјалне заштите (у даљем тексту: Министарство) за обављање ове врсте тестирања.

(2) Здравствене установе или друга правна лица која обављају лабораторијску дјелатност из става 1. овог члана за ову методу могу да користе искључиво тестове који се налазе на листи међународно признатих брзих антигенских тестова коју формира Техничка радна група за дијагностичке тестове на ковид 19 Европске уније.

(3) Здравствене установе или друга правна лица која обављају лабораторијску дјелатност из става 1. овог члана о резултату тестирања одмах обавјештавају хигијенско-епидемиолошку службу надлежног дома здравља.

(4) Здравствене установе или друга правна лица која обављају лабораторијску дјелатност из става 1. овог члана обавезни су да пријаве Министарству увођење новог теста прије почетка његовог коришћења, односно у року седам дана у случају престанка коришћења претходно пријављеног теста из става 2. овог члана на образцу који се налази у Прилогу 1. ове уредбе и чини њен саставни дио.

Члан 6.

Здравствена установа или друго правно лице које обавља лабораторијску дјелатност из члана 5. став 1. ове уредбе обавезно је да организује здравствену заштиту спроводећи мјере за контролу инфекције SARS-CoV-2, као и других инфекција.

Члан 7.

У здравственој установи или другом правном лицу које обавља лабораторијску дјелатност из члана 5. став 1. ове уредбе обавезно је да се организује ношење заштитне маске за сва запослена лица у непосредном раду са пацијентима.

Члан 8.

(1) Пацијенти код којих је потврђено присуство SARS-CoV-2 морају да буду изоловани у посебним просторијама/одјеленима приликом боравка у здравственој установи, а комплетно особље које ради са таквим пацијентима мора да користи личну заштитну опрему и спроводи остале мјере препоручене за заштиту од SARS-CoV-2 и спречавање ширења SARS-CoV-2.

(2) У здравственој установи се обавезно ради тријажа, те се пацијенти који долазе због респираторних симптома упућују на преглед/терапију у одвојене просторије.

(3) Приликом збрињавања пацијената спроводе се следеће мјере за заштиту од инфекције: употреба личне заштитне опреме, дезинфекција, провјетравање, правилно одлагање инфективног отпада, физичка дистанца између пацијената, као и између особља гдје год је то могуће, одржавање респираторне хигијене и друге препоручене мјере.

(4) У чекаоницама и осталим просторијама у здравственој установи обавезно се обезбјеђује физичка дистанца између пацијената.

Члан 9.

(1) Здравствене установе су обавезне да обезбједе да је здравствено и помоћно особље обучено за правилну употребу личне заштитне опреме и спровођење мјера за превенцију и контролу инфекције у здравственој установи.

(2) Здравствена установа је обавезна да надлежно тијело, односно надлежно лице за спречавање и сузбијање инфекција повезаних са пружањем услуга здравствене заштите у здравственој установи задужи да планира, предлаже и предузима мјере превенције и контроле инфекције и спремности за реаговање на случајеве обољелих од ковида 19, организацију обуке особља, те обезбјеђивање писмених упутстава за здравствене раднике, за правилну употребу личне заштитне опреме и спровођење мјера за превенцију и контролу инфекције у здравственој установи.

(3) Орган управљања у здравственој установи доноси општи акт којим се детаљније прописује начин спровођења мјера из става 2. овог члана.

Члан 10.

(1) Дом здравља је обавезан да спроводи мјере за спречавање и сузбијање заразне болести ковид 19, и то:

1) да, у складу са тренутном епидемиолошком ситуацијом, своје расположиве капацитете (људске, просторне и опрему) максимално укључи у превенцију и одговор на ширење SARS-CoV-2 и збрињавање пацијената обољелих од ковида 19;

2) да у максимално могућем капацитету, прилагођавајући се епидемиолошкој ситуацији и различитим нивоима оптерећености, збрињавањем пацијената обољелих од ковида 19, организује пружање специјалистичких здравствених услуга уз:

1. организовање режима наручивања пацијената,

2. обезбјеђивање писмених упутстава за пацијенте на видном мјесту у чекаоници (промотивни материјал у писаној форми),

3. процес тријаже пацијената на ковид 19 и приликом сумње на обољење обавезно пријављивање хигијенско-епидемиолошкој служби дома здравља,

4. појачавање хигијенских мјера прања и дезинфекције површина, просторија и прибора за рад;

3) да приоритетно спроводи епидемиолошке анкете лица која су била у контакту са зараженим, са предлагањем одговарајућих епидемиолошких мјера и да доставља Институту и надлежним институцијама све тражене податке у складу са препорукама;

4) да има план о распоређивању здравствених радника и радника који непосредно не учествују у процесу пружања здравствене заштите за функционисање дома здравља;

5) да у додатним просторним капацитетима са испуњеним условима врши преглед и друге интервенције потребне за обољеле од ковида 19 уз придржавање свих мјера за превенцију и контролу инфекције;

6) да обезбјеђи узимање брисева лицима за која се сумња да су обољела од ковида 19 или да су заражена SARS-CoV-2 у просторијама за преглед и друге интервенције или у кућним условима;

7) да центар за заштиту менталног здравља дома здравља у сарадњи са центрима за социјални рад обезбјеђи психосоцијалну подршку лицима која се налазе у кућној изолацији;

8) да обезбјеђи лијекове и медицинска средства неопходна за спровођење њиховог плана рада;

9) да обезбјеђи одржавање редовне комуникације између надлежних доктора медицине, специјалиста епидемиологије, Института, доктора медицине надлежне болнице, односно Клиничког центра, Фонда здравственог осигурања Републике Српске и штаба за ванредне ситуације надлежне јединице локалне самоуправе;

10) да у случају појаве инфекције изазване SARS-CoV-2 код запослених у дому здравља хитно обави епидемиолошко истраживање и предузме све потребне мјере за спречавање ширења SARS-CoV-2 унутар дома здравља;

11) да приликом упућивања пацијента у надлежну болницу, односно Клинички центар и друге здравствене установе у којима се стационарно лијече пацијенти уз упутницу за болничко лијечење обавезно достави Епидемиолошку анкету за упућивање у болницу Института и неопходну здравствену документацију са нагласком на информације о резултатима тестирања лица за која се сумња да су обољела од ковида 19 или да су заражена SARS-CoV-2, односно податке о статусу вакцинације лица које се упућује на болничко лијечење;

12) да надлежној инспекцији у јединицама локалне самоуправе, с циљем благовремене израде инспекцијских рјешења, одмах достави тачне и потпуне податке о лицима која су обољела од ковида 19 или су заражена SARS-CoV-2, као и податке о лицима која су била у контакту са обољелим лицима за која се предлаже мјера карантина;

13) да је обавезан да у сарадњи са болницама и Клиничким центром обавља континуирану едукацију здравствених радника своје установе о питању дијагностике, лијечења и њега обољелих од ковида 19;

14) да, у складу са тренутном епидемиолошком ситуацијом, обезбиједи додатне капацитете за потребе дневног збрињавања лица обољелих од ковида 19 по принципу дневне болнице.

(2) Директор Института упутством прописује садржај Епидемиолошке анкете за упућивање пацијената који су обољели од ковида 19 из домова здравља у болнице и Клинички центар.

Члан 11.

Клинички центар и болнице у Републици Српској обавезни су да спроводе мјере за спречавање и сузбијање разне болести ковид 19, и то:

1) да, у складу са тренутном епидемиолошком ситуацијом, своје расположиве капацитете (људске, просторне и опрему) максимално укључе у превенцију и одговор на ширење SARS-CoV-2 и збрињавање пацијената обољелих од ковида 19;

2) да у максимално могућем капацитету, прилагођавајући се епидемиолошкој ситуацији и различитим нивоима оптерећености збрињавањем пацијената обољелих од ковида 19, организују пружање редовних здравствених, специјалистичких и супспецијалистичких услуга уз:

1. организовање режима наручивања пацијената,

2. обезбјеђивање писмених упутстава за пацијенте на видном мјесту у чекаоници (промотивни материјал у писаној форми),

3. ношење личне заштитне опреме од стране здравствених радника сходно препорукама које подразумевају мјере да се сваки пацијент третира као потенцијално заражен,

4. процес тријаже пацијената на ковид 19 и код сумње на обољење обавезно пријављују хигијенско-епидемиолошкој служби дома здравља,

5. појачавање хигијенских мјера прања и дезинфекције површина, просторија и прибора за рад;

3) да имају планове о распоређивању запослених лица за функционисање здравствене установе;

4) да у додатним просторним капацитетима са испуњеним условима врше пријем и збрињавање обољелих од ковида 19;

5) да одржавају потребан број јединица за механичку подршку респирације:

1. фиксни респиратори (урађене инсталације за гасове),

2. покретни респиратори (постоје просторије и пратећа опрема у које ће бити смјештени);

6) да обезбиједи лијекове и медицинска средства неопходна за спровођење њиховог плана рада;

7) да имају тимове који су задужени за руковођење и рад у јединицама за механичку подршку респирације;

8) да обезбиједи одржавање редовне комуникације између надлежних доктора медицине, специјалиста епидемиологије, Института, доктора медицине надлежне болнице, односно Клиничког центра и Фонда здравственог осигурања Републике Српске;

9) да у случају појаве инфекције изазване SARS-CoV-2 код запослених хитно обаве епидемиолошко истраживање и предузму све потребне мјере у складу с тим;

10) да континуирано одржавају сарадњу са другим здравственим установама у Републици Српској које се баве стационарним лијечењем обољелих од ковида 19 кроз формализован систем, који укључује директну комуникацију, посјете здравствених радника између установа, успостављање видео-линкова или телефонских контаката, размјену стручних знања и информација, међусобне консултације око организације лијечења и рада, као и о лијечењу у конкретним случајевима, привремену размјену здравствених радника, с циљем постизања истих стандарда и квалитета у пружању здравствених услуга у лијечењу обољелих од ковида 19;

11) да Клинички центар, као водећа установа са највећим искуством у лијечењу и збрињавању обољелих од

ковида 19, и даље преноси знања свим болницама у Републици Српској;

12) да Клинички центар и болнице достављају Министарству податке на мјесечном нивоу, односно када настане промјена, а то подразумева:

1. број расположивих кревета на ковид одјелењима, сходно новој организацији рада,

2. укупан број респиратора у функцији на ковид одјелењима (са пацијентима и без пацијената), сходно новој организацији рада,

3. број респиратора који се могу инсталирати у установи (установа располаже респираторима, али они нису инсталирани),

4. број потребних додатних респиратора који се могу инсталирати (установа не располаже респираторима, али има могућност инсталације).

Члан 12.

(1) Вакцинација против ковида 19 у Републици Српској је добровољна и бесплатна за све грађане Републике Српске.

(2) Све јавне здравствене установе у Републици Српској обавезне су да спроводе вакцинацију против ковида 19 у складу са Планом вакцинације против ковида 19 у Републици Српској, који је усвојила Влада Републике Српске, и Стручно-методолошким упутством за спровођење вакцинације против ковида 19 у Републици Српској, које је донио Институт.

Члан 13.

Обавезно је ношење заштитне маске, на начин да покрива нос и уста, за запослене у здравственим установама у непосредном раду са пацијентима, те за запослене и посјетиоце у домовима за старија лица и другим установама социјалне заштите за смјештај корисника у току непосредног контакта са корисницима услуга односне установе.

Члан 14.

Васпитно-образовне и високошколске установе дужне су да прате епидемиолошку ситуацију у оквиру своје установе, у сарадњи са надлежним домом здравља предузимају потребне мјере и правовремено обавјештавају надлежно министарство, те да буду припремљене за прилагођавање рада у случају погоршања епидемиолошке ситуације.

Члан 15.

Инспекцијски надзор над спровођењем одредаба ове уредбе врше Републичка управа за инспекцијске послове и посебне организационе јединице за обављање инспекцијских послова у градској, односно општинској управи јединица локалне самоуправе посредством надлежних инспектора у складу са овом уредбом, као и други законом овлашћени републички органи.

Члан 16.

Новчаном казном од 100 КМ до 300 КМ казниће се за прекршај лице које је запослено у здравственој установи у непосредном раду са пацијентима, те запослени и посјетиоци у домовима за старија лица и другим установама социјалне заштите за смјештај корисника ако у току непосредног контакта са корисницима услуга односне установе не носе заштитну маску на начин да покрива нос и уста (члан 13).

Члан 17.

Ступањем на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о начину извршавања мјера за спречавање и сузбијање различитог обољења ковид 19 ("Службени гласник Републике Српске", број 132/22).

Члан 18.

Ова уредба ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске", а престаје да важи 30. јуна 2023. године.

Број: 04/1-012-2-1143/23
30. марта 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

ПРИЛОГ 1

Образац захтјева за пријаву обављања лабораторијске дјелатности тестирања на присуство SARS-CoV-2 употребом брзих антигенских тестова

Врста: ☐ Пријава ☐ Одјава ☐ Промјена

ОБАВЉАЊА ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ТЕСТИРАЊА
НА ПРИСУСТВО SARS-CoV-2 УПОТРЕБОМ БРЗИХ АНТИГЕНСКИХ ТЕСТОВА

1. Основни подаци о подносиоцу захтјева

Име и презиме / пословно име / назив	
Адреса/Сједиште	
Контакт телефон	
Адреса електронске поште	

2. Основни подаци о здравственој установи

Назив здравствене установе	
Адреса/Сједиште	
Контакт телефон	
Контакт адреса електронске поште	
Контакт особа	
Матични број правног лица	
	ЈИБ

3. Основни подаци о брзим антигенским тестовима

Редни бр.	Заштићени назив	Генерички назив	Произвођач	Носилац потврде	Број рјешења/потврде
1.					
2.					
3.					

Број захтјева:

Датум подношења захтјева:

Потпис подносиоца захтјева

919

На основу члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08) и члана 5. став 3. Закона о извршењу Буџета Републике Српске за 2023. годину ("Службени гласник Републике Српске", број 112/22), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПЛАН УТРОШКА
СРЕДСТАВА

I

Даје се сагласност Министарству саобраћаја и веза Републике Српске (организациони код 16480001) на План утrophка средстава за период 1.1 - 31.3.2023. године у износу од 209.003,36 КМ.

II

Средства из тачке I ове одлуке додјелују се на позицију 414100 - субвенција предузећу "Железнице Републике Српске" у износу од 209.003,36 КМ.

III

Предузеће из тачке II ове одлуке дужно је да средства из тачке I ове одлуке користи у складу са одредбама уговора које су закључили са Министарством саобраћаја и веза Републике Српске.

IV

За реализацију ове одлуке задужују се Министарство саобраћаја и веза и Министарство финансија.

V

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-1099/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

920

На основу члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08) и члана 5. став 3. Закона о извршењу Буџета Републике Српске за 2023. годину ("Службени гласник Републике Српске", број 112/22), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПЛАН УТРОШКА
СРЕДСТАВА

I

Даје се сагласност Министарству трговине и туризма (организациони код 1855) на План утrophка средстава у износу од 362.500,00 КМ за период 1.1 - 31.3.2023. године са позиције 414100 - субвенције нефинансијским субјектима у износу од 362.500,00 КМ.

II

Средства из тачке I ове одлуке распоредиће се с циљем пружања финансијске подршке у реализацији активности АД Олимпијски центар "Јахорина" Пале.

III

За реализацију ове одлуке задужују се Министарство трговине и туризма и Министарство финансија.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1098/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

921

На основу члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и члана 19. став 1. тачка 1) Закона о систему јавних служби (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 68/07, 109/12 и 44/16), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ РАДА И ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЈУ ДОМ ПЕНЗИОНЕРА БАЊА ЛУКА ЗА 2023. ГОДИНУ

I

Даје се сагласност на Програм рада и Финансијски план Јавне установе Дом пензионера Бања Лука за 2023. годину.

II

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1086/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

922

На основу члана 15. ст. 1. и 2, члана 22. и члана 31. став 1. тачка 3. Закона о средњем образовању и васпитању (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 41/18, 35/20 и 92/20), чл. 3. и 12. Закона о систему јавних служби (“Службени гласник Републике Српске”, број 68/07) и члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 14. сједници, одржаној 30.3.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ОСНИВАЊУ ЈАВНЕ УСТАНОВЕ СРЕДЊА ШКОЛА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

I

Овом одлуком оснива се Јавна установа Средња школа унутрашњих послова, Бања Лука.

II

Оснивач Јавне установе Средња школа унутрашњих послова, Бања Лука, у име Републике Српске је Влада Републике Српске (у даљем тексту: оснивач).

III

Назив школе је Јавна установа Средња школа унутрашњих послова, Бања Лука, скраћени назив је ЈУ Средња школа унутрашњих послова, Бања Лука (у даљем тексту: Школа), са сједиштем у Куљанима бб.

IV

Школа је јавна установа која обавља дјелатност од општег друштвеног интереса и има својство правног лица које стиче уписом у судски регистар код надлежног суда.

V

У правном промету са трећим лицима Школа иступа у своје име и за свој рачун, а за обавезе одговара без ограничења својим средствима.

VI

1) Дјелатност Школе је:

- 85.32 - техничко и стручно средње образовање.

2) У оквиру дјелатности под шифром дјелатности 85.32 Школа обавља и дјелатност образовања одраслих.

VII

Средства за рад Школе обезбјеђују се из:

- буџета Републике Српске,

- буџета јединице локалне самоуправе или више јединица локалне самоуправе заједно на чијем подручју се Школа налази и

- других извора.

VIII

1) Школски одбор је орган управљања Школом, који је одговоран за утврђивање и спровођење политике Школе.

2) Школски одбор има седам чланова, које за јавне школе у име оснивача именује Министарство, и то:

- два члана на приједлог радника Школе из реда запослених,

- два члана у име оснивача,

- два члана из реда родитеља на приједлог Савјета родитеља Школе,

- један члан на приједлог јединице локалне самоуправе.

3) Мандат Школског одбора траје четири године.

IX

1) Директор руководи Школом и одговоран је за законитост рада и за успјешно обављање дјелатности Школе.

2) Директора Школе именује оснивач на приједлог министра.

3) Мандат директора траје четири године.

X

Школа ће Статут и друге акте донијети у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове одлуке и извршити упис у судски регистар.

XI

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1142/23
30. марта 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

923

На основу члана 5. став 2. Закона о јавним путевима (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 89/13 и 83/19) и члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О УКИДАЊУ СТАТУСА ЈАВНОГ ДОБРА У ОПШТОЈ УПОТРЕБИ

I

Утврђује се укидање статуса јавног добра у општој употреби непокретности означене као к.ч. број: 1/5111, “Главна Цеста”, у површини од 64 м², уписана у зк. ул. број: 946 КО СП Стари Брод, као исказ I - јавно добро, без терета, а која одговара катастарској парцели означеној као к.ч. број: 1153/3, Трг, површине 64 м², уписана у Лист непокретности број: 2303 КО Брод, на корисника Општину Брод са 1/1 дијела.

II

Наведено земљиште из тачке I ове одлуке брисаће се као јавно добро у општој употреби у јавним евиденцијама

и исто ће се уписати са правом својине у корист Општине Брод са 1/1 дијела.

III

За спровођење ове одлуке задужује се Правобранилаштво Републике Српске.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1102/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

924

На основу члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ПРЕНОСУ ПРАВА ВЛАСНИШТВА

I

Преноси се право власништва над два (2) рачунара и намјештајем, како слиједи:

- рачунар HP 8300..... 2 комада,
- столица..... 10 комада,
- сто..... 11 комада,
- ладичар..... 2 комада,

са Министарства финансија на ЈУ ОШ “Бранислав Нушић”, Српске Топлице, Бања Лука.

II

Право власништва на опреми и намјештају из тачке I ове одлуке преноси се без накнаде.

III

Књижење опреме из тачке I ове одлуке извршиће се према спецификацији опреме из књиговодства Министарства финансија.

IV

За спровођење ове одлуке задужује се Министарство финансија.

V

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1100/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

925

На основу члана 8. став 6. Закона о геолошким истраживањима (“Службени гласник Републике Српске”, број 64/22) и члана 43. ст. 1. и 3. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О УСВАЈАЊУ АКЦИОНОГ ПЛАНА СПРОВОЂЕЊА ОСНОВНИХ ГЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА ЗА ПЕРИОД 2023-2025. ГОДИНЕ

I

Усваја се Акциони план спровођења основних геолошких истраживања за период 2023-2025. године.

II

Средства за реализацију основних геолошких истраживања, с циљем дефинисања геолошке грађе ширег простора одлагалишта нуклеарног отпада Трговска гора за територију Републике Српске, у износу од 937.170,00 КМ, обезбијеђена су Буџетом Републике Српске за 2023. годину, у оквиру Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију.

III

Средства из тачке II ове одлуке Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију дозносиће Републичком заводу за геолошка истраживања.

IV

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1085/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

926

На основу члана 43. ст. 1. и 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРУЧНЕ ПРОЦЈЕНЕ ГЛОБАЛНОГ ФОРУМА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ И РАЗМЈЕНИ ИНФОРМАЦИЈА У ПОРЕСКЕ СВРХЕ

1. Именује се Радна група за спровођење стручне процјене Глобалног форума о транспарентности и размјени информација у пореске сврхе, у сљедећем саставу:

- 1) Слободанка Поповић, Министарство финансија,
- 2) Мирела Ловрић, Министарство финансија,
- 3) Славица Мирковић, Министарство финансија,
- 4) Милан Бајић, Министарство правде,
- 5) Слободанка Дубравац, Министарство привреде и предузетништва,
- 6) Слађана Рајковић Станић, Пореска управа Републике Српске,
- 7) Јелена Ђурић, Пореска управа Републике Српске,
- 8) Срђан Ламешић, Агенција за банкарство Републике Српске,
- 9) Весна Миљевић Шипс, Агенција за банкарство Републике Српске,
- 10) Желимир Дурсун, Агенција за банкарство Републике Српске,
- 11) Вања Олујић Скендерија, Централни регистар хартија од вриједности,
- 12) Бојан Ковачевић, Комисија за хартије од вриједности Републике Српске,
- 13) Александар Маријанац, Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге,
- 14) Јован Јањић, Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге, и
- 15) Свјетлана Митровић, Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

2. Чланови Радне групе се обавезују да у поступку стручне процјене Глобалног форума о транспарентности и размјени информација у пореске сврхе, на захтјев Министарства финансија, пруже свеобухватне и благовремене информације које су у ресурсној надлежности институције испред које су именовани, као и да предузму све друге активности како би се омогућила примјена ОЕСД-овог глобалног стандарда за размјену информација на захтјев.

3. Задужује се Министарство финансија да, континуирано, у току спровођења стручне процјене Глобалног форума о транспарентности и размјени информација у пореске сврхе о истом извјештава Владу Републике Српске.

4. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1096/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

927

На основу члана 43. ст. 1. и 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 15. сједници, одржаној 6.4.2023. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИЗМЈЕНИ РЈЕШЕЊА О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА ИНТЕРРЕСОРНОГ ТИЈЕЛА ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПОДРШКУ ЛИЦИМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

1. У Рјешењу о именовању чланова Интерресорног тијела Владе Републике Српске за подршку лицима са инвалидитетом (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 88/19 и 30/20) у тачки 1. у подтачки 8) ријечи: “Госпава Рађен Радић” замјењују се ријечима: “Татјана Спасојевић”.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1084/23
6. априла 2023. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

928

На основу члана 55. став 10. Закона о управљању отпадом (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 111/13, 106/15, 2/18 – Одлука Уставног суда Републике Српске, 16/18, 70/20, 63/21 и 65/21) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22 и 132/22), министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију, 30. марта 2023. године, д о н о с и

П РА В И Л Н И К

О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ ОД ЕЛЕКТРИЧНИХ И ЕЛЕКТРОНСКИХ ПРОИЗВОДА

Члан 1.

Овим правилником прописују се листа електричних и електронских производа, мјере забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начин и поступак управљања отпадом од електричних и електронских производа.

Члан 2.

(1) Одредбе овог правилника примјењују се на отпад од електричних и електронских производа и опреме која је разврстана по разредима и подразредима у табели из Прилога 1. овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Одредбе овог правилника не примјењују се на:

- 1) велике стационарне индустријске алате,
- 2) велика фиксна постројења,
- 3) путничка и теретна превозна средства, искључујући електрична возила на два точка која нису хомологна,
- 4) радне машине које су намијењене искључиво за професионалну употребу,
- 5) опрему која је посебно и искључиво дизајнирана за примјену у истраживању и развоју и која је намијењена само за пословну размјену,

6) медицинске производе и ин витро дијагностичке медицинске производе, ако се очекује да ће прије краја животног циклуса бити инфективни, те на активне медицинске производе за уградњу.

Члан 3.

Циљ овог правилника је успостављање система управљања отпадом од електричних и електронских производа на начин да се одвојеним сакупљањем и третманом спријечи или смањи штетни утицај на здравље људи и животну средину.

Члан 4.

Изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

1) активно медицинско средство за уградњу је средство намијењено да се медицинском интервенцијом, у потпуности или дјелимично, угради у људско тијело или да се медицинском интервенцијом трајно угради у природни тјелесни отвор;

2) велики стационарни индустријски алати јесу велики склопови машина, опреме или компоненте које заједно функционишу за одређену намену и које:

1. професионалци трајно монтирају или демонтирају на одређеном мјесту,

2. професионалци користе и одржавају у индустријском производном погону или објекту за истраживање и развој;

3) велико фиксно постројење је велики скуп различитих врста апарата и, према потреби, других уређаја које склапају, монтирају и демонтирају професионалци и који су намијењени за сталну употребу на унапријед одређеном и за то намијењеном мјесту;

4) документација о кретању отпада јесу обрасци докумената о кретању отпада на територији Републике Српске;

5) ин витро дијагностички медицински производи јесу медицинска средства која обухватају реагенсе, комплете реагенса, производе реагенса, материјале за контролу и калибрацију, инструменте и уређаје, опрему или систем који се користи самостално или у комбинацији и намијењена су за употребу у ин витро условима за испитивање биолошких узорака, укључујући узорке ткива добијене из људског организма ради прибављања информација о:

1. физиолошким и патолошким стањима,
2. конгениталним аномалијама,
3. компатибилности потенцијалних примаоца трансплантата,
4. подацима потребним за праћење терапијских поступака;

6) електрични и електронски производи (у даљем тексту: ЕЕ производи) су производи чији правилан рад зависи од електричних струја или електромагнетних поља, као и производи намијењени за производњу, пренос и мјерење таквих струја или поља, намијењени за коришћење при напону до 1.000 V наизмјеничне струје и 1.500 V једносмјерне струје;

7) крајњи корисник је лице које је користило, користи или намјерава користити електрични или електронски производ, а може бити физичко лице, правно лице или предузетник;

8) лице овлашћено за сакупљање је правно лице или предузетник који посједује дозволу за сакупљање отпада од електричних и електронских производа;

9) лице овлашћено за третман је правно лице или предузетник који посједује дозволу за третман отпада од електричних и електронских производа;

10) отпад од електричних и електронских производа (у даљем тексту: ЕЕ отпад) јесу електрични и електронски производи који представљају отпад у складу са законом, укључујући све саставне дијелове, склопове и потрошни материјал који су дио производа који се одбацује;

11) постројење за третман је објекат или дио објекта који је опремљен за третман ЕЕ отпада;

12) произвођач је правно лице или предузетник који електричне или електронске производе производи и ставља у промет на територији Републике Српске, без обзира на начин продаје и сједиште пословања;

13) промет је скуп свих основних и пратећих пословних активности у вези са набавком и продајом робе и пружањем услуга у складу са Законом о трговини ("Службени гласник Републике Српске", број 105/19);

14) радне машине које су намијењене искључиво за професионалну употребу јесу машине са уграђеним извором енергије, које се обавезно крећу у раду или се континуирано крећу између низа фиксних радних локација, као што су хидраулични багери, булдожери, виљушкари, возила за одржавање путева, комбајни и слично, а које су искључиво намијењене за професионалну употребу;

15) сервисер је правно лице или предузетник који пружа услуге одржавања и поправке електричних и електронских производа;

16) трговац је правно лице или предузетник који ЕЕ производе ставља у промет на територији Републике Српске, а трговац истовремено може бити и произвођач и/или увозник;

17) увозник је правно лице или предузетник који електричне или електронске производе увози и ставља у промет на територији Републике Српске, без обзира на начин продаје и сједиште пословања.

Члан 5.

Учесници у систему управљања отпадом од електричних и електронских производа су:

1) Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију (у даљем тексту: Министарство),

2) Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске (у даљем тексту: Фонд),

3) јединица локалне самоуправе,

4) произвођач,

5) увозник,

6) трговац,

7) сервисер,

8) крајњи корисник,

9) правно лице или предузетник који посједује дозволу за управљање отпадом,

10) надлежни инспекцијски органи.

Члан 6.

(1) Управљање ЕЕ отпадом је скуп мјера које обухватају сакупљање, транспорт, складиштење и третман, као и управљање остацима послје третмана.

(2) Управљање ЕЕ отпадом спроводи се на начин који неће представљати ризик од загађења воде, земљишта или ваздуха ради заштите здравља људи и животне средине.

(3) С циљем смањења негативног утицаја ЕЕ отпада на животну средину и здравље људи, као и ради искоришћења употребљивих компоненти из ЕЕ отпада, неопходно је обезбиједити одвојено сакупљање и третман на начин дефинисан Законом о управљању отпадом (у даљем тексту: Закон) и овим правилником.

(4) Право обављања дјелатности управљања ЕЕ отпадом стиче се на основу дозволе за управљање отпадом која се издаје на начин прописан Законом.

(5) Произвођач управља отпадом из процеса производње у складу са еколошким дозволом која се издаје на начин прописан Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", бр. 71/12, 79/15 и 70/20).

(6) ЕЕ отпад не мијеша се са комуналним отпадом, другом врстом отпада и са другим материјама или материјалима који нису отпад.

(7) Сав сакупљени ЕЕ отпад предаје се на третман.

(8) Свако кретање ЕЕ отпада прати одговарајућа документација о кретању отпада у складу са Законом, Пра-

вилником о Обрасцу Документа о кретању опасног отпада и Упутству за његово попуњавање ("Службени гласник Републике Српске", број 21/15) и Правилником о Обрасцу Документа о кретању отпада и Упутству за његово попуњавање ("Службени гласник Републике Српске", број 21/15).

Члан 7.

Произвођачи обезбјеђују да ЕЕ производи које стављају у промет буду дизајнирани и произведени на начин да је употреба опасних супстанци у ЕЕ производима смањена на најмању могућу мјеру у складу са Правилником о ограничењу употребе одређених штетних супстанци у електричној и електронској опреми ("Службени гласник Републике Српске", бр. 50/15 и 40/16).

Члан 8.

(1) Произвођачи, увозници и трговци, на амбалажи или пратећој документацији, уз испоручене ЕЕ производе истичу ознаку са подацима о:

1) могућим начинима поновне употребе, рециклаже и другим поступцима третмана,

2) могућим негативним утицајима на здравље људи и животну средину,

3) значењу симбола за одвојено сакупљање ЕЕ отпада.

(2) Ознака из става 1. овог члана мора бити видљива, читка и неизбрисива и мора садржавати симбол за одвојено сакупљање ЕЕ отпада и назив произвођача ЕЕ производа.

(3) Ако због величине ЕЕ производа или његове специфичне функције ознака из става 1. овог члана не може да буде стављена на ЕЕ производ, ознака се ставља на амбалажу, упутство за употребу или на гарантни лист.

(4) Симбол за одвојено сакупљање ЕЕ отпада дат је у Прилогу 2. овог правилника и чини његов саставни дио.

Члан 9.

(1) Произвођачи, увозници и трговци који ЕЕ производе стављају у промет на територији Републике Српске плаћају Накнаду за оптерећивање животне средине посебним категоријама отпада – отпадом од електричних и електронских производа и опреме (у даљем тексту: Накнада), на начин прописан Законом.

(2) Лица из става 1. овог члана, у складу са Законом и рјешењем Фонда, уплаћују Фонду Накнаду, а сразмјерно количини ЕЕ производа коју су ставили у промет на територији Републике Српске.

(3) Произвођачи, увозници и трговци достављају извјештај Фонду са подацима о количини ЕЕ производа који се стављају у промет на територији Републике Српске, као и о количини ЕЕ производа који се као засебан производ или саставни дио другог производа извозе из Републике Српске.

(4) Извјештај из става 3. овог члана доставља се Фонду у складу са Законом и Правилником о обрасцима извјештаја о управљању посебним категоријама отпада ("Службени гласник Републике Српске", број 87/20).

Члан 10.

(1) Сакупљање ЕЕ отпада обавља лице овлашћено за сакупљање.

(2) Лице из става 1. овог члана преузима од крајњег корисника ЕЕ отпад и у таквом стању га предаје лицу овлашћеном за третман.

Члан 11.

(1) ЕЕ отпад складишти се одвојено, не мијеша са другим врстама отпада и разврстава се по разредима ЕЕ производа, који се налазе у Прилогу 1. овог правилника.

(2) Складиште ЕЕ отпада мора да испуњавања услове прописане Правилником о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије ("Службени гласник Републике Српске", број 61/15).

(3) Складиштење прије третмана врши се на начин да се ЕЕ отпад не оштети и не контаминира опасним или другим материјама.

Члан 12.

(1) Третман ЕЕ отпада обавља лице овлашћено за третман у складу са дозволом која се издаје на начин прописан Законом.

(2) Третман ЕЕ отпада врши се примјеном најбољих расположивих техника и технологија у складу са Законом.

(3) Предуслови за обављање дјелатности третмана ЕЕ отпада су:

1) да се раздвоји опасан од неопасног отпада,

2) да се поступак третмана обавља на непропусној подлози у наткривеном или затвореном објекту,

3) да се демонтирани дијелови ЕЕ отпада складиште на начин прописан дозволом која се издаје у складу са Законом.

(4) ЕЕ отпад за чији третман нема техничких и технолошких услова у Републици Српској се извози.

Члан 13.

Са остацима који настану након поступка третмана ЕЕ отпада поступа се у складу са Законом.

Члан 14.

(1) Рециклажно двориште преузима ЕЕ отпад од физичког лица као крајњег корисника.

(2) У рециклажном дворишту на видном мјесту обавезно се поставља обавјештење о могућности предаје, односно о обавези преузимања ЕЕ отпада ознаком садржаја: "ПРЕУЗИМАМО ОТПАД ОД ЕЛЕКТРИЧНИХ И ЕЛЕКТРОНСКИХ ПРОИЗВОДА И ОПРЕМЕ", те на захтјев крајњег корисника пружа се информација о начину и условима преузимања.

(3) Све преузете количине ЕЕ отпада у рециклажном дворишту предају се лицу овлашћеном за сакупљање или лицу овлашћеном за третман.

Члан 15.

(1) Фонд организује систем управљања ЕЕ отпадом у складу са чланом 52. став 4. Закона.

(2) Финансијска средства за обављање услуге сакупљање и/или третман додјељују се на основу јавног позива за подношење програма за обављање услуге сакупљање и/или третман посебне категорије отпада (у даљем тексту: јавни позив), који расписује Фонд, у складу са Законом.

(3) На јавни позив могу се пријавити само лица која посједују дозволу за управљање ЕЕ отпадом, која се издаје на начин прописан Законом.

(4) Фонд додјељује средства у складу са закљученим уговором само за количине које су сакупљене на територији Републике Српске, третиране или извезене.

(5) Лице овлашћено за сакупљање, које има закључен уговор са Фондом, преузима ЕЕ отпад од крајњег корисника без трошкова и предаје га на третман.

(6) Лице овлашћено за третман, које има закључен уговор са Фондом, преузима без трошкова ЕЕ отпад од крајњег корисника или лица овлашћеног за сакупљање.

(7) Ради остваривања права на финансијска средства Фонда, лица овлашћена за сакупљање и/или третман која су закључила уговор са Фондом доставиће Фонду, до краја текућег мјесеца за претходни мјесец, документацију о количинама ЕЕ отпада које су сакупљене и третиране.

(8) Уколико лица овлашћена за сакупљање, која имају закључен уговор са Фондом, извозе ЕЕ отпад, доставиће Фонду документацију о количинама које су извезене.

(9) Фонд на својој интернет страници објављује ажурирану листу лица овлашћених за сакупљање која имају закључен уговор са Фондом, са адресама пословница у којима се врши преузимање ЕЕ отпада.

Члан 16.

(1) Фонд води и одржава Информациони систем за регистровање података о управљању отпадом путем којег се прикупљају подаци о количини ЕЕ производа стављених у промет на територији Републике Српске, количини сакупљеног и третираног ЕЕ отпада и о количини ЕЕ отпада која се извози.

(2) Фонд, у складу са Законом, најкасније до 31. маја текуће године, Министарству подноси годишњи Извјештај о управљању ЕЕ отпадом, који садржи:

1) преглед пријављених произвођача, увозника и трговаца који стављају ЕЕ производе у промет на територији Републике Српске, као и количине ЕЕ производа стављених у промет на територији Републике Српске,

2) преглед података о количинама сакупљеног, третираног и извезеног отпада од ЕЕ производа,

3) финансијски извјештај са подацима о приходу од Накнаде, износу исплаћених средстава за сакупљање и третман ЕЕ отпада, у претходној календарској години, те подацима о корисницима средстава, количинама за које су исплаћена средства и улагањима у инфраструктуру управљања отпадом,

4) преглед активности на промоцији система управљања ЕЕ отпадом.

(3) У склопу активности на промоцији система управљања ЕЕ отпадом из става 2. тачка 4) овог члана Фонд на годишњој основи организује информативне кампање за учеснике у систему управљања ЕЕ отпадом и програме обуке за правилну примјену овог правилника.

Члан 17.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 15.04-020-645/22
30. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Бојан Випотник, с.р.

ПРИЛОГ 1.

ТАБЕЛА: РАЗРЕДИ И ПОДРАЗРЕДИ ЕЛЕКТРИЧНИХ И ЕЛЕКТРОНСКИХ ПРОИЗВОДА И ОПРЕМЕ			
Ознака разреда	Назив разреда	Ознака подразреда	Назив подразреда
Разред I	Опрема за измјену температуре		
		1.1.	Опрема која аутоматски испоручује хладне производе
		1.2.	Опрема за климатизацију
		1.3.	Опрема за одvlaживање ваздуха
		1.4.	Топлотне пумпе
		1.5.	Радијатори који садрже уље и другу опрему за измјену температуре користећи флуиде за измјену температуре, осим воде
Разред Ia	Фрижидери и замрзивачи		

		1a.1.	Фрижидери
		1a.2.	Замрзивачи
Разред II	Екрани, монитори и опрема која садржи екранске површине веће од 100 cm ²		
		2.1.	Екрани
		2.2.	Телевизори
		2.3.	LCD оквири за фотографије
		2.4.	Монитори
		2.5.	Преносни рачунари
		2.6.	Лаптопи
		2.7.	Таблети
Разред III	Сијалице		
		3.1.	Равне флуоресцентне сијалице
		3.2.	Компактне флуоресцентне сијалице
		3.3.	Флуоресцентне сијалице
		3.4.	Сијалице високог интензитета пржења – укључујући и натријумске сијалице и металне халогене сијалице
		3.5.	Натријумске сијалице ниског притиска
		3.6.	LED (енгл. Light Emitting Diode)
Разред IV*	Велика опрема (све спољне димензије веће од 50 cm)		
		4.1.	Расвјетна тијела
		4.2.	Опрема која репродукује звук или слике
		4.3.	Музичка опрема
		4.4.	Уређаји за плетење или ткање
		4.5.	Велики рачунари
		4.6.	Машине за штампање
		4.7.	Опрема за копирање
		4.8.	Велики аутомат за кованице
		4.9.	Велики медицински уређаји
		4.10.	Велики инструменти за надгледање и контролу
		4.11.	Велики уређаји који аутоматски испоручују производе и новац
		4.12.	и остала велика опрема
Разред IVa	Машине за прање веша, сушилице, машине за прање суђа, кухињски шпорети, електрични шпорети, електричне плоче за гријање		
		4a.1.	Машине за прање веша
		4a.2.	Сушилице
		4a.3.	Машине за прање суђа
		4a.4.	Кухињски шпорети
		4a.5.	Електрични шпорети
		4a.6.	Електричне плоче за гријање
		4a.7.	Фотонапонске плоче
Разред V	Мала опрема (ниједна спољна димензија није већа од 50 cm)		
		5.1.	Електрични ножеви
		5.2.	Електрична кухала
		5.3.	Сатови и ручни сатови
		5.4.	Електрични бријачи
		5.5.	Ваге
		5.6.	Уређаји за његу косе и тијела
		5.7.	Калкулатори
		5.8.	Радио-апарати
		5.9.	Видео-камере
		5.10.	Видео-снимачи
		5.11.	Хај-фај опрема
		5.12.	Музички инструменти
		5.13.	Опрема која репродукује звук или слике
		5.14.	Електричне и електронске играчке
		5.15.	Спортска опрема

		5.16.	Рачунари за бициклизме, роњење, веслање и трчање
		5.17.	Детектори дима
		5.18.	Регулатори гријања
		5.19.	Термостати
		5.20.	Мали електрични и електронски апарати
		5.21.	Мали медицински уређаји
		5.22.	Мали инструменти за надгледање и контролу
		5.23.	Мали уређаји који аутоматски испоручују производе
		5.24.	и остала мала опрема
Разред Va	Усисивачи, уређај за чишћење тепиха, уређај за шивање, расвјетна тијела, микроталасни уређаји, вентилациона опрема, пегле, тостери	Ознака подразреда	Назив подразреда
		5a.1.	Усисивачи
		5a.2.	Уређај за чишћење тепиха
		5a.3.	Уређај за шивање
		5a.4.	Расвјетна тијела
		5a.5.	Микроталасни уређаји
		5a.6.	Вентилациона опрема
		5a.7.	Пегле
		5a.8.	Тостери
		5a.9.	Мала опрема са интегрисаним фотонапонским плочама
Разред VI	Мала IT и телекомуникациона опрема (ниједна спољна димензија није већа од 50 cm)		
		6.1.	Мобилни телефони
		6.2.	GPS (енгл. Global Positioning System)
		6.3.	Цепни калкулатори
		6.4.	Рутери
		6.5.	Лични рачунари
		6.6.	Штампачи
		6.7.	Телефони

* Износ накнаде за све електричне и електронске производе и опрему, чија маса је већа од 500 kg по јединици производа или опреме, производ је масе од 500 kg и коефицијента јединичне накнаде.

ПРИЛОГ 2.

СИМБОЛ ЗА ОДВОЈЕНО САКУПЉАЊЕ ЕЕ ОТПАДА

Симбол за одвојено сакупљање ЕЕ отпада приказан је на слици као прецртан контејнер на точковима.

929

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске по захтјеву правног лица “Превента” д.о.о. Угљевик, а на основу члана 67. Закона о заштити животне средине (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 71/12, 79/15 и 70/20), члана 5. Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 28/13, 74/18 и 63/22) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи

(“Службени гласник Републике Српске”, бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22 и 132/22), доноси

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Утврђује се да “Превента” д.о.о. Угљевик испуњава услове за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

2. Ово рјешење подлијеже ревизији након истека рока од четири године од дана доношења Рјешења. Провјера испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине вршиће се у складу са одредбама Закона о заштити животне средине и Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

3. Ово рјешење објављује се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 18-Е/23
3. априла 2023. године
Бања Лука

Министар,
Бојан Випотник, с.р.

930

На основу члана 25. став 2. и члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву правног лица РУДАРСКИ ИНСТИТУТ д.о.о. Бања Лука за издавање лиценце за израду рударских пројеката, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗРАДУ РУДАРСКИХ ПРОЈЕКАТА

1. Утврђује се да РУДАРСКИ ИНСТИТУТ д.о.о. Бања Лука, Ул. Слободана Кустурића број 11, Бања Лука, испуњава услове за издавање лиценце за израду рударских пројеката.

2. Лиценца важи од 15.3.2023. године до 15.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 05.04/310-209-1/23
15. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

931

На основу члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву ГЕО МАП д.о.о. Приједор за издавање лиценце за рударска геодетска мјерења и израду рударских планова, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА РУДАРСКА ГЕОДЕТСКА МЈЕРЕЊА И ИЗРАДУ РУДАРСКИХ ПЛАНОВА

1. Утврђује се да ГЕО МАП д.о.о. Приједор, Бранислава Нушића 33, Приједор, испуњава услове за издавање лиценце за рударска геодетска мјерења и израду рударских планова.

2. Лиценца важи од 15.3.2023. године до 15.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 05.04/310-216-1/23
15. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

932

На основу члана 11. став 2. и члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву “ЕФТ - Рудник и Термоелектрана

Станари” д.о.о. Станари за издавање лиценце за извођење радова у површинској експлоатацији минералних сировина, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РУДАРСКИХ РАДОВА У ПОВРШИНСКОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ

1. Утврђује се да “ЕФТ - Рудник и Термоелектрана Станари” д.о.о. Станари, Станари бб, Станари, испуњава услове за издавање лиценце за извођење рударских радова у површинској експлоатацији минералних сировина.

2. Лиценца важи од 26.3.2023. године до 26.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 05.04/310-158-1/23
17. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

933

На основу члана 71. став 2. и члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву привредног друштва “Д.Д. Минекс” д.о.о. Зворник за издавање лиценце за минирање у рударству, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА МИНИРАЊЕ У РУДАРСТВУ

1. Утврђује се да привредно друштво “Д.Д. Минекс” д.о.о. Зворник, Светог Саве бр. 118, Зворник, испуњава услове за издавање лиценце за минирање у рударству.

2. Лиценца важи од 15.3.2023. године до 15.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 05.04/310-223-1/23
15. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

934

На основу члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву привредног друштва ГРОСС д.о.о. Градишка за издавање лиценце за извођење рударских радова у подземној експлоатацији, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РУДАРСКИХ РАДОВА У ПОДЗЕМНОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

1. Утврђује се да ГРОСС д.о.о. Градишка, Видовданска улица број 15, Градишка, испуњава услове за издавање лиценце за извођење рударских радова у подземној експлоатацији минералних сировина.

2. Лиценца важи од 21.3.2023. године до 21.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 05.04/310-124-1/23
17. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

935

На основу члана 90. став 1. Закона о рударству ("Службени гласник Републике Српске", број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства ("Службени гласник Републике Српске", бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву "Бања Кулаши" д.о.о. Кулаши - Прњавор за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији подземних вода, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РУДАРСКИХ РАДОВА ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ ПОДЗЕМНИХ ВОДА**

1. Утврђује се да "Бања Кулаши" д.о.о. Кулаши - Прњавор, Кулаши бб, Кулаши, Прњавор, испуњава услове за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији подземних вода.

2. Лиценца важи од 17.3.2023. године до 17.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 05.04/310-207-1/23

17. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

936

На основу члана 11. став 2. и члана 90. став 1. Закона о рударству ("Службени гласник Републике Српске", број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства ("Службени гласник Републике Српске", бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву правног лица "Рудпром" д.о.о. Приједор за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији нафте и земног гаса, министар енергетике и рударства д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РУДАРСКИХ РАДОВА ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ НАФТЕ И ЗЕМНОГ ГАСА**

1. Утврђује се да "Рудпром" д.о.о. Приједор, Улица Саве Ковачевића број 2/1, Приједор, испуњава услове за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији нафте и земног гаса.

2. Лиценца важи од 15.3.2023. године до 15.3.2027. године, а провјера испуњености услова на основу којих је издата вршиће се у складу са одредбама Закона о рударству.

3. Ово рјешење објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 05.04/310-47-2/23

15. марта 2023. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

937

На основу члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22 и 132/22), члана 9. став 3. Закона о пореском савјетовању ("Службени гласник Републике Српске", број 17/08) и члана 7. став 1. Правилника о начину и условима за стицање звања пореског савјетника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 15/18 и 90/18), министар д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е**О ИМЕНОВАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ПОЛАГАЊЕ ИСПИТА ЗА СТИЦАЊЕ ЗВАЊА ПОРЕСКОГ САВЈЕТНИКА**

1. Разрјешава се Комисија за полагање испита за стицање звања пореског савјетника, именована Рјешењем о

именовању Комисије за полагање испита за стицање звања пореског савјетника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 25/18 и 97/18), због истека мандата.

2. Именује се Комисија за полагање испита за стицање звања пореског савјетника (у даљем тексту: Комисија), у сљедећем саставу:

- 1) Сњежана Келечевић - председник,
- 2) Слободанка Поповић - стални члан,
- 3) Јово Радукић - стални члан,
- 4) Перса Паић - стални члан,
- 5) Светлана Радовановић - стални члан.

3. За замјенике чланова Комисије именују се:

- 1) Гојко Павловић - замјеник члана,
- 2) Јелена Поповић - замјеник члана,
- 3) Владимир Милиновић - замјеник члана,
- 4) Александар Џомбић - замјеник члана,
- 5) Вјекослав Пејашиновић - замјеник члана.

4. Комисија спроводи поступак полагања испита за стицање звања пореског савјетника из области како сљедећи:

- 1) Слободанка Поповић, управни поступак и порески поступак,
- 2) Јово Радукић, основи пореског система и пореске политике,
- 3) Сњежана Келечевић, основи рачуноводства и ревизије,
- 4) Перса Паић, привредно право,
- 5) Светлана Радовановић, јавне финансије и финансијско право.

Замјеници чланова Комисије из тачке 2. овог рјешења су испитивачи за све испитне области и замјењују све сталне чланове Комисије.

5. Комисија се именује на период од четири године.

6. Задатак Комисије је да спроводи поступак полагања испита за пореског савјетника у складу са Законом о пореском савјетовању ("Службени гласник Републике Српске", број 17/08) и Правилником о начину и условима за стицање звања пореског савјетника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 15/08 и 90/18).

7. Комисија доноси пословник о раду у року од 30 дана од дана ступања на снагу Рјешења.

8. За секретара Комисије именује се Бранка Милутиновић.

9. Секретар Комисије именује се на период од четири године са задатком обављања свих административно-правних послова за потребе Комисије за полагање испита за стицање звања пореског савјетника у складу са Законом о пореском савјетовању и Правилником о начину и условима за стицање звања пореског савјетника.

10. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 06.05/111-11/23

5. априла 2023. године
Бања Лука

Министар,
Зора Видовић, с.р.

Министар просвјете и културе, на основу члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18) и члана 34. став 2. Закона о библиотечко-информационој дјелатности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 44/16 и 62/18), а у вези са чланом 4. став 2. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 41/03), у поступку разрјешења дужности вршиоца дужности директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПРЕСТАНКУ ДУЖНОСТИ ВРШИОЦУ ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА ЈУ НАРОДНА БИБЛИОТЕКА "ИВО АНДРИЋ" ВИШЕГРАД

1. Бојану Пецикози престаје дужност вршиоца дужности директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 07.06/620-35-7/23

5. априла 2023. године

Бањалука

Министар,
Жељка Стојичић, с.р.

Министар просвјете и културе, на основу члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18) и члана 31. став 6. Закона о библиотечко-информационој дјелатности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 44/16 и 62/18), у поступку именовања директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград, на приједлог Комисије за избор, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ ДИРЕКТОРА ЈУ НАРОДНА БИБЛИОТЕКА "ИВО АНДРИЋ" ВИШЕГРАД

1. Бојан Пецикоза именује се за директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград на мандатни период од четири године.

2. Именовани обавља послове заступања и представљања ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград у правном промету без ограничења.

3. Овлашћује се Бојан Пецикоза да изврши промјену овлашћеног лица за заступање ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград у судском регистру надлежног суда.

4. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 07.06/620-35-8/23

5. априла 2023. године

Бањалука

Министар,
Жељка Стојичић, с.р.

Уставни суд Босне и Херцеговине

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У-27/22, рјешавајући захтјеве **Жељка Комшића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, и Шефика Цаферовића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 42 став (5), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 94/14), у саставу:

- Валерија Галић, предсједница,
- Мирсад Ђеман, потпредсједник,
- Златко М. Кнежевић, потпредсједник,
- Helen Keller, потпредсједница,
- Сеада Палаврић, судија,
- Angelika Nußberger, судија,
- Леди Бианку, судија,

на сједници одржаној 23. марта 2023. године, д о н и о ј е

ОДЛУКУ

О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одлучујући о захтјеву Жељка Комшића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине, и Шефика Цаферовића, у вријеме подношења захтјева предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности амандмана на Устав Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ", бр. 79/22 и 80/22) и Закона о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 67/22), утврђује се да су амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ", бр. 79/22 и 80/22) и Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 67/22) у складу са чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

Образложење

I - Увод

1. Жељко Комшић, члан Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац Комшић), поднио је 11. октобра 2022. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену усаглашености с Уставом Босне и Херцеговине амандмана на Устав Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ", бр. 79/22 и 80/22; у даљњем тексту: амандмани) CXI, CXII, CXX, CXXI, CXXVIII и чл. од 1 до 5 Закона о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 67/22; у даљњем тексту: Измјене Изборног закона), које је наметнуо високи представник за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: високи представник) одлукама бр. 06/22 и 07/22 од 2. октобра 2022. године. Наведени захтјев је регистрован под бројем У-27/22.

2. Подносилац захтјева је, на основу члана 64 Правила Уставног суда, поднио и захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд: а) обуставио спровођење изборних резултата и б) обуставио извршење оспорених одредби до доношења коначне одлуке Уставног суда о његовом захтјеву.

3. Шефик Цаферовић, у вријеме подношења захтјева предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац Цаферовић), поднио је 26. октобра 2022. године Уставном суду захтјев за оцјену усаглашености с Уставом БиХ амандмана од CX до CXXX и Измјена Изборног закона. Наведени захтјев је регистрован под бројем У-30/22.

4. Такође, подносилац Цаферовић је, на основу члана 64 Правила Уставног суда, затражио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом ће се "обуставити примјена оспорених прописа до доношења коначне одлуке Уставног суда".

II - Поступак пред Уставним судом

5. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број У-27/22 од 1. и 2. децембра 2022. године (доступна на www.ustavnisud.ba) одбио захтјеве за доношење привременних мјера.

6. Уставни суд је, у складу са чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању наведених захтјева о којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем У-27/22.

7. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Канцеларије високог представника затражено је 13. октобра 2022. године да достави одговор на захтјев у року од 30 дана од пријема дописа.

8. Канцеларија високог представника је у одговору навела да она због свог статуса, у смислу Анекса 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: Општи оквирни споразум), не може бити учесник у поступцима пред правосудним институцијама Босне и Херцеговине, али, уколико Уставни суд одлучи, доставиће своја запажања у својству *amicus curiae*.

9. Уставни суд је 21. октобра и 9. новембра 2022. године позвао Канцеларију високог представника да, уколико сматра да је потребно, као доносилац оспорених аката достави своја запажања о захтјевима.

10. Канцеларија високог представника је 8. и 23. новембра 2022. године доставила своја запажања.

11. Запажања су 9. децембра 2022. године достављена подносиоцима захтјева као информације.

Уводне напомене

12. Устав Федерације БиХ донијела је Уставотворна скупштина Федерације БиХ на сједници одржаној 30. марта 1994. године и ступио је на снагу у поноћ тог дана. Устав ФБиХ је објављен у "Службеним новинама Федерације БиХ", број 1/94. Релевантне одредбе које су се односиле на избор Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дом народа ФБиХ) и предсједника и потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине наведене су у релевантним прописима.

13. Уставни суд је у трећој дјелимичној одлуци у предмету број У-5/98 од 30. јуна и 1. јула 2000. године ("Службени гласник БиХ", број 23/00 од 14. септембра 2000. године, Одлука о конститутивности народа), између осталог, прогласио неуставним одредбу члана I.1(1) у формулацији Амандмана III Устава ФБиХ, и то у дијелу "Босњаци и Хрвати као конститутивни народи, заједно са Осталима, и", као и у дијелу "остварујући своја суверена права". У смислу те одлуке којом је утврђена неопходност остварења начела

конститутивности народа на подручју цијеле Босне и Херцеговине, указало се неопходним, између осталог, да се другачије регулишу састав и начин избора Дома народа Парламента ФБиХ, те председника и потпредседника ФБиХ.

14. Уз посредовање високог представника, политичке странке (осим Странке демократске акције и Хрватске демократске заједнице) постигле су 27. марта 2002. године Споразум о различитим кључним елементима који су неопходни за имплементацију Треће дјелимичне одлуке Уставног суда. Тадашњи високи представник је оставио рок до 18. априла 2002. године за спровођење Треће дјелимичне одлуке Уставног суда у складу с наведеним споразумом. Међутим, у том року нису извршене неопходне измјене.

15. Високи представник је 19. априла 2002. године донио Одлуку број 149/02 којом се доносе амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 16/02). Приликом доношења одлуке наглашена је потреба за одржавањем демократских избора у Босни и Херцеговини, који су били планирани за 5. октобар 2002. године. Избор председника и потпредседника ФБиХ, те састав Дома народа ФБиХ и избор њихових чланова био је измијењен амандманима XXXIII, XXXIV, XLI, XLII и LI на Устав ФБиХ (види релевантне прописе). Наведени амандмани су остали на снази до доношења оспорених амандмана.

16. С циљем усклађивања Изборног закона Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Изборни закон) с наведеним измјенама Устава ФБиХ, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је донијела Закон о измјенама и допунама Изборног закона ("Службени гласник БиХ", број 20/02 од 3. августа 2002. године), те Исправку закона о измјенама и допунама Изборног закона ("Службени гласник БиХ", број 25/02 од 10. септембра 2002. године), којима су уведена нова правила за избор делегата за Дом народа ФБиХ.

17. Након одржавања Општих избора у Босни и Херцеговини од 3. октобра 2010. године кантоналне скупштине Посавског кантона, Западнохерцеговачког кантона и Кантона 10 до пет мјесеци нису изабрале изасланике за Дом народа ФБиХ. До тада изабрани изасланици су конституисали Дом народа ФБиХ, те су изабрали председника и потпредседника ФБиХ. Одлукама Централне изборне комисије Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ЦИК) од 24. марта 2011. године утврђено је да избори за Дом народа ФБиХ нису у свих десет кантона спроведени у складу с одредбама Изборног закона, те да нису били испуњени услови за његово конституисање. Такође, утврђено је да избор председника и потпредседника ФБиХ, који је извршен одлуком оба дома Парламента ФБиХ, није био спроведен у складу с Изборним законом, те је поништен избор председника и потпредседника ФБиХ. Високи представник је донио налог којим се привремено суспендују наведене одлуке ЦИК-а од 24. марта 2011. године, као и сви поступци у вези с претходно наведеним одлукама.

18. Уставни суд је Одлуком о допуности и меритуму број У-14/12 од 26. марта 2015. године ("Службени гласник БиХ", број 38/15; доступна на www.ustavnisud.ba) дјелимично усвојио захтјев подносиоца Комшића којим је оспоравао одредбе о избору председника и потпредседника ФБиХ и Републике Српске. У тој одлуци, између осталог, утврђено је да одредбе члана IV.Б.1, члан 1 став 2 (допуњене Амандманом XLI), члан IV.Б.1, члан 2 ст. 1 и 2 (измијењен Амандманом XLII) Устава Федерације Босне и Херцеговине, као и чл. 9.13, 9.14, 9.16 и 12.3 Изборног закона нису у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). Уставни суд је у образложењу те одлуке констатовао да из одлуке Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) у предмету Сејдић и Финци против БиХ (пресуда од 22. децембра 2009. године, представке бр. 27996/06 и 34836/06) недвојбено произлази да Устав БиХ треба бити измијењен. Такође, указано је да је Европски суд у предмету Зорнић против Босне и Херцеговине (пресуда од 15. јула 2014. године, представка број 3681/06, тачка 40) навео да је налаз о повреди у том предмету директна последица пропуста власти Босне и Херцеговине да уведу мјере како би се повиновале пресуди у предмету Сејдић и Финци (idem, тачка 73). Међутим, Уставни суд је такође нагласио да је тренутно немогуће предвидјети обим тих измјена. Стога, Уставни суд је одлучио да неће укинути наведене одредбе устава ентитета и Изборног закона, односно неће наложити Парламентарној скупштини БиХ, Народној скупштини РС и Парламенту ФБиХ да усагласе наведене одредбе све док у домаћем правном систему не буду усвојене уставне и законодавне мјере којима се окончава постојећа неусклађеност Устава БиХ и Изборног закона с Европском конвенцијом, коју је утврдио Европски суд у наведеним предметима (idem, тачка 74).

19. Одлуком о допуности и меритуму број У-23/14 од 1. децембра 2016. године ("Службени гласник БиХ", број 1/17, доступна на www.ustavnisud.ba) Уставни суд је дјелимично усвојио захтјев Боже Љубића, председавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ у вријеме подношења захтјева. Том

одлуком је, између осталог, утврђено да члан 10.12 Изборног закона (у дијелу у којем је било прописано "сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону"), те одредбе члана 20.16А став 2 тач. а-ј. Изборног закона (којима је било прописано да се одређивање броја изасланика врши према попису из 1991. године, те је био одређен број изасланика у кантонима) нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је образложио да наведене одредбе "...не само да се не заснивају на јасно прецизираним критеријумима који требају довести до што потпунијег представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији Босне и Херцеговине него очито имплицирају да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа ФБиХ оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа. Уставни суд налази да је наведено супротно начелу конститутивности, односно једнакостности било којег од конститутивних народа, а тиме и супротно Уставу Босне и Херцеговине, конкретно члану I/2 Устава Босне и Херцеговине..." (idem, тачка 52).

20. Уставни суд је Рјешењем број У-23/14 од 6. јула 2017. године ("Службени гласник БиХ", број 54/17, доступно на www.ustavnisud.ba) утврдио да Парламентарна скупштина БиХ није у датом року извршила Одлуку Уставног суда број У-23/14 од 1. децембра 2016. године, те да наведене одредбе престају да важе наредног дана од дана објављивања рјешења у службеним гласилима.

21. У Босни и Херцеговини су након тога, 7. октобра 2018. године, одржани Општи избори. Након одржаних избора, ЦИК је у децембру 2018. године донио Упутство о измјени и допунама Упутства о поступку спровођења посредних избора за органе власти у Босни и Херцеговини обухваћених Изборним законом ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 91/18 од 21. децембра 2018. године; у даљем тексту: Упутство из 2018. године). Упутством из 2018. године је, између осталог, био утврђен прелиминарни број изасланика који се бирају из скупштине кантона у Дом народа ФБиХ. Водећи рачуна о одредбама Устава ФБиХ, ЦИК је одлучио да се из сваког кантона бира минимално један припадник конститутивног народа. Иако у Упутству из 2018. године није било наведено на основу којег пописа становништва је утврђен распоред мандата у кантонима за попуњавање Дома народа, произлази да се ЦИК руководио пописом становништва из 2013. године.

22. Одлуком о обустављању поступка број У-4/18 од 5. јула 2019. године (доступна на www.ustavnisud.ba) обустављен је поступак покренут захтјевом Борјане Кришто, председатељице Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, за оцјену уставности одредбе члана IV.А.2.8 став 3 Устава ФБиХ, како је измијењена Амандманом XXXIV ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", бр. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 и 88/08), зато што је подносиатељца захтјева одустала од захтјева.

23. Одлукама о допуности број У-24/18 од 31. јануара 2019. године и У-3/19 од 28. марта 2019. године (доступне на www.ustavnisud.ba) одбачени су као недопуштени захтјеви за оцјену уставности Упутства из 2018. године због ненадлежности Уставног суда.

24. Након одржавања Општих избора 7. октобра 2018. године, у Федерацији БиХ формирана је законодавна власт, односно Представнички дом и Дом народа Парламента ФБиХ. Међутим, није била успостављена нова извршна власт, односно нису били изабрани председник и потпредседници ФБиХ, нити Влада ФБиХ, на начин како је било прописано Уставом ФБиХ. Такође, надлежне јавне власти нису изабрале судије Уставног суда ФБиХ, због чега у оквиру тог суда није могло радити Вијеће за витални национални интерес. Као последица тога, извршна власт на нивоу ФБиХ је од 2018. до 2022. године дјеловала у техничком мандату.

25. Између политичких странака су у више наврата вођени разговори о успостављању власти те о измјенама Устава БиХ с циљем спровођења пресуде Европског суда у предмету Сејдић и Финци против БиХ и других сличних пресуда. Осим тога, разговори су вођени и у вези с измјенама Устава ФБиХ и Изборног закона ради спровођења одлука Уставног суда. Међутим, ти разговори нису резултирали конкретним уставним и законодавним измјенама.

26. Високи представник је 27. јула 2022. године наметнуо техничке измјене Изборног закона, те је политичким странкама оставио рок од шест седмица за договор о измјенама Изборног закона и Устава ФБиХ. Политичке странке у том року нису постигле договор.

27. Након одржавања Општих избора 2. октобра 2022. године, високи представник је, одмах након затварања гласачких мјеста, донио Одлуку којом се доносе амандмани на Устав ФБиХ број 06/22, те Одлуку којом се доноси Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине број 07/22. Наведене одлуке су, како је претходно наведено, објављене у службеним гласили-

ма и ступиле су на правну снагу. Разлози за доношење наведених одлука и њихов садржај наведени су у релевантним прописима.

28. ЦИК је 2. новембра 2022. године донио Одлуку о потврђивању и објављивању резултата Општих избора 2022. године. Након тога је, на сједници од 4. новембра 2022. године, донио Упутство о поступку спровођења посредних избора за органе власти у Босни и Херцеговини обухваћених Изборним законом Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 75/22; у даљњем тексту: Упутство из 2022. године) и Критеријуме и поступак попуњавања недостајућих мандата у Дому народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 75/22).

III - Захтјеви

1. Наводи из захтјева у предмету број У-27/22

29. Подносилац Комшић сматра да амандмани СХI, СХII, СХХ, СХХI, СХХVIII и чл. од 1 до 5 Измјена Изборног закона које је наметнуо високи представник одлукама бр. 06/22 и 07/22 од 2. октобра 2022. године нису у складу с одредбама чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине, чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

а) Наводи о неуставности амандмана СХI и СХII и чл. 2, 3, 4 и 5 Измјена Изборног закона

30. Подносилац захтјева оспорава амандмане СХI и СХII и чл. 2, 3, 4 и 5 Измјена Изборног закона који се односе на повећање броја делегата (80) у Дому народа ФБиХ из сваког конститутивног народа (по 23) и Осталих (11), које бирају кантоналне скупштине пропорционално националној структури становништва. Подносилац захтјева сматра да оспорене одредбе нису у складу са чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

31. Подносилац захтјева тврди да оспорене одредбе у праксу уводе гаранције да су "конституентни" народи изабрани с територије гдје су већина. На тај начин су, према мишљењу подносиоца захтјева, демократски процеси с борбе политичких странака за мјеста у Представничком дому Парламента ФБиХ (у даљњем тексту: Представнички дом ФБиХ) у потпуности преусмјерени на изборни процес у којем је једино битно обезбиједити већину у одговарајућем клубу у Дому народа ФБиХ. То, према мишљењу подносиоца захтјева, доводи до могућности да политичка странка нема нити једног заступника у Представничком дому ФБиХ, али би могла, у оквиру кантоналних скупштина, освојити довољан број мандата за Дом народа ФБиХ и управљати политичким процесима у цијелој ФБиХ, а тиме и на државном нивоу. Подносилац захтјева сматра да ако је високи представник имао намјеру да заштити евентуално угрожене припаднике конститутивних народа, онда би било логично да се већина тих представника бира из средине у којима се они налазе у релативно "мањинском" положају, како би, позицијом у Дому народа ФБиХ, могли да заштите своја права, што је и сврха тог тијела.

32. Даље, подносилац захтјева наводи да је недопустиво у Изборном закону имати систем у којем се на бази коришћења непарних бројева 1, 3, 5, 7, 9... (што је заправо метода *Sainte-Laguë*) ствара одређени количини вриједности сваког конститутивног народа и Осталих у сваком кантону, те се на основу тога израчунава број мандата конститутивних народа који се делегирају из кантоналних скупштина. Коначна последица таквог израчунавања, како то тврди подносилац захтјева, јест неједнака вриједност грађана на индивидуалном нивоу, јер би сваки од њих био третиран кроз количини конститутивног народа или групације. Тиме се тежиште за формирање власти фокусира искључиво на Дом народа ФБиХ и освајање већине по клубовима конститутивних народа уз потпуно занемаривање улоге мањина и грађана који, суштински, немају никакав утицај на формирање власти. Подносилац захтјева сматра да је тако створена ситуација у којој само етничке политичке странке имају контролни пакет мјеста у Дому народа ФБиХ. То доводи до истискивања из власти грађански оријентисаних политичких странака, те њиховог потпуног политичког и друштвеног маргинализовања. Подносилац захтјева наглашава и да су домови народа главна сметња за остварење демократске воље грађана која се остварује већинским одлучивањем у представничким органима законодавне власти. Сматра да се наметнутим одлукама улога Дома народа ФБиХ додатно ојачава повећањем броја заступника који се претежно бирају с територија на којима један народ (етничка група) већ има већину, чиме се "цементирају етничке подјеле".

33. Такође, подносилац захтјева сматра да доношење измјена Устава ФБиХ и Изборног закона само по себи представља грубо кршење демократских процедура. Наиме, околност да је високи представник након избора промијенио важећа правила, према његовом схватању, довела је до тога да гласачи у вријеме гласања нису били упознати с одлуком високог представника и нису могли ни знати за шта у стварности гласају. Да су знали, врло вјероват-

но би њихова изборна воља била потпуно другачија, као и поруке које би политичке странке, учесници на изборима, слале својим гласачима. С обзиром на то, подносилац захтјева сматра да је високи представник "преварио бираче" јер је измјене Устава ФБиХ и Изборног закона донио у "ноћи одржавања избора". У том погледу, у захтјеви се указује на одлуку Врховног суда Сједињених Америчких Држава (САД) у предмету *Purcell* против *Гонзалез*, у којој је утврђено тзв. *Purcell* начело и поништене су измјене изборних правила донесених непосредно пред изборе. Подносилац захтјева истиче да, иако се то начело у контексту САД углавном примјењује када судови својим одлукама мијењају изборна правила, оно је, *mutatis mutandis*, примјењиво на било какво мијењање изборних правила непосредно прије избора. Такође, подносилац захтјева је указао на праксу Европског суда у предметима *Paschalidis*, *Koutmeridis* и *Zaharakis* против *Грчке* (пресуда од 10. априла 2008. године, представке бр. 27863/05, 28422/05 и 28028/05), Екогласност против *Бугарске* (пресуда од 6. новембра 2012. године, представка број 30386/05), наводећи да је став Европског суда да изненадне и неочекиване измјене правила за израчунавање гласова могу довести до кршења члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Осим тога, подносилац захтјева сматра да је то поступање супротно Кодексу доброг владања изборним питањима (у даљњем тексту: Кодекс), који је усвојила Европска комисија за демократију путем права (у даљњем тексту: Венецијанска комисија) на 51. пленарној сједници 2002. године, према којем је основно начело да изборна правила морају бити стабилна и да их не треба мијењати пречесто, односно да се елементи изборног закона, нарочито изборни систем, састав изборних комисија и утврђивање граница изборних јединица смију мијењати најкасније годину дана уочи избора.

б) Наводи о неуставности амандмана СХХ и СХХI и члана 1 Измјена Изборног закона – Поглавље 9А у односу на чл. 9.13, 9.14, 9.15, 9.17, 9.18 и 9.19

34. Подносилац захтјева сматра да су одредбе амандмана СХХ и СХХI и члан 1 Измјена Изборног закона – Поглавље 9А у односу на чл. 9.13, 9.14, 9.15, 9.17, 9.18 и 9.19, који се односе на поступак предлагања и именовања председника и потпредседника ФБиХ, супротни одредбама чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине, члану 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и члану 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

35. Те наводе подносилац захтјева првенствено заснива на тврдњи да је тај процес у цијелости заснован на дискриминацији мањина и грађана, тј. Осталих. Међутим, високи представник је наметнуо сличне одредбе Устава ФБиХ за које је Уставни суд у Одлуци о допустивости и меритуму број У-14/12 (види тачка 18 ове одлуке) већ утврдио да нису у складу с Уставом БиХ и Европском конвенцијом (IV.Б.1 члан 2 ст. 1 и 2) јер не омогућавају припадницима Осталих кандидовање за председника и потпредседнике ФБиХ. Уставни суд у тој одлуци није укинуо спорне одредбе устава оба ентитета и Изборног закона, односно није наложио Парламентарној скупштини БиХ да измијени Изборни закон, нити ентитетима да измијене своје уставе ради усаглашавања с Уставом Босне и Херцеговине све док у домаћем правном систему не буду усвојене уставне и законодавне мјере којима би се окончала постојећа неуслађеност Устава Босне и Херцеговине и Изборног закона с Европском конвенцијом и пресудама Европског суда.

36. Подносилац захтјева даље указује да је високи представник само измијенио број делегата који морају подржати кандидате за председника и потпредседнике Федерације БиХ, уз искључивање Осталих као могућих кандидата за те дужности. У том дијелу подносилац захтјева наводи општа разматрања о демократији и плурализму (стр. 20–22), а затим (на стр. 22–24) подносилац опширно излаже одредбе Устава Босне и Херцеговине, Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, којима се забрањује дискриминација, те како се дискриминација испитује. Затим, подносилац констатује да су наведеним одредбама Остали доведени у идентичну ситуацију као и прије усвајања тих одлука високог представника. Наиме, они и даље немају могућност да кандидују свог кандидата за председника или потпредседника ФБиХ, нити имају било какву улогу у предлагању кандидата, што се обавља искључиво у оквиру клубова конститутивних народа. Подносилац захтјева се позива на одлуку Европског суда у предметима *Сејдић* и *Финци*, *Зорнић* (напријед цитиране), *Пилав* (пресуда од 9. јуна 2016. године, представка број 41939/07), *Шлаку* (пресуда од 26. маја 2016. године, представка број 56666/12) и *Пударић* (пресуда од 8. децембра 2020. године, представка број 55799/18) против БиХ, те сматра да су у конкретном случају Остали дискриминисани зато што су различито третирани јер им је ускраћено право да равноправно учествују у вршењу функција председника и потпредседника ФБиХ.

ц) Наводи о неуставности Амандмана СХХVIII

37. Подносилац захтјева даље сматра да је Амандман СХХVIII, којим се утврђују два потпуно различита пописа становништва као

основ за формирање Дома народа ФБиХ као дијела законодавног органа власти, с једне, и извршне власти с друге стране, супротан чл. I/2, II/2, III/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине.

38. У том дијелу подносилац указује да се оспореним амандманом примјењује “последњи попис” за формирање Дома народа ФБиХ, уз задржавање пописа становништва из 1991. године као “основа за сва израчунавања која захтијевају демографске податке”. Другим ријечима, попис из 1991. године представља основ за формирање извршних органа власти и демографске прорачуне, а последњи попис из 2013. године високи представник користи искључиво за формирање Дома народа ФБиХ. Циљ коришћења пописа из 1991. године јест да се спријечи легализовање исхода и резултата етничког чишћења у БиХ, односно до имплементације Анекса 7 Општег оквирног споразума, којим се захтијева повратак свих прогнаних у њихове пријератне домове и мјеста живљења. Према оцијени подносиоца захтјева, високи представник на тај начин, увођењем пописа из 2013. године, несвјесно легализује исход етничког чишћења и неформално проглашава Анекс 7 окончаним, што је неприхватљиво и представља “грубо кршење” Анекса 7 Општег оквирног споразума.

39. Такође, у захтјеву се даље истиче да се не може одвојити успостављање Дома народа као законодавног органа од органа управе и органа извршне власти, а да се при томе користе различите методе и основе попуњавања тих органа, зато што структура извршне власти мора представљати рефлексију структуре законодавне власти. Према подносиоцевој тврдњи, тим одредбама се нарушава начело демократије зато што се успоставља састав институција који не одговара структури становништва, а посебно не одговара оној структури становништва из 1991. године. Због тога сматра да је очито да је високи представник под сваку цијену желио да успостави неки нови Дом народа ФБиХ, који одговара замишљеној пројекцији његовог састава, који, у условима послјератног друштва, у суштини, етнички хомогенизује становништво у одређеним дијеловима Босне и Херцеговине и на тај начин додатно “цементира појелу земље по етнички хомогенизираним линијама”. Дакле, очити циљ високог представника је обезбјеђење контроле над Клубом Хрвата у Дому народа ФБиХ искључиво за ХДЗБиХ, а да при томе, задржавањем пописа из 1991. године као основа за формирање извршне власти, задржи контролу над још једним министарством у Влади ФБиХ. Такође се истиче да је основни мотив високог представника био да удовољи захтјевима који су долазили из Владе Републике Хрватске (РХ), којом влада ХДЗРХ, те је тиме пружио кључну дипломатску подршку јачању политичке позиције ХДЗБиХ у Босни и Херцеговини.

2. Наводи из захтјева у предмету број У-30/22

40. Подносилац захтјева Џаферовић сматра да амандмани и Измјене Изборног закона које је наметнуо високи представник одлукама бр. 06/22 и 07/22 од 2. октобра 2022. године нису у складу с одредбама чл. I/2 и II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Наводи о супротности оспорених прописа са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине

41. Подносилац захтјева наводи да је процедура ступања на правну снагу одлука високог представника од 2. октобра 2022. године супротна демократским начелима из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, и то начелима владавине права, правне сигурности и легитимног очекивања. У том погледу, подносилац захтјева тврди да је високи представник наметањем одлука током “изборне ноћи” и њиховим ступањем на снагу поступио супротно начелу правне сигурности јер процедуру ступања на правну снагу амандмана и Измјена Изборног закона није прилагодио интензитету, обиму и значају који наметнути акти имају на правни и политички живот у Босни и Херцеговини.

42. Такође, подносилац захтјева се позвао на ставове Европског суда из пресуда The Sunday Times против Уједињеног Краљевства (пресуда од 6. новембра 1980. године, представка број 6538/74, тач. 49 и даље) и Lindon, Otchakovsky-Laurens и July против Француске (пресуда од 22. октобра 2007. године, представке бр. 21279/02, 36448/02, тач. 42 и даље), Ždanoka против Латвије (пресуда од 16. марта 2006. године, представка број 58278/00, тач. 115 и даље) и Hirst против УК (пресуда од 6. октобра 2005. године, представка број 74025/01, тачка 58). У вези с тим пресудама, подносилац захтјева је цитирао изјаву члана ЦИК-а Жељка Бакалара од 7. октобра 2022. године објављену у медијима под насловом “Централна изборна комисија још не зна како спровести Schmidtove одлуке”. На основу наведеног, подносилац је извео закључак да ни ЦИК нема довољно јасан, прецизан и предвидљив пропис који може да спроведе, што указује на повреду начела правне сигурности.

43. Даље, подносилац захтјева сматра да је оспореним одредбама нарушено начело “легитимног очекивања” јер су оспорени акти наметнути у изборној ноћи, без рока и периода прилагођавања. При томе, многе радње у изборном процесу, како образлаже, као што су сачињавање изборних листа и номинација кандидата,

нису могле бити спроведене према новим прописима. Затим, подносилац захтјева се позвао на праксу Суда правде Европске уније (ЕУ), те је истакао да се може закључити да би на нивоу ЕУ или држава чланица било супротно, не само домицилним уставима и законима већ и правној стечевини ЕУ, доношење акта или изненадно мијењање процедура које би изневјериле легитимно очекивање грађана да ће право бити једнако примјењено и да су сви једнаки пред законом.

44. У том контексту, подносилац истиче да је ЦИК, на сједници 4. маја 2022. године, усвојио акт “Упутство о роковима и редоследу изборних активности за Опште изборе 2022. године који ће се одржати у недељу 2. октобра 2022. године” (у даљњем тексту: Упутство). У члану 2 став (2) тог упутства одређен је период од 22. јуна 2022. године до 4. јула 2022. године у 16 сати, до када сви политички субјекти морају поднијети кандидатске листе. У складу с тим, политички субјекти су своје легитимно очекивања заснивали на одредбама Изборног закона и Устава ФБиХ који су били на правној снази 4. јула 2022. године и на основу тих прописа су састављали своје изборне листе и планирали посредне изборе за делегате у Дом народа ФБиХ. У том погледу, подносилац Џаферовић наводи да је “легитимно очекивање политичких странака изневјерено” онда када је високи представник наметнуо оспорене одредбе. Према његовом мишљењу, политички субјекти и грађани/појединци нису имали прилику да изнесу своје мишљење, користе правна средства, нити могућност да из новонастале ситуације своја “легитимна очекивања заснивају на новим изборним правилима”. Такође, подносилац сматра да би био несразмјерно велик и неоснован терет стављати одговорност на ЦИК, јер ни они “не могу заштитити њихова легитимна очекивања, нити правну сигурност, нити начело владавине права”.

б) Наводи о супротности оспорених прописа са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију

45. У вези с наводима о супротности оспорених прописа са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, подносилац Џаферовић се позвао на Кодекс Венецијанске комисије, те одлуке Европског суда у предмету Екогласност и Hirst (напријед цитиране). Затим је истакао да је јасно да је Босна и Херцеговина “извршила своју дужност и позитивну обавезу активног учешћа у заштити права у изборном процесу”. Међутим, одлукама високог представника “промијењена су правила спровођења избора”, чиме је дошло до повреде члана II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

3. Запажања високог представника

а) Запажања у односу на захтјев број У-27/22

46. Високи представник је првенствено навео да се не противи да Уставни суд оцијени уставност садржаја оспорених одредби амандмана на Устав ФБиХ и Измјена Изборног закона. Високи представник је затим изложио догађаје и одлуке који су претходили доношењу оспорених одредби, како је приказано у уводном дијелу ове одлуке, сматрајући да је важно указати да се о појединим питањима која су релевантна за овај предмет у Уставном суду и другим институцијама БиХ расправља већ дуже вријеме. Високи представник истиче да је у преамбули његових одлука којима се доносе оспорене одредбе све то сасвим исцрпно појашњено. Нарочито истиче да се тим амандманима жели превазићи тренутни застој у институцијама Федерације БиХ, како би се Босна и Херцеговина смислено укључила у реформе које су неопходне за постизање напретка на путу ка интеграцији у Европску унију. Наиме, доношење рјешења о неизвршењу одлуке Уставног суда у предмету број У-23/14 од 6. јула 2017. године (види тачка 20 ове одлуке) довело је до ситуације у којој је неусклађен правни оквир којим се уређује избор делегата у Дом народа ФБиХ предвиђен Уставом ФБиХ и Изборним законом. Изборима делегата у Дом народа ФБиХ на основу Упутства из 2018. године пружена је горњим домовима Парламента ФБиХ и Парламентарне скупштине БиХ могућност да функционишу, али се њима није окончао спор око изборне реформе. Таква ситуација је, како је наведено, разоткрила постојање озбиљних проблема у вези с функционалношћу институција Федерације БиХ, јер је процес избора извршне власти у Федерацији БиХ био блокиран. Тиме је Влади Федерације БиХ, која је изабрана 2014. године, препуштено да обавља функцију у техничком мандату. То је такође утицало и на благовремено именовање недостајућих судија у Уставном суду Федерације БиХ.

47. Затим је указано да је високи представник 27. јула 2022. године донио Закон о измјенама и допунама Изборног закона, како би га у тој већој мјери ускладио с међународним стандардима и добром демократском праксом. На тај начин је политичким странкама остављено више времена за постизање договора о томе на који начин да предузму остале потребне реформе. Међутим, високи представник је навео да су, иако су поједине политичке странке и групе грађана конструктивно учествовале у том дијалогу, подносилац Комшић и његова политичка странка одлучили да не

придону том процесу. С обзиром на неуспјех процеса дијалога и имајући у виду висок степен ризика да ће формирање институција након избора поново бити блокирано, високи представник је навео да је одлучио да искористи свој мандат за рјешавање ситуације која је настала у вези с цивилном имплементацијом и која угрожава учествовање грађана у политичким процесима, те представља озбиљну пријетњу спровођењу изборних резултата и правилном функционисању Федерације БиХ, а могуће и функционисању државних органа. Одлука којом се доносе амандмани и Одлука којом се доносе Изборног закона, како наводи, садрже скуп мјера којима се омогућава брзо успостављање и функционисање органа законодавне, извршне и судске власти након спроведених избора. Те одлуке су, према наводима високог представника, осмишљене тако да рјешавају “један проблем – и искључиво један једини проблем”, тј. постизборно успостављање посредно изабраних органа власти и њихову функционалност. При томе се морала препознати специфична природа Босне и Херцеговине као федералне и мултинационалне државе, као што се мора препознати и несигурна равнотежа између различитих конститутивних група и других сегмената бирачког тијела, којима се у одређеној мјери искључује пуна пропорционална заступљеност каква је успостављена у другим демократским државама.

48. Сходно томе, високи представник је навео да оспорени акти не утичу на непосредне изборе, него утичу искључиво на “предстојеће формирање посредно изабраних органа власти”. Проширење броја делегата у Дому народа ФБиХ сматра примјереним и уравнотеженим одговором на Одлуку Уставног суда број У-23/14. Састав Дома народа ФБиХ, како даље наводи, мора да одражава низ начела својствених уставном систему Федерације БиХ, који изискује успостављање деликатног баланса. Наиме, кантоналне скупштине бирају делегате из властитих редова и мора постојати паритет између кантона и конститутивних народа, а потребно је остварити и минималну заступљеност конститутивних народа у свим кантонима гдје је то могуће. Та начела представљају мјешавину пропорционалности и позитивне дискриминације.

49. У односу на тврдње подносиоца Комшића да је дошло до повећања улога Дома народа ФБиХ, високи представник је навео да, упркос томе што је број делегата у Дому народа ФБиХ повећан, нетачна је тврдња да је заправо улога тог дома ојачана. Наиме, Амандманом СХVI отклања се могућност позивања на витални национални интерес о свим питањима. Даље, Амандманом СХVIII поједностављује се процедура позивања и одлучивања о питањима виталног националног интереса, укључујући и елиминисање могућности да предложени акт буде блокиран без одговарајуће оцјене Вијећа за заштиту виталних интереса установљеног при Уставном суду ФБиХ. Такође, проширење броја делегата у клубовима сваког од конститутивних народа слиједи логику вјеродостојнијег представљања и циљ му је повећање пропорционалности у представљању кантона и конститутивних народа, те повећање броја мјеста која су расподијељена на кантоне и конститутивне народе сразмјерно бројности њихових становника. Тиме се повећавају шансе мањих странака или група странака да буду представљене. То је учињено а да се при томе није утицало на заштитне механизме дате свим конститутивним народима и групи Осталих у свим кантонима. Такође, високи представник сматра неоснованом и критику употребе формуле *Sainte-Laguë* (такође познате као *Websterova* формула) за додјелу мандата. Примјењена у том контексту, наведена формула обично се посматра као начин за фаворизовање мањих конкурената (у овом случају кантона) па употреба те формуле иде у прилог правилу о минималној заступљености (тзв. правило 1:1:1) и дјелује у прилог заступљености конститутивних народа у кантонима гдје они, по својој бројности, представљају мањину. Све наведено води закључку да проширење броја делегата, рјешавањем питања која је Уставни суд истакао у одлуци у предмету број У-23/14, отклања неизвјесност која је постојала у погледу спровођења те одлуке.

50. У односу на одабир пописа становништва, високи представник је навео да је Уставни суд Рјешењем број У-23/14 од 6. јула 2017. године ставио ван снаге прелазне одредбе члана 20.16А (2), тач. а-ј. Изборног закона. На тај начин је окончан транзициони режим и покренута примјена члана 10.12 Изборног закона. Међутим, Устав ФБиХ доведен је у противрјечје с Изборним законом БиХ и наступила је обавеза за ЦИК да донесе Упутство из 2018. године. Амандманом СХVIII отклања се та неусклађеност између одредбе Изборног закона (члан 10.12 став [1]) и одредбе члана IX.7 Устава ФБиХ. Тим поводом узета је у обзир потреба за континуитетом јер је на посљедњим изборима примјењен попис становништва из 2013. године. Осим тога, како даље наводи, тиме се не прејудуцира нити преемптира окончање активности на повратку избјеглица и расељених лица према Анексу 7 Општег оквирног споразума. Све то је, како истиче, јасно наглашено и у самој преамбули Одлуке број 6/22, коју подносилац захтјева оспорава. Због тога, високи представник наводи да не сматра основаном критику подносиоца захтјева о коришћењу података из два различита пописа током транзиционог периода. Ту чињеницу, како наводи, треба

сматрати доказом да се Федерација БиХ поступно удаљава од своје прошлости, отварајући се за могућност ширих реформи. Искључиво коришћење података који су стари 30 година могло би се, како је наведено, заиста показати проблематичним у земљи која тежи да постане чланица Европске уније.

51. У односу на наводе о дискриминацији при избору председника и потпредседника ФБиХ, високи представник је навео да је његова интервенција тежила остваривању циља прилично ограниченог обима. У преамбули Одлуке којом се доносе амандмани на Устав ФБиХ од 2. октобра 2022. године наведено је да одлука Уставног суда у предмету број У-14/12 од 26. марта 2015. године још није спроведена. Међутим, наведено је и да је спровођење те одлуке повезано с претходним доношењем уставних и законодавних мјера у спровођењу пресуда Европског суда донесених у предмету Сејдић и Финци, предмету Зорнић и у другим релевантним предметима. Сходно томе, високи представник наводи да се његовом одлуком не мијења члан IV.Б.1 став (2) (измијењен и допуњен амандманом ХLI на Устав Федерације) којим се утврђује састав председника и потпредседника Федерације БиХ. Високи представник наглашава да не би требао у потпуности преузимати улогу изабраних органа којима се уставним оквиром додјељују надлежност и одговорност за доношење измјена најважнијих закона Федерације и БиХ. То, према његовим наводима, објашњава зашто се недавним уставним и законским измјенама које је донио не могу преемптирати све оне реформе које су неопходне као одговор на питања која су идентификовали Европски и Уставни суд. Стога сматра да би било непримјерено да високи представник својим одлукама рјешава сва неријешена питања одговарајуће заступљености, умјесто да уважава одговорност изабраних органа власти и политичких странака у БиХ. Улога високог представника, према Општем оквирном споразуму, како тврди, не обухвата одговорност нити овлашћење за промјену услова самог правног режима у којем његов мандат налази своје упориште.

52. У односу на наводе о кршењу начела стабилности изборног законодавства и правне сигурности, високи представник је навео да је одлуке донио након затварања бирачких мјеста и прије објављивања првих прелиминарних резултата избора. Учинио је то како би спријечио било какав утицај одлука на свијест и изборне преференције гласача и како не би пореметио изборну кампању политичких субјеката. Одлуке су донесене прије него што су били познати први резултати јер је желио избјећи било какве спекулације да је реаговао на нову политичку распоједу изборних резултата. Високи представник сматра и да његове одлуке не задиру у питања која подлијежу примјени начела стабилности закона. Оне не утичу ни на пребројавање гласова, нити на основне елементе изборног права, попут састава изборних комисија, изборног система и утврђивања граница између изборних јединица. Та интервенција се не односи на непосредне изборе. Циљ јој је омогућити изборе и именовања у посредно изабраном тијелу, уклањањем процедуралних препрека које би такве изборе и именовања учиниле мало вјероватним. У вези с тим, напомиње да се све судске одлуке на које се позвао подносилац захтјева односе на измјене прописа који се примјењују на непосредне изборе.

53. У односу на наводе подносиоца Комшића да су одлуке довеле бираче у заблуду, високи представник је навео да се новим правилима не мијења начин спровођења посредних избора у кантоналним скупштинама, нити начин распојеле мандата који је био предвиђен изборним законом. Тим промјенама се ниједном кантону не одузима заступљеност у било којем клубу конститутивних народа, нима се само обезбјеђује да ће поједине кантоналне скупштине бирати више делегата сваког конститутивног народа и из групе Осталих. Изјашњење кандидата о националној припадности које се прилаже уз кандидатске листе након што су овијерене за изборе у кантонална законодавна тијела није наведено на штампаним гласачким листићима, те тиме није формално ни познато самим бирачима. Када бирачи дају свој глас, они то чине с циљем да њихов кандидат буде изабран у кантоналну скупштину. Тек након што се избори у кантоналне скупштине овијере, на основу тих изјашњења формирају се клубови конститутивних народа у тим скупштинама. Странке затим утврђују своје листе за натјечање у гласању које се одвија у сваком од наведених клубова у свакој појединачној скупштини. Приликом гласања за кандидата у кантоналној скупштини бирач није упознат с тим какав ће бити састав клуба, како ће странке склапати савезе/коалиције или како ће гласати остали чланови клуба конститутивних народа. Заправо, политичка странка би могла врло лако одлучити да кандидате који остваре најбољи резултат у непосредном гласању не предложи као кандидате за избор у Дом народа ФБиХ. С обзиром на наведено, високи представник сматра да је тешко уочити како су његове одлуке уопште могле збунити бираче у погледу предвидљивости тих избора.

54. Високи представник сматра да се исти аргумент може изнијети и у погледу промјене правила о предлагању и избору председника и потпредседника ФБиХ. Истиче да је општеприхваћена чињеница да је одлучивање о начину избора председника питање препуштено уставу сваке појединачне државе и да не подлијеже истим јемствима

као и избор у законодавно тијело. Међутим, сматра да његове одлуке не мијењају правила у погледу избора председника и потпредседника на начин да им одузимају демократски легитимитет.

55. Због свега наведеног, високи представник сматра да измјене које су предмет захтјева не задиру у начело стабилности изборног законодавства нити у предвидљивост изборног система. Умјесто тога, ситуација у којој би избори остали мртво слово на папиру и не би били преточени у формирање посредно изабраних тијела директно би нарушила повјерење у изборни процес заједно с начелом легитимних очекивања и/или правне сигурности. Одлукама од 2. октобра 2022. године на корективан се начин одговара на такав ризик, успостављајући при томе правичну равнотежу између легитимних интереса бирача и различитих сектора бирачког тијела с једне и потребе за промовисањем одговорног управљања с друге стране.

б) Запажања у односу на захтјев број У-30/22

56. Високи представник је навео да допуњава своја запажања у односу на захтјев у предмету број У-27/22. Сматра да је неопходно водити рачуна да се не доводи у питање теорија функционалне дуалности коју је Уставни суд елаборирао у предмету број У-9/00 (од 3. новембра 2000. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 1/01). Наиме, високи представник сматра да би прихватање аргумената који се односе на избор тренутка за доношење одлука озбиљно угрозили дискреционо право високог представника да користи та овлашћења. Циљ овлашћења попут оних која су коришћена 2. октобра 2022. године у суштини је рјешавање озбиљних проблема који настану приликом спровођења цивилних аспеката мировног споразума. Наведено је такође да се таква овлашћења користе као крајња мјера, те је дискреционо право високог представника да утврди да ли су испуњени услови за њихово коришћење, укључујући и то да ли су претходно исцрпљене све могућности рјешења путем органа власти. Према томе, високи представник, указујући на одлуку Европског суда у предмету Душан Берић и други против Босне и Херцеговине (одлука од 18. јула 2013. године, представке бр. 36357/04 и др.), истиче да се Уставни суд не може упустити у преспитивање да ли је високи представник исправно или благовремено вршио своје дискреционо право када је 2. октобра 2022. године, након затварања биралишта, донио "корективне" законодавне мјере супституисањем домаћих органа власти. То је учинио покушавајући да успостави одговарајућу равнотежу између потребе да се не омета изборна кампања и потребе да користи своја овлашћења као крајњу мјеру за рјешавање потешкоћа из Општег оквирног споразума. Наведено је да је интервенцију покушао да прилагоди и учини је пропорционалном у односу на циљ који се настојао постићи, односно да омогући успостављање нових посредно изабраних власти, укључујући и избор делегата у Дом народа ФБиХ. Све то је учињено с циљем промоције демократије и унапређења реформске агенде која је потребна за интеграцију у Европску унију, узимајући у обзир расправе о кандидатском статусу.

57. У односу на наводе подносиоца Џаферовића, високи представник је навео да се оспореним актима не мијењају начела којима се регулише избор делегата у Дом народа ФБиХ, нити избор председника и потпредседника Федерације Босне и Херцеговине. Тако је поступљено с циљем да се обезбиједи да се изборне процедуре не могу блокирати и да могу служити уредном функционисању уставних органа власти. На примјену тих начела нису утицале његове одлуке које су донесене као одговор на одлуку Уставног суда из предмета број У-17/16 од 19. јануара 2017. године (доступна на www.ustavnisud.ba), према којој је било неопходно обезбиједити да се сва мјеста у свим клубовима могу попуњити. Такође, било је потребно спровести Одлуку Уставног суда број У-23/14 с циљем да се обезбиједи већа пропорционалност у расподјели мандата кантонима и конститутивним народима.

58. Високи представник наводи да се у захтјеву погрешно тврди да би састав изборних листа за изборе у кантоналне скупштине промијенио исход избора за Дом народа ФБиХ. У том погледу високи представник је указао да се у Уставу ФБиХ и Изборном закону прави разлика између избора за законодавна тијела кантона и за Дом народа, што је већ образложио у запажањима о захтјеву број У-27/22. Када бирачи гласају, они то чине с циљем да њихов кандидат буде изабран у кантоналну скупштину, док се накнадно, на посредан начин, одржавају избори делегата за Дом народа ФБиХ. Исход таквог процеса се не може предвидјети јер политичке странке које су присутне у клубовима конститутивних народа у кантоналним скупштинама прилагођавају своју стратегију савезима/коалицијама које могу склопити и својој релативној снази у тим клубовима, а политичке странке се могу чак одлучити да своје гласове подијеле између различитих листа уколико увиде неку предност у таквој стратегији. Све наведене опције својствене су систему посредних избора и одражавају праксу која се поштује у процесу спровођења избора још од 1996. године.

59. У вези с тврдњама подносиоца захтјева о непредвидљивости оспорених аката, те наводима да су правила била "нејасна и

непрецизна", високи представник је навео да је ЦИК донио Упутство из 2022. године, при чему су расподелу мандата извршили примјеном идентичног метода као и 2018. године, с разликом у броју мандата. Према томе, високи представник сматра да је његовим актима у потпуности поштовано начело стабилности закона и начело легитимног очекивања, јер њима није измијењен систем на којем се заснива посредни избор делегата у Дом народа ФБиХ и председника и потпредседника ФБиХ.

60. Такође, високи представник је указао да су различита тијела, домаћа и међународна, у прошлости вршила друга прилагођавања у погледу правила о индиректним изборима, која су чак значајнија и далекосежнија. Таква прилагођавања су вршена посредно прије или након објављивања резултата, али увијек након што ЦИК овјери кандидатске листе. Таква пракса, према мишљењу високог представника, потврђује став да се посредни избори, чак и ако представљају продужетак непосредних избора, морају сматрати другачијим процесом који се утврђује властитим специфичним начелима или правилима. У том погледу, високи представник је указао да је ЦИК у децембру 2018. године, након Општих избора у октобру 2018. године, донио Упутство из 2018. године. Затим је указано да је Парламентарна скупштина БиХ 2002. године донијела Закон о измјенама и допунама Изборног закона како би се спровеле одредбе Устава ФБиХ које су измијењене амандманима XXXIII и XXXIV. Те измјене су објављене у "Службеном гласнику БиХ", број 20/02 од 3. августа 2002. године, односно након што је ЦИК овјерио кандидатске листе. Такође, високи представник је указао и на праксу Привремене изборне комисије која је организовала изборе под окриљем ОЕБСБиХ, која је у 2000. години, мјесец дана прије одржавања Општих избора у новембру, донијела нова правила о избору делегата у Дом народа ФБиХ, која су безуспјешно оспоравана пред Уставним судом у предмету број У-40/00 (види Уставни суд, Одлука број У-40/00 од 2. и 3. фебруара 2001. године, доступна на www.ustavnisud.ba).

61. Због свега наведеног, високи представник сматра да амандмани и Измјене Изборног закона не задиру у начело стабилности изборног законодавства нити у предвидљивост изборног система. Умјесто тога, ситуација у којој би избори остали "мртво слово на папиру" и не би се преточили у формирање посредно изабраних тијела директно би нарушила повјерење у изборни процес заједно с начелом легитимних очекивања и/или правне сигурности. Одлуком којом се доносе амандмани на Устав Федерације и Одлуком којом се доносе Измјене Изборног закона на корективан се начин одговара на такав ризик, успостављајући при томе правичну равнотежу између, с једне стране, легитимних интереса бирача и различитих сектора бирачког тијела и, с друге стране, потребе за промовисањем одговорног управљања. Супротно аргументима подносиоца Џаферовића у корист status quo ante, високи представник сматра да стабилност изборног режима, уколико се исправно схвати, не може означавати застој, институционалну блокаду и дисфункционалност, те на крају надвладати и само повјерење бирача у демократске процесе.

IV - Релевантни прописи

а) Релевантни прописи који се односе на Устав Босне и Херцеговине

62. У Уставу Босне и Херцеговине релевантне одредбе гласе:

Члан I став 2

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан II ст. 2 и 4

2. Међународни стандарди

Права и слободe предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

4. Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан III став 3 тачка б)

3. Правни поредак и надлежности институција

б) Ентитети и њихове ниже јединице у потпуности ће поштовати овај Устав, којим се стављају ван снаге одредбе закона Босне и Херцеговине и одредбе устава и закона ентитета које су у супротности с њим, као и одлуке институција Босне и Херцеговине.

Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

б) Прописи који се односе на надлежност високог представника

63. Анексом 10 Споразума о цивилном спровођењу, Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини, прописано је:

Члан II став (1) тач. (а) и (д)

Високи представник ће:

(а) надгледати спровођење мировног рјешења;

(д) олакшати рјешење било каквих потешкоћа које настану спровођењем цивилног рјешења, ако високи представник просуди да је потребно;

Члан V

Високи представник има коначну надлежност интерпретације овог Споразума о цивилном спровођењу мировног рјешења.

ц) Релевантни прописи који се односе на Устав Федерације Босне и Херцеговине

64. Устав Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 1/94), онако како га је усвојила Уставотворна скупштина Федерације БиХ (за потребе ове одлуке користи се текст прописа како је објављен у службеним гласилима јер није објављен на свим службеним језицима и писмима) у релевантном дијелу гласи:

IV - СТРУКТУРА ФЕДЕРАЛНЕ ВЛАСТИ А. ЗАКОНОДАВНА ВЛАСТ ФЕДЕРАЦИЈЕ ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ

2. Дом народа

Члан 6.

Дом народа састоји се од тридесет делегата Бошњака и тридесет делегата Хрвата као и осталих делегата чији је број у истом омјеру према шездесет као што је и број посланика кантоналних законодавних тијела који се не изјашњавају као Бошњаци и Хрвати у односу на посланике Бошњаке и Хрвате у кантоналним законодавним тијелима.

Члан 8.

Број делегата који се бира за Дом народа у сваком кантону је пропорционалан националној структури становништва кантона. У оквиру тог броја, проценат делегата Бошњака, Хрвата и осталих из кантона бит ће, што је могуће више, приближан проценту Бошњака, Хрвата и осталих посланика у законодавном тијелу тог кантона. У Дому народа бит ће најмање један Бошњак, један Хрват и један делегат осталих из сваког кантона који имају најмање једног таквог посланика у свом законодавном тијелу, а укупан број делегата Бошњака, Хрвата и осталих бит ће у складу са чланом IV. А. 6. Делегате Бошњаке, Хрвате и остале из сваког кантона бирају одговарајући посланици у законодавном тијелу тог кантона.

Б. ИЗВРШНА ВЛАСТ ФЕДЕРАЦИЈЕ

1. Предсједник и Потпредсједник Федерације

Члан 1.

Предсједник Федерације је шеф државе.

Члан 2.

У избору Предсједника и Потпредсједника Федерације Клуб бошњачких делегата и Клуб хрватских делегата у Дому народа одвојено кандидирају по једну особу. Избор за Предсједника и Потпредсједника Федерације захтијева прихватање оба кандидата заједнички, већином гласова у Представничком дому, а затим већином гласова у Дому народа, укључујући већину гласова бошњачких делегата и већину гласова хрватских делегата. Уколико један од домова одбије заједничку кандидациону листу, клубови ће поново размотрити кандидатуру за Предсједника и Потпредсједника Федерације. Изабране особе ће наизмјенично по једну годину бити Предсједник Федерације, а затим Потпредсједник Федерације, у периоду од четири године. Предсједници Федерације, један за другим, не могу бити из истог конститутивног народа.

IX - УСВАЈАЊЕ И СТУПАЊЕ НА СНАГУ УСТАВА И ПРИЈЕЛАЗНА РЈЕШЕЊА

Члан 7.

Објављени резултати пописа становништва из 1991. године користит ће се у прорачунима који захтијевају податке о становништву.

65. Одлука високог представника о измјенама и допунама Устава Федерације Босне и Херцеговине број 149/02 ("Службене новине Федерације БиХ", број 16/02; за потребе ове одлуке користи се текст прописа како је објављен у службеним гласилима јер

није објављен на свим службеним језицима и писмима) у релевантном дијелу гласи:

АМАНДМАН XXXIII

Састав Дома народа и избор чланова

(1) Састав Дома народа Федерације Босне и Херцеговине ће бити паритетан тако да сваки конститутивни на род има исти број делегата.

(2) Дом народа састоји се од педесет осам делегата, и то по седамнаест делегата из реда сваког од конститутивних народа и седам делегата из реда осталих.

(3) Остали имају право да равноправно учествују у поступку већинског гласања.

Овим амандманом мијења се члан IV. А.2.6. Устава Федерације Босне и Херцеговине.

АМАНДМАН XXXIV

(1) Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине из реда својих делегата пропорционално националној структури становништва.

(2) Број делегата за Дом народа који се бирају у сваком кантону сразмјеран је броју становника кантона, с тим што се број, структура и начин избора делегата утврђују законом.

(3) У Дому народа бит ће најмање један Бошњак, један Хрват и један Србин из сваког кантона који имају најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.

(4) Делегате Бошњаке, Хрвате и Србе из сваког кантона бирају заступници из реда тог конститутивног народа у складу са изборним резултатима у законодавном тијелу тог кантона, а избор делегата из реда осталих уредит ће се законом.

(5) У Дому народа не може вршити функцију делегата ни један заступник у Заступничком дому нити вијећник опћинског вијећа.

Овим амандманом замјењује се члан IV. А.2.8. Устава Федерације Босне и Херцеговине.

АМАНДМАН XLI

Предсједник Федерације има два потпредсједника из различитих конститутивних народа. Они се бирају у складу са овим уставом.

Овим амандманом допуњује се члан IV. Б.1. Устава Федерације Босне и Херцеговине, који је измијењен Амандманом XI на Устав Федерације Босне и Херцеговине.

АМАНДМАН XLII

(1) У избору предсједника и два потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине, најмање трећина делегата из клубова бошњачких, хрватских или српских делегата у Дому народа могу кандидовати предсједника и два потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине.

(2) Избор за предсједника и два потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине захтијева прихватање заједничке листе три кандидата за предсједника и потпредсједнике Федерације, већином гласова у Заступничком дому, а затим и већином гласова у Дому народа, укључујући већину клуба сваког конститутивног народа.

(3) Уколико ни једна листа кандидата не добије потребну већину у оба Дома, поступак кандидовања се понавља.

(4) Уколико и у поновљеном поступку један од Домова одбије заједничку листу, сматраће се да су кандидоване особе изабране прихватањем листе у само једном Дому.

(5) Мандат предсједника и потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине је четири године.

Овим амандманом мијења се члан IV. Б.2. Устава Федерације Босне и Херцеговине.

АМАНДМАН LI

Објављени резултати пописа становништва из 1991. године на одговарајући начин ће се користити за сва израчунавања која захтијевају демографске податке док се Анекс 7. у потпуности не проведе.

Овим амандманом мијења се члан IX. 7 Устава Федерације Босне и Херцеговине.

66. Одлука високог представника којом се доносе амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине број 06/22 од 2. октобра 2022. године ("Службене новине ФБиХ", број 79/22) у релевантном дијелу гласи:

Истичући да је Управни одбор Вијећа за имплементацију мира у неколико наврата осудио "стагнацију и нефункционалност у ФБиХ, укључујући и неименовање влада на нивоу Федерације (...)" три и по године након Општих избора 2018. године, што је уставна

обавеза, дакле самим тим и обавеза из Општег оквирног споразума за мир”, те чињеницу да “предсједник Федерације није извршио своју уставну дужност да именује судије у Уставни суд Федерације, због чега Суд једва да може функционисати, док је његово Вијеће за витални национални интерес потпуно нефункционално”;

Изражавајући жаљење што власти у Босни и Херцеговини такође нису провеле ни Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине од 1. децембра 2016. године у предмету бр. У 23/14 (у даљем тексту: предмет Љубић),

[...]

Изражавајући жаљење због тога што је изостанак провођења Одлуке која је донесена у предмету Љубић довео до ситуације у којој је у недовољној мјери усклађен правни оквир којим се уређује избор делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине;

[...]

Трајно свјестан потребе да се осигура да се гаранције и заштитни механизми који су уграђени у Устав Федерације БиХ не користе на штету одговорног управљања и функционалности институција;

[...]

Подсјећајући такође да Одлука Уставног суда БиХ у предмету бр. У 14/12 од 26. марта 2015. године још увијек није проведена, али да је провођење те одлуке повезано с претходним доношењем уставних и законодавних мјера у вези с провођењем пресуда Европског суда за људска права донесених у предмету Сејдић и Финци, предмету Зорнић и у другим релевантним предметима, те да услов из члана IV.Б.1. став (2) Устава Федерације остаје проблематичан и да ће га бити потребно ускладити заједно с одредбама члана IV.Б.2. предвиђеним у наставку;

Подсјећајући такође да се с провођењем тих пресуда касни и позивајући да се с расправом по том питању настави што је прије могуће;

[...]

Увјерен да ће бити неопходна даљња реформа Устава Федерације и да ће правила којим се уређују састав, избор, улога и функције Дома народа, укључујући и улогу клубова три конститутивна народа, бити потребно преиспитати што је прије могуће уз посебан нагласак на права Осталих;

[...]

Присјећајући се такође да се Босна и Херцеговина, као и шири регион, налази на прекретници, те да јој се стога морају дати инструменти како би се дефинитивно осигурало да ова земља може даље напредовати на свом путу ка интеграцији у Европску унију;

Узимајући у обзир и имајући у виду све претходно наведено, високи представник овим доноси следећу одлуку:

ОДЛУКА

којом се доносе амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине

Ова Одлука и амандмани који се налазе у прилогу и чине саставни дио ове Одлуке одмах се објављују у “Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине” и на службеним интернетским страницама Канцеларије високог представника и ступају на снагу одмах.

Ови амандмани ће имати првенство у односу на било које неконзистентне одредбе закона, прописа и аката. Даљњи нормативни акти нису потребни ради осигурања правног дејства ових амандмана. Међутим, органи власти у Федерацији БиХ остају у обавези да ускладе такве законе, прописе и акте с Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

[...]

АМАНДМАНИ НА УСТАВ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Устав Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 1/94, 1/94, 13/97, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 и 88/08) мијења се и гласи:

Амандман CXI

У члану IV.A.6. став (2) мијења се и гласи:

“(2) Дом народа састоји се од осамдесет делегата, и то по двадесет три делегата из реда сваког од конститутивних народа и једанаест делегата из реда Осталих.”

Амандман CXII

У члану IV.A.8. став (1) мијења се и гласи:

“(1) Делегате Дома народа бирају кантоналне скупштине пропорционално националној структури становништва. Они се бирају

из реда њихових представника, ако другачије није предвиђено законом.”

Став (3) мијења се и гласи:

“(3) У Дому народа биће најмање један Бошњак, један Хрват, један Србин и један делегат из реда Осталих из сваког кантона који има најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу.”

Амандман CXIII

Члан IV.A.10. мијења се и гласи:

“Скупштине кантона бирају своје делегате у Дом народа у року од тридесет (30) дана од дана овере резултата избора. Законом ће се прецизирати начин прерасподјеле мјеста додијељених једном или више конститутивних народа и/или групи Осталих из кантона, уколико кантонална скупштина у том кантону не изабере делегате из реда једног или више релевантних конститутивних народа или из групе Осталих у Дом народа у року предвиђеном овим чланом.”

Амандман CXX

Члан IV.B.2. мијења се и гласи:

“(1) Било која група од једанаест делегата из сваког од клубова конститутивних народа у Дому народа може предложити кандидата из реда одговарајућег конститутивног народа, под условом да сваки делегат може подржати искључиво једног кандидата. Сви кандидати могу бити изабрани у складу с овим чланом или на мјесто предсједника или на мјесто потпредсједника Федерације.”

(2) Уколико у року од 30 дана од дана потврђивања резултата за избор делегата у Дом народа, потребан број делегата у једном или више клубова конститутивних народа не предложи кандидата за мјеста предсједника и два потпредсједника Федерације у складу са ставом (1) овог члана, онда ће то учинити било која група од седам делегата из клуба или клубова конститутивних народа у Дому народа који кандидате нису предложили.

(3) Уколико у року од 50 дана од дана потврђивања резултата за избор делегата у Дом народа, потребан број делегата у једном или више клубова конститутивних народа не предложи кандидата за мјеста предсједника и два потпредсједника Федерације у складу са ставовима (1) и (2) овог члана, онда ће то учинити било која група од четири делегата из клуба или клубова конститутивних народа у Дому народа који кандидате нису предложили.

(4) Избор за предсједника и два потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине захтијева прихватање листе коју сачињавају три кандидата и која укључује по једног кандидата из сваког конститутивног народа предложеног у одговарајућем клубу конститутивног народа, у Представничком дому, а затим у Дому народа.

(5) Имена кандидата предложених у складу са ставовима (1) до (3) овог члана достављају се Представничком дому, који ће гласати о једној или више листа у року од 30 дана од дана достављања имена посљедњег или посљедњих кандидата, у складу са ставовима (1) до (3) овог члана. Листу одобрава Представнички дом уколико је подржи већина посланика који су присутни и гласају и та листа се доставља Дому народа на одобравање.

(6) Уколико број кандидата предложених у складу са ставовима (1) до (3) овог члана омогући формирање двије листе, организоваће се једно гласање у Представничком дому и сваки посланик ће моћи гласати за једну од ове двије листе. Листа која добије највећи број гласова у Представничком дому доставља се Дому народа на одобравање.

(7) У случају да број кандидата предложених у складу са ставовима (1) до (3) овог члана омогући формирање више од двије листе, организоваће се једно гласање у Представничком дому и сваки посланик ће моћи гласати за једну од ових листа. Уколико у првом кругу гласања ниједна листа не добије већину гласова посланика који су присутни и гласају, у року од једне седмице организује се други круг гласања у којем ће посланици Представничког дома гласати за једну од двије листе с највећим бројем гласова из првог круга гласања. Листа која добије највећи број гласова у Представничком дому доставља се Дому народа на одобравање.

(8) Дом народа одлучује већином гласова делегата који су присутни и који гласају у року од 30 дана од пријема листе коју је одобрио Представнички дом.

(9) Изузетно од одредбе става (4) овог члана, уколико Представнички дом не одобри листу кандидата у року из става (5) овог члана, листа коју сачињавају кандидати који су приликом предлагања добили највећу подршку у одговарајућим клубовима у Дому народа у складу са ставовима (1) до (3) овог члана просљеђује се Дому народа и кандидати са те листе ће се сматрати изабраним уколико та листа буде одобрена само у Дому народа.

(10) Изузетно од одредбе става (4) овог члана, уколико у року из става (8) овог члана Дом народа не обави гласање за листу кандидата коју је доставио Представнички дом, изабраним ће се

сматрати кандидати са листе која буде одобрена само у Представничком дому.

(11) Уколико се листа кандидата не одобри у складу са ставовима (4) до (10) овог члана, поступак се понавља. У поновљеном поступку, Представнички дом ће гласати за нову листу у складу са ставовима (5) до (7) овог члана у року од 15 дана од дана гласања којим је листа кандидата одбијена. Уколико је Представнички дом исцрпио све могуће листе кандидата предложених у складу са ставовима (1) до (3) овог члана, поступак предвиђен у ставовима (1) до (7) овог члана се понавља, под условом да ће се рокови у којима одговарајући клуб предлаже кандидате из ставова (1) до (3) овог члана преполовити и да ће почети да теку од дана одбијања посљедње листе у Дому.

(12) Изузетно од одредбе става (4) овог члана, у поновљеном поступку изабраним ће се сматрати кандидати са листе коју је одобрио Представнички дом.

(13) Три кандидата изабрана у складу с овим чланом одлучују између себе који од њих ће обављати функцију председника. Уколико се договор не постигне, о томе ће одлучивати Представнички дом.

(14) Председник и два потпредседника Федерације бирају се на мандат од четири године. Иста особа не може бити изабрана на било које од мјеста председника или потпредседника више од два пута узастопно.

Амандман СХХИ

У члану IV.Б.3. став (2) мијења се и гласи:

“(2) Уколико председник или један од потпредседника Федерације умре, буде смјењен или према мишљењу Владе, усвојеном консензусом, трајно није у могућности извршавати своје службене дужности које произилазе из његовог положаја, биће проведен поступак предвиђен у члану IV.Б.2. под условом да рокови у којима одговарајући клуб предлаже кандидате за упражњено мјесто почиње да тече од дана када су мјеста која је потребно попунити постала упражњена. Упражњено мјесто се попуњава до краја започетог мандата.”

Амандман СХХVIII

У члану IX.7. постојећа одредба постаје став (1) након којег се додаје нови став (2) који гласи:

“(2) Изузетно од одредбе става (1) овог члана, објављени резултати посљедњег пописа становништва у Босни и Херцеговини користиће се за израчунавања која захтијевају демографске податке а потребна су за избор делегата у Дом народа.”

д) Релевантни прописи који се односе на Изборни закон Босне и Херцеговине

67. Изборни закон Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 48/11 – одлука УСБиХ, 63/11 – одлука УСБиХ, 15/12 – рјешење УСБиХ, 11/13 – рјешење УСБиХ, 18/13, 7/14, 31/16, 1/17 – одлука УСБиХ, 54/17 – рјешење УСБиХ, 41/20, 38/22, 51/22 и 67/22)

У конкретном случају примјењује се неслужбени пречишћени текст Изборног закона Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 48/11 – одлука УСБиХ, 63/11 – одлука УСБиХ, 15/12 – рјешење УСБиХ, 11/13 – рјешење УСБиХ, 18/13, 7/14, 31/16, 1/17 – одлука УСБиХ, 54/17 – рјешење УСБиХ, 41/20, 38/22 и 51/22) који је важио прије доношења оспорених одлука, а који у релевантном дијелу гласи:

ПОГЛАВЉЕ 9А

ПРЕДСЈЕДНИК И ПОТПРЕДСЈЕДНИК ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 9.13

При избору председника и потпредседника Федерације БиХ, најмање једна трећина делегата клубова заступника конститутивних народа у Дому народа Парламента Федерације предлаже кандидате за мјеста председника и потпредседника Федерације.

Члан 9.14

Из реда кандидата из члана 9.13 овог закона формирају се заједничке листе кандидата за мјеста председника и потпредседника Федерације БиХ.

Представнички дом Парламента Федерације БиХ гласа о једној или више заједничких листи коју сачињавају три кандидата укључујући по једног кандидата из сваког конститутивног народа. Листа која добије већину гласова у Представничком дому Парламента Федерације БиХ биће изабрана уколико добије већину гласова у Дому народа, укључујући и већину гласова клубова посланика сваког конститутивног народа.

Члан 9.15

У случају да заједничка листа презентирана од стране Представничког дома не добије потребну већину у Дому народа, ова процедура ће се поновити. Уколико, у поновљеној процедури, заједничка листа која добије већину гласова у Представничком дому буде поновно одбијена у Дому народа, та заједничка листа сматраће се изабраном.

Члан 9.16

Делегати у Дому народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине из реда осталих могу учествовати у избору кандидата за председника и потпредседника. Међутим, овом приликом се неће формирати било какав клуб заступника осталих и њихов се глас неће рачунати при рачунању одређене већине у клубовима заступника конститутивних народа.

Члан 9.17

Мандат председника и потпредседника траје четири (4) године, под условом да тај мандат не истиче раније.

Потпоглавље Б

ДОМ НАРОДА ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 10.10

Кантонална законодавна тијела бирају педесет осам (58) делегата у Дом народа, седамнаест (17) из реда бошњачког, седамнаест (17) из реда српског, седамнаест (17) из реда хрватског народа и седам (7) из реда “осталих”.

Члан 10.11

Представници из реда бошњачког, хрватског, српског народа и реда осталих у свакој скупштини кантона бирају делегате из свог конститутивног народа у том кантону.

Свака странка која је заступљена у одговарајућим клубовима конститутивних народа и осталих или сваки члан једног од тих клубова има право номинирати једног или више кандидата на листи за избор делегата тог одређеног клуба из тог кантона.

Свака листа може садржавати више кандидата од броја делегата који се бирају, под условом да законодавно тијело кантона има већи број делегата из реда бошњачког, хрватског, српског народа и осталих, од броја делегата из реда бошњачког, хрватског, српског народа и “осталих” који се бирају у Дом народа.

Члан 10.12

Број делегата из сваког конститутивног народа и из реда осталих, који се бирају у Дом народа из законодавног тијела сваког кантона је пропорционалан броју становника кантона према посљедњем попису. Централна изборна комисија БиХ одређује, након сваког пописа, број делегата који се бирају из сваког конститутивног народа и из реда осталих, а који се бирају из законодавног тијела сваког кантона.

За сваки кантон, број становника из сваког конститутивног народа и из реда осталих се дијели бројевима 1, 3, 5, 7, итд. све док је то потребно за распоједу. Бројеви који се добију као резултат ових дијелења представљају количнике сваког конститутивног народа и осталих у сваком кантону. Сви количници конститутивних народа се редају засебно по величини тако што се највећи количник сваког конститутивног народа и из реда осталих ставља на прво мјесто. Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону. Највећи количник за сваки конститутивни народ у сваком кантону се брише са листе количника тог конститутивног народа. Преостала мјеста се дају конститутивним народима и осталим једно по једно од највећег према најмањем према преосталим количницима на листи.

Члан 10.13

Избор делегата у Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине се врши одмах по сазивању кантоналне скупштине након избора за кантоналне скупштине, а најкасније мјесец дана након овјере избора у складу са чланом 5.32 овог закона.

Члан 10.14

Сваки делегат у кантоналној скупштини даје један глас за листу на којој је његов одговарајући клуб.

Избор се врши тајним гласањем.

Члан 10.15

Резултат гласања се доставља Централној изборној комисији БиХ за коначну распоједу мјеста. Мандати се распоједују један по један по листама или кандидату са највишим количницима који су резултирали из формуле за пропорционалну распоједу утврђену у члану 9.6 овог закона. Када листа добије мандат, мандат се распоређује с врха листе.

Члан 10.16

Када се не изабере потребан број делегата који се бирају у Дом народа из реда сваког конститутивног народа или из реда осталих у датом законодавном тијелу кантона, преостали број делегата из реда бошњачког, хрватског и српског народа или осталих бира се из другог кантона, док се не изабере потребан број делегата из реда сваког конститутивног народа.

Централна изборна комисија БиХ врши поновну расподелу мјеста која се не могу попунити из једног кантона одмах по завршетку првог круга избора делегата у Дом народа у свим кантонима. Изборна комисија врши прерасподјелу тог мјеста неизабраном кандидату који има највиши количник на свим листама које се кандидују за одговарајући конститутивни народ или за групу осталих у свим кантонима.

Члан 20.16 А

До потпуне provedбе Анекса 7. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, расподела мјеста по конститутивном народу која је обично уређена Поглављем 10, Потпоглавље Б овог закона одвија се у складу са овим чланом.

До организовања новог пописа, као основ користи се попис из 1991. године тако да сваки кантон бира следећи број делегата:

1) из законодавног тијела Кантона бр. 1, Унско-сански кантон, бира се пет (5) делегата, укључујући два (2) из реда бошњачког, једног (1) из реда хрватског и два (2) из реда српског народа;

2) из законодавног тијела Кантона бр. 2, Посавски кантон, бирају се три (3) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, једног (1) из реда хрватског и једног (1) из реда српског народа;

3) из законодавног тијела Кантона бр. 3, Тузлански кантон, бира се осам (8) делегата, укључујући три (3) из реда бошњачког, једног (1) из реда хрватског, два (2) из реда српског народа и два (2) из реда осталих;

4) из законодавног тијела Кантона бр. 4, Зеничко-добојски кантон, бира се осам (8) делегата, укључујући три (3) из реда бошњачког, два (2) из реда хрватског, два (2) из реда српског народа и једног (1) из реда осталих;

5) из законодавног тијела Кантона бр. 5, Босанско-подрињски кантон - Горажде, бирају се три (3) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, једног (1) из реда хрватског и једног (1) из реда српског народа;

6) из законодавног тијела Кантона бр. 6, Средњобосански кантон, бира се шест (6) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, три (3) из реда хрватског, једног (1) из реда српског народа и једног (1) из реда осталих;

7) из законодавног тијела Кантона бр. 7, Херцеговачко-неретвански кантон, бира се шест (6) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, три (3) из реда хрватског, једног (1) из реда српског народа и једног (1) из реда осталих;

8) из законодавног тијела Кантона бр. 8, Западнохерцеговачки кантон, бирају се четири (4) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, два (2) из реда хрватског и једног (1) из реда српског народа;

9) из законодавног тијела Кантона бр. 9, Кантон Сарајево, бира се једанаест (11) делегата, укључујући три (3) из реда бошњачког, једног (1) из реда хрватског, пет (5) из реда српског народа и два (2) из реда осталих;

10) из законодавног тијела Кантона бр. 10, Кантон 10, бирају се четири (4) делегата, укључујући једног (1) из реда бошњачког, два (2) из реда хрватског и једног (1) из реда српског народа.

* Рјешење о неизвршењу Одлуке Уставног суда БиХ број У-23/14 објављено у "Службеном гласнику БиХ", број 54/17: Утврђује се да одредбе Потпоглавља Б члана 10.12 став 2 у дијелу: "Сваком конститутивном народу се даје једно мјесто у сваком кантону" и одредбе Поглавља 20 – Прелазне и завршне одредбе члана 20.16А став 2 тачке а-ј Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) престају да важе наредног дана од дана објављивања овог рјешења у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

68. Одлука којом се доноси Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине број 07/22 од 2. октобра 2022. године ("Службени гласник БиХ", број 67/22) у релевантном дијелу гласи:

1. Закон који слиједи и који чини саставни дио ове Одлуке ступа на снагу како је предвиђено у члану 7. тог закона, на привременој основи, све док га Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине не усвоји у истом облику, без измјена и допуна и без додатних услова.

2. Ова Одлука ступа на снагу одмах и одмах се објављује на службеној интернетској страници Канцеларије високог представника и у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

ЗАКОН

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ИЗБОРНОГ ЗАКОНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Изборном закону Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22 и 51/22, у даљем тексту: Закон), Поглавље 9А мијења се и гласи:

"Поглавље 9А

Предсједник и потпредсједници Федерације БиХ

Члан 9.13

(1) Било која група од једанаест делегата из сваког од клубова конститутивних народа у Дому народа може предложити кандидата из реда одговарајућег конститутивног народа. Сви кандидати могу бити изабрани у складу с члановима 9.15 до 9.19 овог Закона или на мјесто предсједника или на мјесто потпредсједника Федерације.

(2) Уколико у року од 30 дана од дана потврђивања резултата за избор делегата у Дом народа, потребан број делегата у једном или више клубова конститутивних народа не предложи кандидата за мјеста предсједника и два потпредсједника Федерације у складу са ставом (1) овог члана, онда ће то учинити било која група од седам делегата из клуба или клубова конститутивних народа у Дому народа који кандидате нису предложили.

(3) Уколико у року од 50 дана од дана потврђивања резултата за избор делегата у Дом народа, потребан број делегата у једном или више клубова конститутивних народа не предложи кандидата за мјеста предсједника и два потпредсједника Федерације у складу са ставовима (1) и (2) овог члана, онда ће то учинити било која група од четири делегата из клуба или клубова конститутивних народа у Дому народа који кандидате нису предложили.

Члан 9.14

Избор за предсједника и два потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине захтијева прихватање листе коју сачињавају три кандидата и која укључује по једног кандидата из сваког конститутивног народа предложеног у одговарајућем клубу конститутивног народа, у Представничком дому, а затим у Дому народа. Избор за предсједника и два потпредсједника Федерације врши се јавним гласањем, осим ако дом дружичје не одлучи.

Члан 9.15

(1) Имена кандидата предложених у складу с чланом 9.13 овог Закона достављају се Представничком дому, који ће гласати о једној или више листа у року од 30 дана од дана достављања имена посљедњег или посљедњих кандидата, у складу с чланом 9.13 овог Закона. Листу одобрава Представнички дом уколико је подржи већина посланика који су присутни и гласају и та листа се доставља Дому народа на одобравање.

(2) Уколико број кандидата предложених у складу с чланом 9.13 овог Закона омогући формирање двије листе, организоваће се једно гласање у Представничком дому и сваки посланик ће моћи гласати за једну од ове двије листе. Листа која добије највећи број гласова у Представничком дому доставља се Дому народа на одобравање. Уколико двије листе добију исти број гласова, Дому народа се просљеђује листа коју сачињавају кандидати који су приликом предлагања кумулативно добили највећу подршку у клубовима Дома народа у складу с чланом 9.13. овог закона. Уколико су двије листе приликом предлагања добиле исту подршку у клубовима Дома народа у складу с чланом 9.13, листа која се доставља Дому народа утврђује се жријебањем.

(3) У случају да број кандидата предложених у складу с чланом 9.13 овог Закона омогући формирање више од двије листе, организоваће се једно гласање у Представничком дому и сваки посланик ће моћи гласати за једну од ових листа. Уколико у првом кругу гласања ниједна листа не добије већину гласова посланика који су присутни и гласају, у року од једне седмице организује се други круг гласања у којем ће посланици Представничког дома гласати за једну од двије листе с највећим бројем гласова из првог круга гласања. Уколико такве двије листе добију исти број гласова, Дому народа се просљеђује листа коју сачињавају кандидати који су приликом предлагања кумулативно добили највећу подршку у клубовима Дома народа у складу с чланом 9.13. овог закона. Уколико су двије листе приликом предлагања добиле исту подршку у клубовима Дома народа у складу с чланом 9.13, листа која се доставља Дому народа утврђује се жријебањем.

Члан 9.16

(1) Дом народа одлучује већином гласова делегата који су присутни и који гласају у року од 30 дана од пријема листе коју је одобрио Представнички дом.

(2) Ради избегавања сваке сумње, делегати у Дому народа Парламента Федерације БиХ из реда Осталих учествују у поступку који је прописан у ставу (1) овог члана.

Члан 9.17

(1) Изузетно од одредбе члана 9.14 овог Закона, уколико Представнички дом не одобри листу кандидата у року из члана 9.15, став (1) овог Закона, листа коју сачињавају кандидати који су приликом предлагања добили највећу подршку у одговарајућим клубовима у Дому народа у складу с чланом 9.13 овог Закона просљеђује се Дому народа. Уколико је приликом предлагања више од једног таквог кандидата добило идентичну подршку у једном или у више клубова Дома народа у складу с чланом 9.13. овог Закона, кандидат који се налази на листи која се доставља Дому народа утврђује се жријебањем. Кандидати са листе достављене Дому народа сматрају се изабраним уколико та листа буде одобрена у Дому народа у складу с чланом 9.16. овог закона.

(2) Изузетно од одредбе члана 9.14 овог Закона, уколико у року из члана 9.16, став (1) овог Закона Дом народа не обави гласање за листу кандидата коју је доставио Представнички дом, изабраним ће се сматрати кандидати са листе која буде одобрена само у Представничком дому.

Члан 9.18

(1) Уколико се листа кандидата не одобри у складу с члановима 9.15 до 9.17 овог Закона, поступак се понавља. У поновљеном поступку, Представнички дом ће гласати за нову листу у року од 15 дана од дана гласања којим је листа кандидата одбијена. Уколико је Представнички дом исцрпио све могуће листе кандидата предложених у складу с чланом 9.13 овог Закона, поступак предвиђен у члановима 9.13 до 9.15 овог Закона се понавља, под условом да ће се рокови у којима одговарајући клуб предлага кандидате предвиђени у члану 9.13 овог Закона преполовити и да ће почети да теку од дана одбијања последње листе у Дому.

(2) У поновљеном поступку изабраним ће се сматрати кандидати са листе која је добила већину гласова посланика који су присутни и гласају у Представничком дому у складу с чланом 9.15 овог Закона.

Члан 9.19

(1) Три кандидата изабрана у складу с члановима 9.13 до 9.18 овог Закона одлучују између себе који од њих ће обављати функцију председника. Уколико се договор не постигне, о томе ће одлучивати Представнички дом.

(2) Предсједник и два потпредсједника Федерације бирају се на мандат од четири године. Иста особа не може бити изабрана на било које од мјеста предсједника или потпредсједника више од два пута узастопно."

Члан 2.

Члан 10.10 мијења се и гласи:

"Кантонална законодавна тијела бирају 80 делегата у Дом народа Парламента Федерације БиХ, и то двадесет три (23) из реда бошњачког, двадесет три (23) из реда хрватског, двадесет три (23) из реда српског народа и једанаест (11) из реда Осталих."

Члан 3.

У члану 10.12 Закона, став (2) мијења се и гласи:

"(2) За сваки кантон, број становника из сваког конститутивног народа и из реда Осталих се дијели бројевима 1, 3, 5, 7, итд. све док је то потребно за распоједу. Бројеви који се добију као резултат ових дијелења представљају количнике сваког конститутивног народа и Осталих у сваком кантону. Сви количници конститутивних народа и количници Осталих се редају засебно по величини тако што се највећи количник сваког конститутивног народа и Осталих ставља на прво мјесто. Сваком конститутивном народу и групи Осталих се даје једно мјесто у сваком кантону који има најмање једног таквог заступника у свом законодавном тијелу, с тим да ће се у случају да кантон нема једног таквог заступника у свом законодавном тијелу примјенити члан 10.16 овог Закона. Највећи количник за сваки конститутивни народ и за Остале у сваком кантону се брише са листе количника тог конститутивног народа односно са листе количника Осталих. Преостала мјеста се дају конститутивним народима и Осталим, једно по једно, од највећег према најмањем према преосталим количницима на листи."

Члан 4.

У члану 10.13 Закона додаје се нови став (2), који гласи:

"(2) Уколико у року предвиђеном у ставу (1) овог члана кантонална скупштина не изабере делегате из реда једног или више кон-

ститутивних народа или из реда Осталих у Дом народа Парламента Федерације БиХ, мјеста додијељена релевантним конститутивним народима и/или групи Осталих из тог кантона прераспоједују се у складу с чланом 10.16. овог закона."

Члан 5.

У члану 10.16 Закона, иза постојећег става (2) додаје се нови став (3) који гласи:

"(2) Изузетно, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине ће донијети посебан акт којим ће прописати начин попуње мјеста додијељених једном од конститутивних народа или групи Осталих која остану упражњена након провођења поступка предвиђеног у ставовима (1) и (2) овог члана и попуниће недостајући број делегата из реда конститутивног народа или из реда Осталих."

Члан 6.

Члан 20.16А брише се.

Члан 7.

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на службеној интернетској страници Канцеларије високог представника, или првог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", који год од тих дана наступи раније.

V - Допустивост

69. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3а) Устава БиХ, који гласи:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

70. Захтјеве за оцјену уставности поднијели су Жељко Комшић, члан Предсједништва Босне и Херцеговине, и Шефик Цафировић, у вријеме подношења захтјева предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине, што значи да су захтјеве поднијели овлашћени субјекти у смислу члана VI/3а) Устава БиХ.

71. Уставни суд даље запажа да подносиоци захтјева траже оцјену уставности амандмана и Измјена Изборног закона које је наметнуо високи представник одлукама бр. 06/22 и 07/22 од 2. октобра 2022. године.

72. У погледу надлежности високог представника да доноси законе, те надлежности Уставног суда да одлучује о сагласности тих закона с Уставом Босне и Херцеговине, Уставни суд је већ раније изразио свој став да овлашћења високог представника произлазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Вијећа сигурности Уједињених народа и Бонске декларације, те да та овлашћења нису подложна контроли Уставног суда, као ни вршење тих овлашћења. Међутим, када високи представник интервенише у правни систем Босне и Херцеговине, супституишући домаће власти, тада дјелује као власт Босне и Херцеговине, а закони које доноси су природе домаћих закона те се морају сматрати законима Босне и Херцеговине, чија је сагласност с Уставом Босне и Херцеговине подложна контроли Уставног суда (види Уставни суд, Одлука број У 9/00 од 3. новембра 2000. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 1/01, Одлука број У 16/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 13/01 и Одлука број У 25/00 од 23. марта 2001. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 17/01).

73. Наиме, Уставни суд подсјећа да, у складу с теоријом функционалне дуалности коју је Уставни суд развио у Одлуци број У-9/00, произлази да акти високог представника, када он дјелује супституишући домаће власти, могу бити предмет контроле Уставног суда само уколико би ти акти иначе били подложни контроли по домаћем праву. Међутим, овлашћења која високи представник врши искључиво према Анексу 10 (у даљњем тексту: међународни мандат високог представника) не могу бити подложна таквој контроли. У том погледу Уставни суд је навео:

5. [...] Таква ситуација се своди на неку врсту функционалне дуалности: једна власт једног правног система интервенише у другом правном систему, чиме њене функције постају дуалне. Исто

вриједи и за високог представника: међународна заједница му је повјерила посебна овлашћења и његов мандат је међународног карактера. У конкретном случају, високи представник – чија овлашћења која произлазе из Анекса 10 Општег оквирног споразума, релевантних резолуција Вијећа сигурности Уједињених народа и Бонске декларације, нису подложни контроли Уставног суда, као ни вршење тих овлашћења – интервенисао је у правни систем Босне и Херцеговине, супституишући домаће власти. У том погледу он је, стога, дјеловао као власт Босне и Херцеговине, а закон који је он донио је природе домаћег закона те се мора сматрати законом Босне и Херцеговине.

6. Зато, без обзира на нарав овлашћења додијељених високом представнику Анексом 10 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, чињеница да је Закон о државној граничној служби донио високи представник, а не Парламентарна скупштина, не мијења његов статус закона, ни у његовој форми, будући да је овај закон објављен као такав у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” 26. јануара 2000. године (“Сл. гл.”, бр. 2/2000), као ни у његовој суштини, која се, био он или не сагласан Уставу, тиче сфере која потпада под законодавно овлашћење Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине према члану IV/4 (а) Устава Босне и Херцеговине. Парламентарна скупштина је слободна мијењати читав текст или дио текста овог закона у будућности, под претпоставком да се испоштује одговарајућа процедура [...].

74. У конкретном случају, Уставни суд запажа да је високи представник интервенисао у правни систем Босне и Херцеговине и умјесто Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Парламента Федерације Босне и Херцеговине донио оспорене амандмане и Измјене Изборног закона. У том погледу он је, стога, дјеловао као законодавна власт Босне и Херцеговине, а амандмани, односно Измјене Изборног закона које је он донио неспорно имају правну природу домаћих прописа, чија је сагласност с Уставом Босне и Херцеговине подложна контроли Уставног суда. У таквој ситуацији Уставни суд сматра да је надлежан да испита усклађеност амандмана и Измјена Изборног закона с одредбама Устава Босне и Херцеговине.

75. Стога, имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава БиХ и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да су поднесени захтјеви допустиви зато што су их поднијели овлашћени субјекти и односе се на питања из надлежности Уставног суда БиХ. Такође, не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због којег би се захтјеви могли прогласити недопустивим.

VI - Меритум

76. Подносиоци захтјева сматрају да оспорени амандмани и Измјене Изборног закона нису у складу с одредбама чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и одредбама члана 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

77. Будући да је обим испитивања ограничен на питања која се односе на оцјену уставности, Уставни суд указује да ће се у овом предмету бавити само питањима и аргументима који покрећу питање уставности оспорених амандмана и Измјена Изборног закона. Такође, Уставни суд наглашава да може дати властиту правну квалификацију чињеница, те да га не обавезује квалификација коју дају стране у предмету (види Уставни суд, Одлука о допуствитости и меритуму број У-6/06 од 29. марта 2006. године, тачка 21, објављена у “Службеном гласнику БиХ”, број 40/08), као и да је коначни ауторитет у погледу тумачења и примјене Устава БиХ (види Уставни суд, Одлука о допуствитости и меритуму број У 9/09 од 26. новембра 2010. године, став 70, објављена у “Службеном гласнику БиХ”, број 48/11).

78. У складу с наведеним, Уставни суд сматра да се захтјевима покрећу питања у односу на: а) стабилност изборног система, б) избор и улогу Дома народа Парламента ФБиХ, ц) избор предсједника и потпредсједника Федерације БиХ и д) поштовање начела правне сигурности.

а) У односу на стабилност изборног система

79. У конкретном предмету тражи се оцјена уставности оспорених одређби амандмана и Измјена Изборног закона с обзиром на датум њиховог ступања на снагу. У том контексту, Уставни суд сматра да се наводи подносилаца Комшића и Џаферовића, којима оспоравају вријеме доношења и ступања на снагу оспорених амандмана и Измјена Изборног закона, не могу посматрати ван овлашћења високог представника која произлазе из члана V Анекса 10 Општег оквирног споразума. У том погледу, полазећи од става Уставног суда да овлашћења високог представника и начин њиховог вршења нису подложни контроли Уставног суда, Уставни суд сматра да се о питању времена доношења и ступања на снагу амандмана на Устав Федерације БиХ и Измјена Изборног закона не може одлучивати без мијењања у начин вршења тих овлашће-

ња високог представника. Наиме, питање доношења и ступања на снагу одлука високог представника којима интервенише у правни систем, дјелујући као власт Босне и Херцеговине, зависи, прије свега, од његове процјене неопходности коришћења овлашћења која произлазе из закључака Бонске конференције за спровођење мира (у даљњем тексту: бонска овлашћења). Према бонским овлашћењима, високи представник може да доноси обавезујуће одлуке које сматра неопходним с циљем лакшег рјешавања спорних ситуација. Евентуално одлучивање о том питању значило би да Уставни суд има надлежност за успостављање ограничења у процјени времена за доношење обавезујућих одлука високог представника, што је у непосредној вези с питањем начина вршења његових овлашћења из Анекса 10 Општег оквирног споразума. Стога, Уставни суд сматра да би одлучивање о времену доношења и ступања на снагу амандмана и Измјена Изборног закона излазило ван оквира наведене теорије функционалне дуалности, односно надлежности Уставног суда (види тачку 73 ове одлуке), због чега се Уставни суд неће бавити тим питањем.

80. Међутим, Уставни суд уочава да у конкретном случају подносиоци захтјева сматрају да су оспорене одредбе донесене одмах након завршетка избора (гласања) и да је то, само по себи, проблем у смислу поштовања права на слободне изборе. Наводе да је на тај начин дошло до “утицаја на изборну вољу бирача” јер они “уопште нису могли знати да њихов глас на изборима може имати потпуно другачији исход од оног исхода који су гласачи очекивали”. У прилог наведеном подносиоци захтјева се позивају на низ одлука Европског суда. Имајући то у виду, Уставни суд сматра да се наводима из захтјева, у суштини, проблематизује поштовање начела стабилности изборног система, чиме се покреће питање поштовања права на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

81. Члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Високе стране уговорнице се обавезују да у разумним временским размацима одржавају слободне изборе тајним гласањем под условима који обезбјеђују слободно изражавање мишљења народа при избору законодавних органа.

Примјењивост члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију на конкретан случај

82. Европски суд наглашава да демократија представља основни елемент “европског јавног поретка”, а права зајемчена чланом 3 Протокола број 1 Европске конвенције кључна су за успостављање и одржавање темеља дјелотворне и сврсисходне демократије која се руководи владавином права (види Европски суд, између осталих, *op. cit.* пресуда *Ždanoka* против Латвије, тач. 98 и 103 и *Yumak* и *Sadak* против Турске, пресуда од 8. јула 2008. године, представка бр. 10226/03, тачка 105). За разлику од других материјалних одређби Европске конвенције и њених протокола, члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију је формулисан као позитивна обавеза високих страна уговорница да одржавају изборе који обезбјеђују слободно изражавање воље народа, а не као одређено право или слобода. Међутим, Европски суд је установио да та одредба подразумијева и појединачна права, која чине право да се гласа (“активни” аспект) и право да се буде кандидат на изборима (“пасивни” аспект) (види Европски суд, *Mathieu-Mohin* и *Clerfayt* против Белгије, пресуда од 2. марта 1987. године, представка број 9267/81, тач. 48–51 и *op. cit.*, пресуда *Ždanoka* против Латвије, тачка 102). При томе, појам права појединца да се кандидује на изборима односи се како на физичка лица тако и на политичке странке (види Европски суд, Руска конзервативна странка предузетника и други против Русије, пресуда од 11. јануара 2007. године, представке бр. 55066/00 и 55638/00, тач. 53–67).

83. Уставни суд запажа да се одредба члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију односи само на изборе “законодавних органа” или бар у један од њихових домова, ако их има два или више. Међутим, појам “законодавних органа” мора се тумачити у свјетлу уставне структуре сваке државе (види Европски суд, *Matthews* против Уједињеног Краљевства [GC], пресуда од 18. фебруара 1999. године, представка број 24833/94, тачка 40) и, посебно, уставне традиције државе и обима законодавних надлежности дома о којем је ријеч. Даље, *travaux préparatoires* доказују (vol. VIII, стр. 46, 50 и 52) да су државе уговорнице имале у виду специфичан положај појединих парламената које чине неизабрани домови. Стога је члан 3 Протокола број 1 пажљиво конципиран како би се избјегли изрази који би се могли тумачити као креирање апсолутне обавезе одржавања избора за оба дома у сваком дводомном систему (*ibid.*, *Mathieu-Mohin* и *Clerfayt* против Белгије, тачка 53). Међутим, како је то навео и Европски суд, јасно је да се члан 3 Протокола број 1 односи на сваки од домова у парламенту који се попуњава непосредним изборима (*op. cit.*, Сејдић и Финци, тачка 40).

84. Наиме, у предмету Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине (*op. cit.*, тач. 40 и 41) Европски суд је, разматрајући питање примјене члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, навео да је састав “Дома [народа] резултат посредних избора, тако што његове чланове именују ентитетски законодавни органи. Поред

тога, суд запажа да је обим законодавних надлежности које Дом ужива у том случају одлучујући фактор. Дом народа заиста ужива широка овлашћења у процедури усвајања закона: члан IV став 3ц) Устава изричито наводи да ниједан закон не може бити усвојен без одобрења оба дома. Даље, Дом народа, заједно с Представничким домом, одлучује о изворима и износу средстава за рад институција државе и за међународне обавезе Босне и Херцеговине и одобрава буџет за институције Босне и Херцеговине (види члан IV став 4 (б)–(ц) Устава). И на крају, он даје потребну сагласност за ратификацију уговора (види члан IV став 4 (д) и члан V став 3 (д) Устава). Стога, избори за Дом народа потпадају под члан 3 Протокола број 1.

85. Доводећи у везу наведено с положајем и улогом Дома народа ФБиХ, Уставни суд, прије свега, наглашава да је Устав ФБиХ изборе за кантонална законодавна тијела и изборе за Дом народа ФБиХ одредио као двије различите врсте избора (види Уставни суд, Одлука број АП-35/03 од 28. јануара 2005. године, тачка 38, објављена у “Службеном гласнику БиХ”, број 30/05). Избори за кантонална законодавна тијела одређени су првобитним текстом Устава Федерације БиХ, из којег је видљиво да се ради о непосредним изборима који се одржавају тако да бирачи, тајним гласањем, бирају заступнике за законодавно тијело тог кантона. Уставни суд запажа да су прије ступања на снагу амандмана и Измјена Изборног закона избори за Дом народа ФБиХ били регулисани Амандманом XXXIV и чл. од 10.10 до 10.18 Изборног закона, а након оспорених измјена амандманима CXI, CXII и CXIII на Устав ФБиХ и чл. 2–5 Измјена Изборног закона. Поређењем претходно важећих одреби Устава ФБиХ и Изборног закона с одредбама амандмана и Измјена Изборног закона произлази да су начин и поступак избора делегата за Дом народа ФБиХ у суштини остали непромијењени.

86. С обзиром на закључак Европског суда у предмету Сејдић и Финци против БиХ, у којем је у односу на изборе за Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Европски суд утврдио да потпадају под члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да је наведени члан примјењив и у конкретном случају, с обзиром на то да Дом народа ФБиХ има сличну улогу као и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ.

Релевантни стандарди

87. Европски суд наглашава да права садржана у наведеном члану нису апсолутна. Остављен је простор за “имплицитна ограничења” у којима се државама уговорницама даје широко поље слободне процјене у тој области (ор. cit., Matthews против Уједињеног Краљевства, тачка 63 и Labita против Италије [GC], пресуда од 6. априла 2000. године, представка број 26772/95, тачка 201). Концепт “имплицитних ограничења”, између осталог, значи да примјена члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију није ограничена конкретном листом “леgitимних циљева”, те да Европски суд не примјењује традиционалне тестове “неопходности” и “хитне друштвене потребе”, који се користе у контексту чл. 8–11 Европске конвенције. Приликом испитивања усклађености са чланом 3 Протокола број 1, Европски суд се, углавном, фокусира на два критеријума: да ли је било произволности или непропорционалности и да ли је ограничење утицало на слободно изражавање мишљења народа.

88. Европски суд наглашава да је на њему да у крајњем случају утврди да ли су поштовани услови члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У том погледу, мора се увјерити да услови не ограничавају та права у толикој мјери да угрожавају њихову суштину и да их не лишавају дјелотворности, односно да су ти услови наметнути ради остваривања легитимног циља и да примјењене мјере нису несразмјерне том циљу (ор. cit., Mathieu-Mohin и Clerfayt, тачка 52). Европски суд наглашава потребу да се сваки изборни систем оцјењује у свјетлу политичке еволуције дате земље, што значи да неприхватљиве карактеристике у једном систему могу бити оправдане у другом (ор. cit., Ždanoka против Латвије, тач. 103, 104 и 115), барем док одабрани систем јемчи услове који ће обезбиједити “слободно изражавање мишљења народа у избору законодавног тијела” (idem, тачка 104). Конкретно, никакво ограничење не смије да осујети слободно изражавање народа при избору законодавних тијела. Другим ријечима, наметнута ограничења не смију да буду у супротности настојању да се одржи интегритет и дјелотворност изборног поступка чији је циљ утврђивање воље народа путем универзалног бирачког права (ор. cit., Hirst против УК [број 2], тачка 62).

89. Када су у питању измјене изборних правила непосредно прије или након избора, Уставни суд запажа да из праксе Европског суда произлази да није, само по себи, противно члану 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију мијењање изборних правила непосредно прије или након избора. Оно што је битно јесте да након што је воља народа слободно и на демократски начин изражена, никакве накнадне измјене организације изборног система не могу тај избор довести у питање, осим ако не постоје увјерљиви разлози битни за демократски поредак (види Европски суд, Lykourgezos против Грчке, пресуда од 15. јуна 2006. године, бр.

33554/03, тачка 52). У наведеном предмету Европски суд је утврдио повреду права на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију зато што је, након што је подносилац захтјева већ био изабран, дошло до промјене устава због којег му је одлукама судова престао мандат. При томе, Европски суд је такође навео да Влада није изнијела никакав разлог од хитног значаја за демократски поредак који би могао да оправда примјену апсолутне дисквалификације. Европски суд је закључио да је таква ситуација у супротности са самом суштином права загарантованих чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер су судови бирачима одузели мандат кандидата којег су слободно и демократски изабрали да их представља четири године, кршећи наведено легитимног очекивања (ibid., Lykourgezos против Грчке, тачка 57).

90. С друге стране, Уставни суд подсјећа да је Европски суд разматрао и аргумент политичке странке да је изненадна промјена у систему регистрације, која је извршена мјесец дана прије одржавања поновљених избора, била неочекивана за бираче (види Грузијска лабуристичка партија против Грузије, пресуда од 8. јула 2008. године, представка број 9103/04, тач. 88–89). У том погледу, Европски суд је, позивајући се на Кодекс Венецијанске комисије, навео да би у смислу политике “доиста било боље одржати стабилност изборног закона”, те да се основна изборна правила, као што су она која се тичу регистрације бирача, обично не би требала мијењати пречесто, а посебно не уочи избора. У супротном, држава ризикује поткопавање поштовања и повјерења у постојање јемства слободних избора. Међутим, Европски суд је навео да се, у сврху примјене члана 3 Протокола број 1 Европске конвенције, свако изборно законодавство мора оцијенити у свјетлу политичког развоја дотичне земље, тако да значајке које би биле неприхватљиве у контексту једног система могу бити оправдане у контексту другог. Даље је наведено да су се изборна тијела суочила с изазовом да исправе очите недостатке у пописима бирача у врло кратким роковима, у “постреволуционарној” политичкој ситуацији. У коначници, Европски суд је закључио да је неочекивана промјена правила о регистрацији бирача мјесец дана прије поновљених парламентарних избора била, у врло специфичним околностима ситуације, “рјешење лишено критике” према члану 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Према томе, Европски суд је у том предмету придао већу важност чињеници да су власти поступале с циљем да нови изборни листићи буду поштенији. На сличан начин Европски суд је поступио и у одлукама у предмету Сепеа против Румуније (види Европски суд, пресуда од 27. фебруара 2018. године, представка број 43609/10, тачка 40) и у предмету Дирге против Француске (пресуда од 3. маја 2016. године, представка број 77032/12).

Примјена стандарда из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију на конкретну ситуацију

91. Уставни суд напомиње да оцјену уставности, односно компатибилности закона/законске одредбе с Уставом Босне и Херцеговине разматра у општем смислу (erga omnes), а не у односу на конкретан предмет (inter partes) који је повод за подношење захтјева (види одлуку Уставног суда у предмету број У 15/11 од 30. марта 2012. године, тачка 63). Уставни суд напомиње да када се оцјењује уставност у предметима апстрактне надлежности тешко је испитати да ли је дошло до кршења индивидуалних права зато што се поштовање или непоштовање неке од одреби Европске конвенције, која детаљно прописује низ процедуралних гаранција, дјелотворно може испитати тек након спроведеног поступка пред надлежним судовима. Оно што Уставни суд може испитати у оквиру апстрактне надлежности јесте питање да ли оспорена одредба експлицитно крши неко од начела која су садржана у одредбама Европске конвенције (види, mutatis mutandis, Одлука о допуности и меритуму број У-16/18 од 28. марта 2019. године, став 65, доступна на www.ustavnisud.ba).

92. Према томе, полазећи од стандарда из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, у конкретном случају Уставни суд треба првенствено да размисли in abstracto да ли су амандмани и Измјена Изборног закона, који су донесени непосредно након што је окончано гласање на бирачким мјестима, могли да доведу у питање “слободно изражавање народа о избору законодавног тијела”. Уколико би одговор на то питање био потврђан, потребно је размислити и да ли су, у свјетлу политичке еволуције Босне и Херцеговине, постојали увјерљиви разлози битни за демократски поредак за ступање на правну снагу тих правних аката. Такође, Уставни суд сматра да је потребно одговорити на питање да ли је начин на који су промијењени Устав и Изборни закон био спојив са самом суштином права кандидата да буду бирали и да обављају свој мандат, као и права гласача на гласање.

93. Када су у питању правила која се односе на изборни процес, Уставни суд запажа да се новим амандманима и Измјенама Изборног закона суштинска разлика односи на повећање броја кандидата који се бирају из кантоналних скупштина и на начин поступања у случају ако у кантоналном законодавном тијелу не постоје или се не изабру делегати из реда једног или више конститутив-

них народа или из реда Осталих. У том погледу, према одредбама члана 10.11 претходно важећег Изборног закона, чија суштина није измијењена ступањем на снагу амандмана и Измјена Изборног закона, делегате у Дом народа ФБиХ на посредан начин бирају кантонална законодавна тијела након одржавања општих избора. Према одредби члана 10.13 Изборног закона, кантоналне скупштине се сазивају тек након окончаних општих избора и потврђивања коначних резултата за кантонална законодавна тијела. Након тога, покреће се поступак за избор делегата за Дом народа ФБиХ тако да свака политичка странка или сваки члан у одговарајућим клубовима конститутивних народа и Осталих у законодавном тијелу кантона има право номинирати једног или више кандидата на листи за избор делегата тог одређеног клуба из тог кантона (члан 10.14 Изборног закона). Након што ЦИК потврди листе, представници сваког конститутивног народа и Осталих тајним гласањем бирају делегате из свог конститутивног народа/Осталих у том кантону. Тај избор мора бити окончан најкасније мјесец дана након ојвере избора (чл. 10.13 и 10.15 Изборног закона). Уколико на наведени начин не буде изабран потребан број делегата из конститутивних народа/Осталих, преостали број изасланика бира се на основу члана 10.16 Изборног закона. Дакле, из наведених уставних и законских одредби је видљиво да се ради о посредним изборима који су организовани у два круга, те да се они одржавају након што су одржани непосредни избори за састав кантоналних законодавних тијела.

94. Уставни суд запажа да су у конкретном случају Општи избори одржани 2. октобра 2022. године, те да је ЦИК потврдио резултате непосредних избора одлуком од 2. новембра 2022. године (доступна на [izbori.ba](#)). Даље, ЦИК је, на основу резултата гласања у кантоналним законодавним тијелима донио одлуке о потврђивању резултата посредних избора и додјели мандата делегатима у Дому народа ФБиХ за поједине кантоне, од којих је последња донесена 9. децембра 2022. године у односу на Босанско-подрињски кантон (доступна на [izbori.ba](#)). Такође, ЦИК је, на основу члана 10.16 Изборног закона, донио одлуке о поновној расподјели мандата за недостајући број делегата из реда конститутивних народа/Осталих, а последња одлука по том основу је донесена 20. децембра 2022. године (доступна на [izbori.ba](#)).

95. Подносилац Комшић сматра да је доношење оспорених прописа довело до тога да гласачи у вријеме гласања нису били упознати с одлуком високог представника и нису могли ни знати за шта у стварности гласају. Да су знали, како наводи, врло "вјероватно би њихова изборна воља била потпуно другачија, као и поруке које би политичке странке, учесници на изборима, слале својим гласачима". Тим наводима се, у суштини, указује да је оспореним актима компромитовано "слободно изражавање мишљења народа".

96. Уставни суд запажа да Европски суд наглашава да ријечи "слободно изражавање мишљења народа" значе да се избори не могу спроводити под било каквим притиском у смислу избора једног или више кандидата, као и да се на бираче не смије вршити никакав непримерен утицај у смислу гласања за једну или другу странку (види Европска комисија, *Х. против Уједињеног Краљевства*, број 7140/75, 8. октобар 1976, ДР 7, стр. 96). Према томе, на гласаче се не смије вршити никакав облик присиле у погледу њиховог избора кандидата или политичке странке. Ријеч "избор" значи да се различитим политичким странкама мора обезбиједити разумна прилика да представе своје кандидате на изборима (*idem*, види такође *Х. против Исланда*, број 8941/80, одлука Комисије од 8. децембра 1981, ДР 27, стр. 156).

97. Када се наведени ставови доведу у везу с тврдњама подносиоца Комшића да бирачи "нису могли ни знати за шта у стварности гласају" и да је дошло до утицаја на вољу бирача, Уставни суд најприје запажа да подносилац захтјева непосредне изборе погрешно поистовјећује с посредним изборима. При томе, подносилац Комшић занемарује да се резултати избора за Дом народа ФБиХ једино могу рачунати на основу резултата посредних избора који се одржавају у складу с наведеним уставним и законским одредбама и да је исто то важило и прије доношења оспорених аката.

98. У контексту правне природе избора за Дом народа ФБиХ, Уставни суд, *mutatis mutandis*, подсећа и примјењује став из предмета број АП-35/03 (напријед цитиран), у којем је одлучивао о апелацији Социјалдемократске партије Босне и Херцеговине (СДП) која је сматрала да је требала добити број мјеста у Дому народа пропорционално резултатима освојених гласова на непосредним општим изборима за кантонална законодавна тијела. Такође, сматрали су погрешним приступ према којем се број мјеста у Дому народа одређује на основу резултата посредних избора, који су одржани у кантоналним скупштинама, након претходно одржаних општих и непосредних избора. Уставни суд је у вези с тим навео следеће:

49. [...] Уставни суд не види ниједан разлог на основу којег би се на изборе делегата за Дом народа Парламента Федерације могли и требали примјенити резултати непосредних избора за

кантонална законодавна тијела, с обзиром на то да се овдје ради о двије различите врсте избора. Резултати избора за Дом народа Парламента Федерације се једино могу рачунати на основу резултата посредних избора који се одржавају у складу с цитираним уставним и законским одредбама. Када би састав Дома народа Парламента Федерације био пропорционалан резултатима избора, које су поједине политичке странке оствариле на непосредним изборима за кантонална законодавна тијела, онда би се оправдано могло поставити питање "зашто уопште одржавати посредне изборе", као и питања "зашто је донесен Амандман XXXIV на Устав Федерације Босне и Херцеговине" те "зашто су доношене Измјене и допуне Изборног закона у дијелу који се односи на избор делегата Дома народа Парламента Федерације [...]".

99. У складу с тим, не може се разумно тврдити да је на основу амандмана и Измјена Изборног закона могло доћи до утицаја на већ изражену вољу бирача. Разматрајући у том контексту наводе подносиоца Комшића да би "вјероватно [...] њихова изборна воља била потпуно другачија, као и поруке које би политичке странке, учесници на изборима, слале својим гласачима", Уставни суд сматра да подносилац Комшић, ван апстрактног нивоа, није пружио конкретан аргумент на који начин је доношење и ступање на снагу амандмана и Измјена Изборног закона, у контексту приказаног начина избора делегата у Дом народа ФБиХ, било или могло бити од утицаја на слободно изражавање мишљења гласача које је већ било изражено. При томе, Уставни суд напомиње да није задатак Уставног суда да претпоставља да ли би и какав би исход непосредних избора био или могао да буде да су раније важиле оспорене одредбе амандмана и Измјена Изборног закона које се односе на накнадне, посредне изборе. Стога, Уставни суд не може да утврди да постоји довољно блиска узрочна веза између права гласача да непосредно бирају заступнике у кантонална законодавна тијела и промјене у броју делегата Дома народа Парламента ФБиХ који се бирају на посредним изборима. Такво нешто се не може установити искључиво на основу тврдње да би "изборна воља била потпуно другачија".

100. Такође, Уставни суд подсећа да је на Општим изборима, увидом у кандидатске листе које су отвореног типа, бирачима било сасвим јасно за кога могу гласати на непосредним изборима. Међутим, ни прије доношења оспорених одредби, а једнако тако и да су оспорене одредбе раније донесене, гласачи објективно нису могли знати за етничку припадност кандидата који ће бити изабрани на непосредним изборима, нити су могли прогнозирати "исход избора", чак ни за кантоналне скупштине за које су директно гласали. Дакле, приликом гласања за кантонална законодавна тијела бирачи нису могли предвидјети какав ће бити састав којег клуба народа, како ће странке евентуално склапати коалиције или како ће гласати остали чланови клуба конститутивних народа или Осталих. О немогућности утицаја бирача или странака на коначан састав Дома народа свједочи и садржај одлуке Уставног суда у предмету број У-17/16. Из те одлуке произлази да није било могуће у потпуности попунити Клуб Срба у Дому народа ФБиХ због недовољног броја изабраних кандидата те етничке групе (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У-17/16 од 19. јануара 2017. године, тачка 48, доступна на [www.ustavnisud.ba](#)). Према томе, Уставни суд сматра неуверљивим аргументе подносиоца Комшића и Џаферовића да је било ко од гласача могао предвидјети која ће од политичких странака за коју је гласао на непосредним изборима најбоље проћи на изборима за кантонална законодавна тијела и да би на тај начин могли утицати на накнадни избор делегата у Дом народа ФБиХ. Због наведених разлога, Уставни суд запажа да се у том контексту не могу примјенити ставови из предмета Врховног суда САД *Purcell против Гонзалез*, према којима се изборна правила не би требала мијењати пред саме изборе због ризика од изазивања забуне код бирача.

101. Према томе, доводећи тврдње подносиоца захтјева у контекст наведене праксе Европског суда и Уставног суда, Уставни суд сматра да ништа не упућује на могућност да су непосредни избори спроведени под било каквим притиском при избору кандидата, нити да су бирачи неоправдано наведени да гласају за одређене политичке странке, нити да је промијењена воља бирача која је изражена на непосредним изборима. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ништа што би упућивало на то да је ступање на снагу амандмана и Измјена Изборног закона директно могло бити од утицаја на бираче, односно промијенило њихову вољу на начин да би се могло закључити да је компромитован изборни процес супротно праву из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

102. Када су у питању тврдње подносиоца захтјева да је политичким странкама "ускраћена разумна прилика да представе своје кандидате на изборима", Уставни суд подсећа на праксу Европског суда према којој се мора обезбиједити да услови којима је подложено право гласања или кандидовања не ограничавају та права до те мјере да утичу на саму њихову суштину и лишвају их њихове дјелотворности, као и да ти услови слиједе легитиман циљ и да уопријебљена средства нису несразмјерна (*op. cit.*, *Mathieu-Mohin*

и Clerfayt против Белгије, тачка 52). Што се тиче питања ко има право да се позове на наводно кршење "пасивног" аспекта права на слободне изборе, Европски суд је навео да када изборни закон или национална тијела ограничавају право кандидата да се појединачно кандидују на изборима на страначкој листи, странка на коју се то односи може тврдити да је жртва таквог кршења независно од њених кандидата (ор. cit., Грузијска лабуристичка партија против Грузије, тач. 72–74).

103. Даље, Уставни суд запажа да ни из навода подносилаца захтјева нити из релевантних одредби не произлази на који начин је доношење и ступање на снагу оспорених амандмана и Измјена Изборног закона, у дијелу који се односи на изборни процес, могло утицати или ограничавати право на кандидовање или представљање кандидата за Опште изборе. У том контексту, Уставни суд понавља да се избори за Дом народа ФБиХ спроводе након одржаних општих избора, те указује на свој став из Одлуке број АП-35/03 (ор. cit., тачка 98 ове одлуке) да се резултати избора за Дом народа ФБиХ једино могу рачунати на основу резултата посредних избора који се одржавају у складу с релевантним уставним и законским одредбама. У вријеме када су амандмани, односно Измјене Изборног закона ступили на снагу нити један од кандидата који су учествовали на непосредним изборима није имао коначну потврду да је изабран, односно да је добио мандат у законодавним тијелима кантона. Стога, Уставни суд сматра да ништа не указује да је било којем члану кантоналне скупштине који је био изабран могао бити поништен или ускраћен мандат који је добио на непосредним изборима након ступања на снагу амандмана и Измјена Изборног закона.

104. Разматрајући у том контексту тврдње подносиоца Цафериновића о кршењу начела "легитимног очекивања", Уставни суд запажа да из његових навода, изузев изношења теоретског схватања тог начела, не произлазе детаљнији аргументи о начину на који је то начело евентуално повријеђено у контексту одржавања избора. Наиме, подносилац захтјева чак и не тврди да је, као резултат тих измјена, за неки од кантона дошло до смањења броја делегата у односу на број делегата који би се бирао на основу ранијих изборних правила, па да би се у том контексту могло говорити о утицају на "легитимно очекивање" кандидата да ће се, уколико буду изабрани на непосредним изборима, моћи кандидовати за избор делегата у Дом народа ФБиХ или на њихове изгледе да ће бити изабрани. Насупрот томе, може се констатovati да је повећање укупног броја делегата било у интересу свих политичких субјеката у кантоналним законодавним тијелима, јер су могли кандидовати већи број лица за Дом народа ФБиХ, а то нарочито у погледу могућности да, када се не изабере потребан број изасланика у једном кантону, преостали број се бира на основу члана 10.16 Изборног закона, док се не изабере потребан број изасланика из реда сваког конститутивног народа.

105. Подносиоци Комшић и Цафериновић тврде да су политичке странке могле кандидовати већи број лица припадника једног народа да су раније знале за оспорене одредбе. Међутим, Уставни суд запажа да предмет измјена нису биле одредбе Изборног закона које омогућавају политичким странкама и листама независних кандидата да за опште изборе, на којима се бирају чланови кантоналних законодавних тијела, кандидују неограничен број кандидата на изборним листама без обзира на њихову етничку припадност. Уставни суд указује да из података ЦИК-а у вези с Општим изборима 2022. године произлази да су политичке странке кандидовале више десетак кандидата на листама за кантонална законодавна тијела, што је свакако било њихово право (извор Kandidatske liste Opšti izbori 2022). Такође, Уставни суд запажа да изјашњење кандидата о етничкој припадности које се прилаже уз кандидатске листе приликом ојвере за изборе у кантонална законодавна тијела није наведено на гласачким листићима, те тиме није формално ни познато бирачима. Стога се не може само на кандидатури за непосредне изборе заснивати "легитимно очекивање" о томе ко ће након тих избора бити посредно изабран за Дом народа Парламента ФБиХ. Имајући то све у виду, Уставни суд сматра да се не може закључити да је доношењем амандмана и Измјена Изборног закона дошло до мијешања у "пасивни аспект" права на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у контексту избора делегата за Дом народа ФБиХ.

106. Даље, Уставни суд сматра да се у конкретном случају не може примјенити пракса на коју су се подносиоци захтјева позвали. Наиме, како проистиче из образложења наведених одлука, у сваком од наведених предмета дошло је до непосредног мијешања у одређени сегмент права на слободне изборе кандидата који су већ изабрани, или су директно онемогућени у кандидовању, при чему разлози које су јавне власти навеле нису били довољни да се утврди постојање увјерљивих разлога битних за заштиту демократског поретка. У том погледу, Уставни суд запажа да је у предмету Paschalidis, Koutmeridis и Zaharakis против Грчке (ор. cit., тачка 33 ове одлуке) утврђена повреда права на слободне изборе из члана 3 став 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због тога што је на основу наведено донесене одлуке Врховног суда поништен

мандат који су подносиоци представки добили на изборима. У пресуди Европског суда у предмету Екогласност против Бугарске (idem) утврђена је повреда права на слободне изборе из члана 3 став 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је домаћи закон, који је ступио на снагу мјесец дана прије рока за пријаву кандидата, увео нова правила која су се, између осталог, односила на систем изборних депозита и захтјева од 5.000 потписа за подршку учествовању странке на изборима. Због тога та политичка странка није могла да учествује на изборима. Такође, у предмету Ždanoka против Латвије кандидаткиња Комунистичке партије из совјетског доба, која је покушала да изврши државни удар, дисквалификована је као парламентарни кандидат (ор. cit., тачка 42 ове одлуке). Међутим, како је претходно наведено, у конкретном случају није било могуће утврдити да је на било који начин дошло до утицаја на право на слободне изборе бирача или кандидата или на њихова "легитимна очекивања".

107. Иако није било могуће утврдити да је дошло до утицаја на право на слободне изборе бирача или кандидата, Уставни суд сматра да је у конкретном случају неопходно размотрити да ли је вријеме доношења и ступања на снагу оспорених одредби утицало на интегритет изборног процеса. Наиме, Уставни суд прихвата тврдње подносилаца захтјева да тренутак ступања на снагу оспорених одредби није био идеалан. Промјена одређених одредби које се односе на изборни процес, након одржавања непосредних избора 2. октобра 2022. године, односно одмах након што су у 19 сати тог дана затворена биралишта, заиста одступа од уобичајених начина ступања на снагу правних прописа који се односе на спровођење избора у демократским државама. Међутим, у конкретном случају, Уставни суд сматра да је за слободно изражавање воље бирача, који су гласали на непосредним изборима, небитно вријеме када су донесене оспорене одредбе зато што су оспореним одредбама измијењена правила која се односе на посредне изборе. Дакле, како је већ приказано, на посредним изборима свакако не учествују бирачи који су гласали на непосредним изборима. Због тога, Уставни суд сматра да вријеме ступања на снагу оспорених одредби није могло да утиче на вољу бирача, нити на вјеродостојност и интегритет изборног процеса, како то подносиоци захтјева настоје приказати. 108. Уставни суд сматра да се нарочито не могу прихватити тврдње подносилаца захтјева да је вријеме доношења и ступања на снагу амандмана и Измјена Изборног закона рег се могло довести до неуставности њиховог целокупног садржаја. Наиме, Уставни суд сматра да би се, у крајњем случају, само могло поставити питање избора тренутка од када би се одредбе амандмана и Измјена Изборног закона које се односе на изборе требале примјењивати. Под претпоставком да је заиста дошло до мијешања у право на слободне изборе, повреда тог права зависи од тога да ли постоје увјерљиви разлози релевантни за заштиту демократског поретка који оправдавају оспорене акте или не. Међутим, одговор на то питање зависи од постојања увјерљивих разлога за демократски поредак. У том погледу, Уставни суд подсјећа да је и у Кодексу Венецијанске комисије, у образложењу тачке II.2 Смјерница (види Кодекс, стр. 27, доступан овдје), наведено:

[...] 65. Није промјена изборног система само по себи то што је лоше – увијек се може промијенити на боље – колико је лоша учесталост промјене или промјена очи избора (у року од годину дана прије избора). Чак и када не постоји намјера да се изврши манипулација, имат ће се дојам да су измјене диктиране непосредним партијским интересима.

66. Један од начина да се избјегне манипулисање је да се Уставом или правним актом који је виши од обичног закона дефинишу елементи који су најизложенији (сам изборни систем, чланство у изборним комисијама, изборне јединице или правила о одређивању граница изборних јединица). Друго, флексибилније рјешење је да се пропише Уставом да ће, уколико се изборни закон измјени, стари систем бити на снази за наредне изборе – бар уколико се ови одржавају у наредној години – а да ће се нови систем примјењивати након тога. [...]

109. У том контексту, Уставни суд сматра да је важно поновити да и Европски суд наглашава потребу да се сваки изборни систем оцјењује у свјетлу политичке еволуције дате земље, што значи да неприхватљиве карактеристике у једном систему могу бити оправдане у другом. Због тога је, како се наводи, потребно законодавним и судским властима оставити довољну слободу да процијене потребе свог друштва у изградњи повјерења у демократске институције (ор. cit., Ždanoka против Латвије, тач. 133 и 134). Уставни суд даље наглашава да је положај високог представника јединствен и немогуће је занемарити његову надлежност за "рјешавање било којих потешкоћа које се појаве у вези с цивилним спровођењем Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини". Према томе, у конкретном случају је неопходно приликом разматрања оправданости оспорених одредби, односно постојања увјерљивих разлога за заштиту демократског поретка, узети у обзир и "специјални уставни контекст земље", односно историјско-политичку еволуцију Федерације Босне и Херцеговине у тој области која је довела до усвајања оспорених правних аката (види тач. 12–28 ове

одлуке). 110. Имајући то у виду, Уставни суд не може а да не примијети да је након доношења рјешења о неизвршењу у предмету број У-23/14 постојала значајна неусклађеност раније важећих одредби Устава ФБиХ и Изборног закона, која се односила на начин попуњавања Дома народа ФБиХ. Такође, Уставни суд запажа да је послје одржаних Општих избора 2018. године ЦИК након протока више од два мјесеца донио Упутство из 2018. године. Тим упутством је услед престанка важења релевантних одредби Изборног закона након утврђеног прелиминарног броја изасланика који се бирају из скупштина кантона. Дакле, у тренутку расписивања и одржавања Општих избора 2018. године број изасланика који се бирају из појединих скупштина кантона уопште није био познат (види тачка 21 ове одлуке). Осим тога, Уставни суд подсјећа да је такав начин одређивања прелиминарног броја мандата имао привремени карактер (види, ор. cit., У-24/18, тачка 36). Због тога би, да нису донесене оспорене одредбе, било неопходно да ЦИК након одржавања Општих избора 2022. године поново донесе одлуку (привременог карактера) о броју делегата за Дом народа ФБиХ који би требали бити делегирани из кантоналних законодавних тијела. Дакле, задржавање таквог начина поступања би на један начин доводило у питање примјену начела права на слободне изборе, а нарочито стандард према којем прописи о изборима морају имати ниво закона. У таквим околностима, Уставни суд сматра да би било неразумно очекивати да се члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и одредбе Кодекса Венецијанске комисије које се односе на стабилност изборног система требају тумачити на начин да је неопходно да се на правној снази одржавају одредбе које су довеле до стања правне несигурности, занемарујући какав утицај су оне имале и могле да имају на демократски поредак. 111. Уставни суд даље запажа да су такву правну и фактичку ситуацију у великој мјери произвеле саме јавне власти које нису спровеле Одлуку Уставног суда број У-23/14. Насупрот томе, јавне власти су, како је приказано у чињеничном дијелу ове одлуке, тај процес, као и поступак за избор изасланика у Дом народа ФБиХ или поступак за избор предсједника и потпредсједника Федерације Босне и Херцеговине, искоришћавале за продубљивање стања неуставности изборних закона и општих околности правне несигурности. На то највише указује чињеница да у периоду 2018–2022. године није била успостављена извршна власт и да је претходна извршна власт дјеловала у техничком мандату (види тач. 10, 24 и 25 ове одлуке), те да су постојале јасне индикације да ће се такво стање и даље наставити. С циљем рјешавања такве ситуације, у присуству високог представника вођено су консултације са заинтересованим политичким странкама, али ти учесници и поред остављеног рока (види тачка 26 ове одлуке) нису постигли коначно рјешење које би омогућило доношење јасних изборних правила. На тај начин су учесници тог процеса занемарили да "[...] демократски органи власти и правичне процедуре најбоље стварају мирољубиве односе унутар плуралистичког друштва[...]", како је констатовано у алинеји 3 Преамбуле Устава Босне и Херцеговине. Имајући у виду постојање свих наведених околности, Уставни суд запажа да је високи представник интервенисао управу у областима у којима су се већ дешавали значајни политички застоји који су нарушавали демократске процедуре успостављања и функционисања власти. Стога, Уставни суд сматра да образложења за доношење оспорених прописа који произлазе из преамбула одлука високог представника и који су наведени у достављеним запажањима на захтјева представљају увјерљиве разлоге релевантне за заштиту демократског поретка, који оправдавају ступање на снагу оспорених амандмана и Измјена Изборног закона.

112. Уставни суд је у том погледу имао у виду аргументе подносилаца захтјева којима указују на Кодекс Венецијанске комисије. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Кодекс формулисан у виду смјерница и образложења, те да из праксе Европског суда произлази да поступање супротно наведеном кодексу само по себи не представља повреду права на слободне изборе (ор. cit., Грузијска лабуристичка партија против Грузије, тачка 90 ове одлуке). Наиме, у Смјерницама је у одјелку I "Начела европског насљеђа уз области избора", између осталог, наведено да пет основних начела европског изборног насљеђа представља опште, једнако, тајно и неопосредно право гласа, те да се избори морају одржавати редовно. У Кодексу је, у тачки 56, наведено: "Непосредни избори за један од домова националног парламента један су од аспеката заједничког европског уставног насљеђа. У зависности од посебних увјета за други дом, тамо где он постоји, друга законодавна тијела, као што су парламенти федералних држава, требали би се бирати непосредно, у складу с чланом 3. Допунског протокола уз Европску конвенцију о људским правима." Дакле, из садржаја Кодекса произлази да се његове одредбе односе искључиво на непосредне, али не и на посредне изборе. То је и разумљиво јер у државама чланицама Савјета Европе у којима су парламенти дводомни не постоји јединствен начин организовања посредних избора за други дом парламента. Карактеристика таквог система јесте да се "доњи дом" конституише на основу општих и непосредних избора, док се "горњи дом" конституише на различите начине, у чему државе чланице имају широко поље процјене. Дакле, Уставни суд нагла-

шава да је и одредбе Кодекса неопходно посматрати у специфичном уставном контексту сваке државе (види Компилација мишљења и извјештаја Венецијанске комисије о стабилности изборног закона, број CDL-PI(2020)020 од 14. децембра 2020. године, стр. 3, тач. 4 и 6, доступно овдје).

113. У том погледу, Уставни суд запажа да је у тачки II.2 Смјерница наведено: "а) прописи о изборима морају имати ниво закона б) основни елементи изборног закона, нарочито сам изборни систем, састав изборних комисија и утврђивање граница изборних јединица, смију се мијењати најкасније годину дана уочи избора, или морају бити утврђени уставом или законом вишег нивоа од обичног закона" (види Кодекс, ор. cit., стр. 10). Међутим, Уставни суд сматра да у конкретном случају ништа не упућује на то да се оспореним амандманима и Измјенама Изборног закона мијењају основни елементи изборног система који се односи на непосредне изборе, који су, како је наведено, предмет Смјерница у Кодексу Венецијанске комисије. Такође, чак и уколико би се могло сматрати да се амандмани и Измјене Изборног закона односе на неки од основних елемената Изборног закона и на посредне изборе, Уставни суд запажа да члан II.26) Кодекса садржи алтернативу из које се може закључити да уколико се измјене изврше у периоду крајем од годину дана, оне "морају бити утврђене уставом или законом вишег нивоа од обичног закона". У том случају испуњен је наведени алтернативни услов јер су измјене утврђене амандманима на Устав Федерације БиХ, што им гарантује потребну стабилност и заштиту од произвољности (види, *mutatis mutandis*, Сепме против Румуније, пресуда од 27. фебруара 2018. године, представка број 43609/10, тачка 40), што је основна сврха препоруке о немијењању изборних правила непосредно прије избора.

114. Према томе, Уставни суд сматра да ништа не упућује на закључак да је ступање на снагу амандмана и Измјена Изборног закона непосредно након што је окончано гласање на бирачким мјестима на било који начин могло да утиче на право гласача или кандидата у смислу члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију до те мјере да би се могло сматрати да је дошло до ограничења које је утицало на саму суштину тог права и лишило га дјелотворности. Осим тога, Уставни суд сматра да су, имајући у виду опште околности (види уводне напомене у овој одлуци), постојали увјерљиви разлози бити за демократски поредак који су оправдали њихово ступање на снагу. При томе, иако вријеме ступања на снагу оспорених амандмана и Измјена Изборног закона није уобичајено, не може се тврдити да је због тога нарушена слободна воља бирача коју су они исказали на непосредним изборима или да је генерално угрожен интегритет изборног процеса.

115. Стога, Уставни суд није могао да закључи да су амандмани и Измјене Изборног закона у супротности са чланом 3 Протокола број 1 Европске конвенције.

б) У односу на наводе који се односе на Дом народа Парламента ФБиХ

116. Уставни суд запажа да подносилац Комшић оспорава уставност одредби амандмана и Измјена Изборног закона који се односе на начин избора делегата у Дом народа ФБиХ, при чему, у суштини, указује на одредбу члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

117. Уставни суд наглашава да је задатак Уставног суда, према члану VI/3 Устава Босне и Херцеговине, првенствено да подржава овај устав, а да је чланом VI/3а) алинеја 2 конкретизовано да Уставни суд има надлежност да испитује да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу с овим уставом. Одредбом члана I/2 Устава Босне и Херцеговине Босна и Херцеговина је одређена као "демократска држава, која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора". Уставни суд је надлежан и обавезан да дјелује као заштитник Устава Босне и Херцеговине (члан VI/3), што укључује једно од његових основних начела – владавину права из наведене уставне одредбе. Дакле, узимајући у обзир наведено начело владавине права, сви уставни закони и други прописи који се доносе морају бити усклађени с уставним начелима. Стога, Уставни суд сматра да има надлежност да испита да ли је однос амандмана и Измјена Изборног закона у складу с уставним начелима унутар којих се прописи морају доносити, односно да ли међусобни однос амандмана и Измјена Изборног закона нарушава начела из Устава Босне и Херцеговине, тј. његове релевантне одредбе на које се позива подносилац захтјева. Уставни суд подсјећа на текст члана I/2 Устава Босне и Херцеговине: "Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора", из којег слиједи начело владавине права према којем сви уставни закони и други прописи који се доносе морају бити усклађени с уставним начелима.

У односу на наводе о недемократској природи Дома народа ФБиХ

118. Подносилац Комшић указује да је оспореним одредбама "додатно ојачана улога Дома народа" повећањем броја делегата сваког конститутивног народа, који се бирају на бази пропорцио-

налне етничке структуре сваког кантона. Подносилац сматра да су домови народа "главна сметња за остварење демократске воље грађана, која се остварује већинским одлучивањем у представничким домовима законодавне власти". Сматра да се оспореним актима "цементирају постојеће етничке подјеле" у БиХ, да се даје предност етничким странкама које имају контролни пакет мјеста у Дому народа и чине се незаобилазним фактором у формирању власти. На тај начин се, како наводи, уништава демократија у ФБиХ, која је, до сада, била изражена путем избора представничких тијела на демократским начелима.

119. Уставни суд подсјећа да више од 17 земаља Европе, укључујући и БиХ, има дводомна законодавна тијела. Метод бирања другог дома зависи од контекста, при чему су сврха другог дома и историјска традиција дотичне земље кључне контекстуалне одреднице. Када је у питању постојање другог дома, јако је тешко идентификовати неки образац јер постоји изузетна хетерогеност модела за избор чланова другог дома и њихових надлежности. Венецијанска комисија је у поднеску *amicus curiae* Уставном суду Босне и Херцеговине о начину избора делегата у Дом народа ФБиХ навела: "[...] Чини се да је други дом опћенито намијењен да осигура заступање нижих субнационалних ентитета, нарочито у федералним државама. Та очигледно стална карактеристика је била присутна у вријеме израде нацрта Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и Међународног пакта о грађанским и политичким правима, те је присутна и данас. Због тога је мало вјероватно да би се ти уговори могли тумачити на начин да изискују радикалну промјену уставног поретка већине земаља с бикамералним системом. Требало би се барем сматрати да системи који не осигуравају једнаку заступљеност становништва у другом дому и који настоје осигурати друге аспекте принципа једнакости, у складу са тим уговорима. Дакле док је сврха другог дома представљање нижих нивоа власти, претпоставка је да једнако функционира између тих власти, не између становништва тих власти. У случају Дома народа Федерације, основна сврха је да се осигура исправна заступљеност конститутивних народа и Осталих." (поднесак *amicus curiae* Уставном суду Босне и Херцеговине о начину избора делегата у Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине број CDL-AD(2016)032 од 14. и 15. октобра 2016. године, тач. 50–51, доступан овдје).

120. Уставни суд подсјећа да постојање Дома народа на нивоу државе Босне и Херцеговине произлази из Устава БиХ. Наиме, у члану IV Устава Босне и Херцеговине прописано је да "Парламентарна скупштина има два дома: Дом народа и Представнички дом". Такође, Уставни суд запажа да је и на нивоу Федерације БиХ Уставом прописано постојање дводомног законодавног тијела и да Дом народа ФБиХ постоји од формирања Федерације БиХ. Првобитно су клубови конститутивних народа у Парламенту ФБиХ бројали по 30 чланова, па је тај број касније смањен на 17 чланова за клубове конститутивних народа и шест за Клуб Осталих. Оспореним одредбама тај број је повећан на 23 делегата у клубовима конститутивних народа и 11 у Клубу Осталих. Међутим, Уставни суд запажа да сам број делегата не мијења улогу Дома народа ФБиХ у процесу доношења одлука, нити повећање броја кандидата само по себи фаворизује било коју групацију политичких странака, како то подносилац настоји приказати.

121. Подносилац Комшић наводи да су домови народа "главна сметња за остварење демократске воље грађана, која се остварује већинским одлучивањем у представничким домовима законодавне власти". У вези с тим, Уставни суд указује на то да питање да ли у Босни и Херцеговини, односно у Федерацији БиХ уопште треба постојати дводомни систем и да ли он треба бити организован на начин да домови народа не требају бити равноправни у њиховој законодавној улози није аргумент који може да покрене питање из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, којим је Босна и Херцеговина одређена као "демократска држава, која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора". Нарочито, Уставни суд сматра да те тврдње подносиоца Комшића не покрећу питање уставности амандмана и Измјена Изборног закона јер тим актима није мијењана ни улога нити начин функционисања Дома народа ФБиХ.

Наводи о неуставности амандмана CXI и CXII и чл. 2, 3, 4 и 5 Измјена Изборног закона – повећање броја делегата у Дому народа

122. Подносилац Комшић даље сматра да су амандмани CXI и CXII те чл. 2, 3, 4 и 5 Измјена Изборног закона који се односе на повећање броја делегата (80) у Дому народа ФБиХ из сваког конститутивног народа (по 23) и Осталих (11), које бирају кантоналне скупштине пропорционално националној структури становништва, супротни чл. I/2, II/2, II/4 и III/36 Устава Босне и Херцеговине и члану I Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

123. Разматрајући те наводе, Уставни суд подсјећа да је о уставности одредби чл. 10.10 и 10.12 раније важећег Изборног закона, које су се односиле на број делегата у Дому народа и на идентичан начин прописивале начин њиховог израчуна, већ одлучивао у одлуци у предмету број У-23/14. У тој одлуци Уставни суд је навео:

54. У односу на одредбе члана 10.10 Изборног закона, Уставни суд сматра да укупан број делегата у Дому народа из реда одређеног конститутивног народа може покренути питање да ли је с већом или мањом вјеродостојношћу представљен сваки конститутивни народ у том тијелу након одржаних избора. Међутим, у конкретном случају овакво рјешење није противуставно јер је релевантним одредбама како Устава Федерације тако и Изборним законом утврђен исти број делегата сва три конститутивна народа у Дому народа тако да је очито да омогућава једнакоправно представљање свих конститутивних народа у Дому народа. Уставни суд понавља да су у циљу провођења Одлуке Уставног суда о конститутивности народа број У 5/98 донесени амандмани на Устав Федерације ради његовог усклађивања са Уставом Босне и Херцеговине, према којима је смањен број делегата и Дом народа попуњен и делегатима из реда српског народа тако да сви конститутивни народи имају једнак број делегата у Дому народа (по седамнаест). Да ли би евентуално већи број делегата омогућавао боље, односно вјеродостојније представљање конститутивних народа и Осталих је питање које је у надлежности одговарајућих законодавних тијела и представља "широко поље процјене", а није питање уставности и према томе не спада у надлежност Уставног суда [...].

55. У односу на одредбе члана 10.12 Изборног закона у преосталом дијелу, Уставни суд је већ претходно навео да је законодавац одредио да је број делегата из сваког конститутивног народа и из реда Осталих пропорционалан броју становника према последњем попису. Надаље, законодавац је за сваки кантон предвидио математичку формулу за расподјелу код избора броја делегата, засновану на броју становника сваког конститутивног народа у свим кантонима. Уставни суд подсјећа да је пропорционални систем један од стандардних модела изборног система. Наиме, управо највећи број држава Европске уније прихвата пропорционални систем расподеле мандата, одређујући се за различите математичке методе прерачунавања освојених гласова у посланичке мандате. У вези с тим, Уставни суд понавља да изборна правила подлијежу нормативном уређењу законодавца који при њиховом уређењу има широко подручје слободне процјене, а овакво рјешење не указује на одступање од начела из Устава Федерације, односно, само по себи, не омогућава да право на демократско одлучивање искључиво легитимним политичким представљањем неће бити засновано на демократском избору делегата у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине оног конститутивног народа који представља и чије интересе заступа. [...]

58. Имајући у виду све наведено, Уставни суд оцјењује да одредбе Потпоглавља Б чл. 10.10, 10.12 у преосталом дијелу [...] Изборног закона нису супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

124. Полазећи од наведених ставова Уставног суда, из којих произлази да укупан број делегата представља "широко поље процјене" и не покреће питање уставности, те да пропорционални систем и начин његовог израчуна представља један од стандардних модела изборног система, који, сам по себи, није супротан члану I/2 Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да амандмани CXI и CXII и чл. 2, 3, 4 и 5 Измјена Изборног закона у оспореном дијелу нису супротни члану I/2 Устава Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд није могао да закључи да се наведеним одредбама, које се на једнак начин односе на све припаднике конститутивних народа и Осталих, покрећу питања из члана II/2, II/4 и III/36 Устава Босне и Херцеговине или из члана I Протокола број 12 уз Европску конвенцију.

Наводи о неуставности Амандмана CXXVIII – коришћење пописа становништва

125. Подносилац Комшић наводи да је Амандманом CXXVIII прописана примјена различитих пописа становништва за попуњавање дијела законодавне и извршне власти у ентитету ФБиХ, те сматра да је та одредба супротна чл. I/2, II/2, II/4 и III/36 Устава Босне и Херцеговине. Последица тога је, према његовом мишљењу, "урушавање интегритета институција и изборног процеса, а грађани ФБиХ су доведени у стање правне несигурности". Оспореним одредбама Амандмана CXXVIII на Устав ФБиХ прописује се да се на формирање законодавне власти примјењује последњи попис становништва (тј. попис из 2013. године), док постојећи став 1 те одредбе прописује да се резултати пописа из 1991. године користе за сва израчунавања која захтијевају демографске податке све док се Анекс 7 Општег оквирног споразума у потпуности не спроведе. Подносилац Комшић се позива и на члан IX/11.а ст. 2 и 3 Устава ФБиХ наводећи да је њиме утврђено да ће се таква пропорционална заступљеност базирати на попису из 1991. године, док се Анекс 7 Општег оквирног споразума у потпуности не спроведе, у складу са Законом о државној служби ФБиХ. Такође сматра да одредба да ће се за формирање власти користити попис из 1991. године има циљ да се спријечи легализовање резултата етничког чишћења током рата у БиХ (1992–1995), док се не имплементира Анекс 7 Општег оквирног споразума, којим се захтијева повратак свих прогнаних и избјеглих лица у њихове пријератне домовне.

126. Испитујући те наводе, Уставни суд подсјећа да је то питање разматрао и у одлуци у предмету број У-23/14, којом је, између осталог, утврдио да одредбе члана 20.16А став 2 тач. а-ј. Изборног закона Босне и Херцеговине, којим је било прописано да “до организовања новог пописа као основ користи се попис из 1991. године тако да сваки кантон Босне и Херцеговине, нису у складу са чланом 1/2 Устава Босне и Херцеговине. У том предмету, Уставни суд је навео:

43. Уставни суд налази [...] да је уставотворац код избора делегата у Дом народа утврдио начело пропорционалности којим се осигурава да број делегата једног конститутивног народа у Дому народа из појединог кантона буде размјеран (пропорционалан) удјелу тог конститутивног народа у броју становника релевантног кантона. Избор законодавног тијела у контексту избора делегата Дома народа морао би подразумевати да број делегата појединог конститутивног народа одговара постотку удјела тог конститутивног народа у одређеном кантону Федерације. Последица начела пропорционалности је да неки кантони дају више, а неки мање делегата у Дом народа, све у складу с националном структуром становништва појединог кантона. Произлази да је утврђено начело пропорционалности у функцији што потпуније представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији [...].

51. Доводећи напријед наведени значај Дома народа у уставном систему Федерације Босне и Херцеговине у везу с начелом конститутивности народа, неоспорно произлази да начело конститутивности народа у Федерацији Босне и Херцеговине, у контексту Дома народа, може бити остварено само ако се попуњавање Дома народа заснива на јасно прецизираним критеријумима који требају довести до што потпунијег представљања сваког од три конститутивна народа у Федерацији Босне и Херцеговине. Супротно од наведеног, неадекватно политичко представљање оних које представља и чије интересе заступа доводи до повреде начела конститутивности, односно неједнакоправности било којег од конститутивних народа, а тиме и повреде Устава Босне и Херцеговине, конкретно члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине [...].

127. Даље, ЦИК је након одржавања Општих избора 2018. године донио Упутство из којег произлази да је прелиминарни број делегата који се бира из скупштина кантона утврђен на основу последњег пописа становништва, односно на основу пописа становништва из 2013. године. Уставни суд је одлукама о допуствитости бр. У-24/18 од 31. јануара 2019. године и У-3/19 од 28. марта 2019. године (доступне на www.ustavnisud.ba) одбацио као недопуштене захтјеве за оцјену уставности Упутства због ненадлежности Уставног суда за одлучивање. У Одлуци број У-24/18 Уставни суд је навео:

36. [...] да побијано упутство о измјени и допунама представља проведени акт који је ЦИК донио с циљем провођења Изборног закона у поступку провођења посредних избора за тијела власти у Босни и Херцеговини, којим је утврђен прелиминаран број делегата за Дом народа који се бирају из скупштина кантона. Сходно томе, али и чињеници да се ради о одредби привременог карактера, Уставни суд закључује да се у конкретном случају не ради о општем акту за чију је оцјену уставности надлежан у складу са чланом VI/3а) Устава Босне и Херцеговине. Такође, у овом случају, имајући у виду садржај поднесеног захтјева, у свјетлу члана 31 Правила Уставног суда, Уставни суд не уочава ниједан разлог због којег би побијани проведени акт ЦИК-а покретао питање кршења људских права и основних слобода [...].

128. Према томе, Уставни суд запажа да је као резултат наведених одлука Дом народа ФБиХ у мандату 2018–2022. године већ био формиран према резултатима пописа становништва из 2013. године, чију употребу подносилац захтјева сада оспорава. Такође, Уставни суд запажа да из садржаја Амандмана СХХVIII произлази да се њиме жељело постићи “што потпуније представљање сваког од конститутивних народа и Осталих у том дому” у складу с одлуком Уставног суда у предмету број У-23/14. Осим тога, у конкретном случају је очигледно да је члан 20.16А став 2 тач. а-ј. Изборног закона на основу којег се примјењивао попис из 1991. године стављен ван правне снаге рјешењем о неизвршењу Уставног суда у предмету број У-23/14 (видјети тачку 20 ове одлуке).

129. У погледу навода подносиоца захтјева да се не може одвојити успостављање Дома народа као законодавног органа од органа управе и органа извршне власти и при томе користити различите методе и основе попуњавања тих органа, Уставни суд примјењује да начело пропорционалне заступљености из члана IX/11.а Устава ФБиХ, које вриједи за запошљавање и именовање у јавним органима власти, укључујући и судове, те начело пропорционалности које се односи на избор делегата у Дом народа ФБиХ немају исти уставноправни значај, нити служе једнакој сврси. Наиме, пропорционална заступљеност у јавним органима власти, укључујући и судове у Федерацији БиХ, нема непосредну функцију представљања конститутивних народа или Осталих, нити им је повјерена непосредна улога заштите виталних националних интереса, као што је то дато клубовима делегата у Дому народа. Због тога, Уставни

суд сматра да коришћење два различита пописа становништва за различите гране власти не излази ван оквира слободне процјене државе, због чега се не могу прихватити као основне тврдње да се на наведени начин нарушава начело демократије из члана 1/2 Устава БиХ. При томе, када су у питању наводи подносиоца захтјева да “састав управних и извршних тијела мора одговарати саставу законодавних тијела”, Уставни суд наглашава да није задатак Уставног суда да одлучи да ли би било оправдано да се и за јавне органе власти, укључујући и судове, примјењује последњи попис становништва, већ је то задатак јавних власти које у том погледу имају широко поље слободне процјене.

130. Осим наведеног, Уставни суд напомиње да није спорно да су чланом 1 став 3 Анекса 7 Општег оквирног споразума Босна и Херцеговина и ентитети преузели обавезу да предузму све потребне кораке за спречавање активности унутар својих територија којим би се угрозио или спречио безбједан и добровољан повратак избјеглица и прогнаних, а чланом 2 да ће створити на својим територијама политичке, економске и социјалне услове за добровољан повратак и складну интеграцију без давања предности некој одређеној групи. Уставни суд, такође, указује на то да је имао у виду и члан II/5 Устава БиХ, којим је прописано да све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате у своје домове. Међутим, Уставни суд није могао да закључи да се оспореним амандманом СХХVIII, који се односи на начин израчунавања броја мандата у Дому народа ФБиХ и на тај начин заштити колективних права конститутивних народа и Осталих, доводи у питање спровођење Анекса 7 Општег оквирног споразума или покрене питање заштите права избјеглица или расељених лица из члана II/5 Устава БиХ. Због тога су неосноване и тврдње подносиоца Комшића да Амандман СХХVIII представља “грубо кршење” Анекса 7 Општег оквирног споразума.

131. Стога, полазећи од наведених разлога, Уставни суд није могао да закључи да је Амандман СХХVIII противан члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је такође у том контексту имао у виду садржај одредби чл. II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине те члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, на које се подносилац захтјева позвао, али је закључио да се оспореним амандманом не покрећу питања кршења тих одредби.

ц) У односу на одредбе које се односе на избор председника и потпредседника Федерације БиХ

132. Подносилац захтјева сматра да су одредбе амандмана СХХ и СХХI и члан 1 Измјена Изборног закона – Поглавље 9А, у односу на чл. 9.13, 9.14, 9.15, 9.17, 9.18 и 9.19, које се односе на поступак предлагања и именовања председника и потпредседника ФБиХ, супротне одредбама чл. I/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине, члану 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и члану 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Наиме, подносилац захтјева сматра да наведеним одредбама није отклоњена дискриминација у избору председника и потпредседника ФБиХ, што је Уставни суд већ прогласио неуставним у Одлуци број У-14/12.

133. Уставни суд подсјећа да је одлуком у предмету број У-14/12 утврдио да одредбе члана IV.Б.1, члан 1 став 2 (допуњене Амандманом XL1) и члан IV.Б.1, члан 2 ст. 1 и 2 (измијењене Амандманом XLII) Устава ФБиХ, као и чл. 9.13, 9.14, 9.16 и 12.3 Изборног закона нису у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Међутим, Уставни суд је у образложењу (види тачка 18 ове одлуке) констатовао да из одлука Европског суда у предметима Сејдић и Финци те Зорнић недвосмислено произлази да Устав БиХ треба бити измијењен. Уставни суд је нагласио да је немогуће предвидјети обим тих измјена до којих тек треба доћи. Стога је Уставни суд одлучио да неће укинути наведене одредбе устава ентитета и Изборног закона, односно да неће наложити Парламентарној скупштини БиХ, Народној скупштини РС и Парламенту ФБиХ да усагласе наведене одредбе све док у домаћем правном систему не буду усвојене уставне и законодавне мјере којима се окончава постојећа неусклађеност Устава БиХ и Изборног закона с Европском конвенцијом, коју је утврдио Европски суд у наведеним предметима.

134. Уставни суд запажа да из преамбула одлука високог представника, као и достављених запажања високог представника очигледно произлази да ратио оспорених одредби није био отклањање неуставности које су утврђене одлуком Уставног суда у предмету број У-14/12, нити спровођење повезаних одлука Европског суда у предмету Сејдић и Финци, Зорнић, те Пилав и других сличних одлука на које је подносилац Комшић указивао. Чак и подносилац Комшић у захтјеву наводи да је високи представник “само измјенио број делегата који морају подржати кандидате за председника и потпредседнике Федерације БиХ”. Дакле, садржај оспорених одредби амандмана СХХ и СХХI и Поглавље 9А у односу на чл. 9.13, 9.14, 9.15, 9.17, 9.18 и 9.19 Измјена Изборног закона потврђују чињеницу да у амандманима нису мијењане одредбе Уста-

ва ФБиХ које су се односиле на могућност да припадници групе Осталих имају могућност кандидовања за избор председника и потпредседника ФБиХ.

135. У том контексту, Уставни суд подсјећа да је након доношења одлуке у предмету број У-14/12 у својим накнадним одлукама више пута поновио став да спровођење пресуда у предметима Сејдић и Финци, Зорнић, те Пилав и у другим сличним предметима прво подразумева измјену одредби Устава Босне и Херцеговине за које је утврђено да су дискриминишуће и морају се промијенити (види одлуке о меритуму бр. У-3/17 од 6. јула 2017. године, тач. 35 и 36 и У-14/22 од 26. маја 2022. године, тач. 37 и 38, доступне на www.ustavisud.ba). То значи да је спровођење наведених пресуда и измјена Устава Босне и Херцеговине и даље неопходно и за спровођење одлуке Уставног суда у предмету број У-14/12. Према томе, код неспорне чињенице да се оспорене одредбе не односе на спровођење наведених пресуда Европског суда, нити одлуке овог суда у предмету број У-14/12, Уставни суд сматра да и даље остаје обавеза јавних власти на њихово спровођење. При томе је битно нагласити да у Одлуци број У-14/12 Уставни суд није довео у питање уставност одредби којима се прописује начин избора председника и потпредседника Федерације БиХ из клубова делегата конститутивних народа, већ је навео да се (и) припадницима групе Осталих мора обезбиједити могућност предлагања и избора кандидата за наведене функције, као што је то обезбијеђено конститутивним народима.

136. У околностима конкретног предмета, Уставни суд је такође имао у виду да се не може занемарити да је циљ оспорених одредби које је наметнуто високи представник спровођење одлуке Уставног суда у предмету број У-23/14 и спречавање блокаде у формирању власти. При томе, Уставни суд сматра да ништа не указује да се тим одредбама додатно продубљује дискриминација која је већ утврђена у односу на могућност кандидовања Осталих за председника и потпредседнике Федерације БиХ, како се то настоји приказати у захтјеву подносиоца Комшића. Према томе, полазећи од чињенице да је неуставност раније важећих одредби утврђена из разлога који се не односе на поступак избора председника и потпредседника Федерације БиХ, Уставни суд не може закључити да су оспорене правне одредбе, којима је, у суштини, само промијењен број делегата који морају подржати кандидате за председника и потпредседнике Федерације БиХ, саме по себи неуставне.

137. На крају, подносилац Комшић проблематизује индиректни начин избора за председника и потпредседнике Федерације БиХ, те сматра да им недостаје демократски легитимитет јер их не бирају директно гласачи. Такође, указује да се чланови Предсједништва БиХ односно председник и потпредседник РС бирају директно. Сматра да је то супротно начелима "владавине права" и "демократије" из члана 1/2 Устава БиХ.

138. Уставни суд подсјећа да Устав Босне и Херцеговине не садржи одредбе о политичкој или административној организацији ентитета. Дакле, према Уставу Босне и Херцеговине не постоји уставна обавеза да ентитети имају исту политичко-административну структуру, нити да начин избора председника и потпредседника ФБиХ мора бити исти као у другом ентитету или на нивоу државе. У вези с тим, Уставни суд понавља да наведена правила подлијежу нормативном уређењу законодавца у ентитетима, који при њиховом уређењу има широко подручје слободне процене, а такво рјешење не указује на одступање од начела из Устава Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд запажа да је Уставом Босне и Херцеговине одређен начин избора искључиво чланова Предсједништва БиХ. Чињеница да се председник и потпредседник Федерације БиХ не бирају директно не води повреди Устава Босне и Херцеговине, с обзиром на то да Устав Босне и Херцеговине не прописује на који би начин требали бити изабрани председник и потпредседник Федерације БиХ. Штавише, Уставни суд запажа да се не може тврдити да председник и потпредседник Федерације БиХ немају демократски легитимитет зато што нису изабрани на директним изборима, с обзиром на то да и начин њиховог избора представља питање у којем надлежне јавне власти имају широко поље слободне процене. У вези с тим, Уставни суд указује и на тачку 56 Кодекса Венецијанске комисије, у којој је наведено "мада се председник републике често бира директно, ово је питање устава сваке појединачне државе". Уставни суд подсјећа да је од доношења Устава ФБиХ из 1994. године посредан начин избора председника и потпредседника ФБиХ представљао карактеристику уставног уређења тог ентитета и на тај аспект нису утицали акти високог представника.

139. Стога, Уставни суд не може закључити да су оспорене одредбе амандмана СХХ и СХХI и члан 1 Измјена Изборног закона – Поглавље 9А у односу на чл. 9.13, 9.14, 9.15, 9.17, 9.18 и 9.19 супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 1/4 Устава Босне и Херцеговине, као и члану 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и члану 25 Међународног па-

кта о грађанским и политичким правима. Уставни суд је такође у том контексту имао у виду садржај одредбе чл. II/2 и III/36) Устава Босне и Херцеговине, на које се подносилац захтјева позвао, али закључује да се оспореним одредбама не покрећу питања кршења тих одредби Устава Босне и Херцеговине.

д) У односу на наводе о повреди начела правне сигурности из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине

140. Подносилац Џаферовић сматра да оспорене одредбе нису у складу с начелима "јасноће", "прецизности" и "предвидљивости" из члана 1/2 Устава БиХ. Подносилац те наводе образлаже позивањем на изјаве дужноснога ЦИК-а да се још не зна како спровести оспорене одредбе, да се проблем тиче делегирања у Дом народа ФБиХ, те да је ЦИК свјестан да ће морати донијети акт према којем ће се делегати делегирати из кантоналних скупштина у Дом народа ФБиХ. У вези с начелима "јасноће" и "предвидљивости", подносилац је образложио и да изборна правила морају бити позната бирачима унапријед, а да у конкретном примјеру то није случај јер су промијењена одмах после избора.

141. Уставни суд запажа да начело владавине права није ограничено само на формално поштовање уставности и законитости, већ захтијева да сви правни акти (закони, прописи и сл.) имају одређен садржај, односно квалитет примјерен демократском систему, тако да служе заштити људских права и слобода у односима грађана и тијела јавне власти у оквиру демократског политичког система. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да стандард квалитета закона тражи да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и да буде за њих предвидљива, то јест довољно прецизна да они могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе до степена који је разуман у датим околностима, како би се према њима могли понашати (види Одлука о допуштају и меритуму број У 15/18 од 29. новембра 2018. године, тачка 26). Ранијом праксом Уставног суда преузета је пракса Европског суда према којој се израз "закон" не односи само на пуко постојање закона, већ и на квалитет закона, захтијевајући да он буде сагласан владавини права, а његове правне норме у довољној мјери прецизне, јасне и предвидљиве. Закон мора дати довољно јасан обим било каквог дискреционог права које се даје јавним властима, као и начин како се оно извршава (*ibid.*, У-15/18, тачка 26).

142. Разматрајући наводе подносиоца Џаферовића, Уставни суд најприје указује да се из текста оспорених одредби амандмана и Изборног закона не види ништа што би указивало на њихову "нејасноћу" или "непрецизност", нити то произлази из навода захтјева. Наиме, Уставни суд запажа да је подносилац захтјева навео да оспорава све одредбе амандмана и Измјена Изборног закона, при чему изузев позивања на текстове у медијима није навео нити један примјер одредбе која би се могла сматрати непрецизном. Према томе, Уставни суд не може закључити да су оспорене одредбе непрецизне, нејасне и непредвидљиве, односно да немају потребан квалитет закона. Осим тога, Уставни суд запажа да је релевантним учесницима остављено довољно времена за прилагођавање наведеним прописима који су се односили на спровођење посредних избора. Што се тиче "предвидљивости" оспорених одредби у смислу "пројекције очекиваних изборних резултата" или "конфузије" које би оне, наводно, могле изазвати код бирача зато што су ступиле на снагу непосредно након што је окончано гласање на бирачким мјестима, Уставни суд је у том погледу дао образложење анализирајући наводе о повреди права на слободне изборе из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У том контексту, Уставни суд наглашава да се захтјев "предвидљивости" као сегмент начела владавине права и правне сигурности не може сматрати апсолутним захтјевом јер није могуће постићи апсолутну предвидљивост правних норми, поготово у сегментима на које су подносиоци захтјева указивали. Према томе, имајући у виду закључке Уставног суда у вези са чланом 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и закључке Уставног суда о другим питањима која су разматрана у овој одлуци, Уставни суд није могао да закључи да је нарушена правна сигурност у смислу члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине.

143. Стога, Уставни суд сматра да из претходно наведеног образложења неспорно произлази да оспорене одредбе задовољавају стандард "квалитете закона" у односу на релевантне критеријуме прецизности, јасноће и предвидљивости, те да су оспорене одредбе у складу са чланом 1/2 Устава Босне и Херцеговине.

VII - Закључак

144. Уставни суд закључује да су амандмани и Измјене Изборног закона у складу са чл. 1/2, II/2, II/4 и III/36) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, чл. 5 и 7 Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације и чланом 25 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

145. На основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

146. У смислу члана 43 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чине издвојена мишљења потпредседника Мирсада Ђемана, судије Angelike Nußberger и судије Ледија Бианкуа.

147. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председница
Уставног суда БиХ,
Валерија Галић, с.р.

Издвојено мишљење потпредседника Мирсада Ђемана, судије Angelike Nußberger и судије Ледија Бианкуа о неслагању

I) Уводне напомене о контексту одлука високог представника

Мијешање високог представника у Босни и Херцеговини у Опште изборе који су одржани 2. октобра 2022. године је нечувено. То је јединствен случај.

У пракси Европског суда и Венецијанске комисије постоје предмети везани за промјене изборних закона које су усвојене прије избора¹ или послје избора.² Али у конкретном предмету, Одлука високог представника којом се доносе амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине број 06/22 и Одлука којом се доноси Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине број 07/22 усвојене су усред изборног процеса, након затварања бирачких мјеста, а прије почетка процедуре бројања гласова, у 19 сати на дан избора.

Уставни амандмани су објављени у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине” и ступили су на снагу одмах, тј. у 19 сати на дан избора. Измјене и допуне Изборног закона ступиле су на снагу првог дана послје њиховог објављивања у “Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, тј. 8. октобра 2022. године³.

Већина је закључила да су одлуке високог представника у складу с Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом. Дуплим гласом предједнице Уставног суда постигнут је неопходни кворум за доношење одлуке у предмету. Иако поштујемо аргументе наших колега, не можемо их слиједити.

Према нашем мишљењу, одлуке високог представника крше члан I/2 Устава Босне и Херцеговине, као и члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

За надлежни Парламент би технички било немогуће да усвоји одлуке о промјенама Устава Федерације Босне и Херцеговине и Изборног закона Босне и Херцеговине у овом конкретном тренутку с обзиром на то да је законодавна процедура комплексна и да захтијева вријеме. Процедура јест и мора бити транспарентна, мора се припремити унапријед и о њој се мора јавно расправљати. Парламент никада не би могао донијети сличне законодавне акте о изборним реформама с таквим “ефектом изненађења” увечер на дан гласања, као што су одлуке високог представника које су дошле потпуно “из ведре неба” за свакога⁴.

Ипак, високи представник може да дјелује у таквом тренутку на основу тзв. бонских овлашћења. Према Уставу Босне и Херцеговине, његове одлуке замјењују редовне законодавне акте. Међутим, то значи да, на који год начин да су одлуке усвојене, оне морају бити у складу с Уставом и међународним стандардима у оној мјери у којој се примјењују.⁵

Желимо нагласити да од самог почетка претпостављамо да је високи представник дјеловао с наміјером да превазиђе уставну блокаду која је постојала у Босни и Херцеговини (у ентитету Федерација БиХ) већ неколико година.⁶ Како су политички преговори о усвајању изборне реформе пропали, те није било могуће на вријеме постићи компромис прије избора⁷, високи представник је наметнуо модел који је требао, по његовом виђењу, да буде прихватљив за све. Ипак, ми не дијелимо став већине да је, иако уистину

¹ Види нпр. *Екогласност против Бугарске*, број 30386/05, 6. новембар 2012.

² Види нпр. *Lykourgos против Грчке*, број 33554/03, 15. јуни 2006.

³ Види члан 2 Одлуке којом се доноси Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине број 07/22 од 2. октобра 2022. године и члан 7 Закона о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине.

⁴ Подсјећамо да је у предмету *Међународни заштитници живота против Уједињеног Краљевства* Европски суд истакао следеће: “Како би се одредила пропорционалност опште мјере, Суд мора прије свега оцијенити законодавне изборе који су у њеном основу (...) Квалитет парламентарног и судског преиспитивања неопходности мјере је од посебног значаја у овом погледу, укључујући и за дјеловање релевантног поља слободне процјене.” (види Европски суд, *Animal Defenders International против Уједињеног Краљевства* [BV], пресуда од 22. априла 2013. године, апликација број 48876/08, тачка 108).

⁵ Види тачку 74 Одлуке.

⁶ Види тач. 20 *et seq.*; 109 *et seq.* Одлуке.

⁷ Види тач. 25 и 111 Одлуке.

тешка, политичка еволуција у Босни и Херцеговини оправдавала кршење најосновнијих стандарда правичних и транспарентних избора, с обзиром на то да се, како се образлаже, радило о “мањем злу”. Према нашем мишљењу, повјерење у правичне изборе, који се уређују законом, важније је од (дјелимичног) рјешења пролазне кризе, тим више јер успјех наметнутог рјешења није уопште загарантован.

II) Премисе одлуке већине

Одлука већине је заснована на пет премиса које ми не можемо да прихватимо.

Као прво, одлука већине је заснована на идеји да промјена изборних правила непосредно прије или послје избора не би била супротна *per se* члану 3 Протокола број 1.⁸ У вези с тим, већина се позива на судску праксу Европског суда у предметима *Lykourgos* против Грчке⁹ и Грзујска лабуристичка партија против Грзује.¹⁰ Међутим, сматрамо да та судска пракса није примјењива на конкретни предмет. Оба предмета се тичу потпуно различитих ситуација – предмет *Lykourgos* тиче се дисквалификације изабраног кандидата на основу судске пресуде три године након избора, а предмет Грзујска лабуристичка партија односи се на дилему око обавезе исправљања очитих недостатака у пописима бирача прије избора у врло кратким роковима у “постреволуционарној” политичкој ситуацији. Начела која су наведена у тим предметима нису примјењива на конкретни предмет.

У стварности, Суд никада није одлучивао о мијешању у изборе за вријеме изборног процеса који је у току, тј. између непосредних и посредних избора. Као што је већ поменуто, такво мијешање је нечувено и не би се могло десити у правном систему у којем законе усваја само Парламент а не високи представник.

Други главни аргумент у одлуци већине је разлика између непосредних и посредних избора. На њих се гледа као на одвојена питања а не као на једну цјелину. Због тога, према ставу већине, промјена правила након непосредних избора, која има непосредни ефекат на посредне изборе, није релевантна.¹¹ Претпоставка је да повјерење бирачког тијела није пољуљано промјеном правила усред процеса избора, с обзиром на то да бирачи нису могли ни на који начин имати директан утицај на исход избора у Дом народа, те на избор председника и потпредседника Федерације БиХ.¹² Према тој визији, право на гласање нужно не укључује право да се зна како ће гласови бити коришћени у пропратном процесу, а посебно колико ће представника конститутивних народа и Осталих те колико ће представника из којег клуба бити послано у Дом народа на основу избора у кантонална законодавна тијела и која процедура се мора слиједити у случају да нема делегата у кантоналним законодавним тијелима или да нема изабраних делегата из реда једног или више конститутивних народа или из реда Осталих.

“Право да знају унапријед” није ускраћено само бирачима, него и политичким странкама¹³, иако оно нужно морају да развијају стратегије за непосредне изборе након којих слиједе посредни избори и морају да узму у обзир целокупан изборни процес како би биле успјешне.

Наше мишљење је, међутим, да се непосредни и посредни избори морају посматрати заједно као цјелина. Демократски легитимитет представницима у Дому народа, као и председнику и потпредседнику Федерације БиХ даје се на основу ланца избора – једни зависе од других, непосредни и посредни избори су неодољиво повезани.

Израз “слободна воља народа” значи да они који гласају знају уставна и законодавна правила целокупне “игре” а не само правила првог корака у игри. Оно што се назива “информисаним пристанком” у другим околностима примјењује се и на демократске изборе.

Као треће, иако већина прихвата, на основу пресуде у предмету Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине¹⁴, да је члан 3 Про-

⁸ Види тачку 89 Одлуке.

⁹ Види фусноту 1.

¹⁰ Види фусноту 2.

¹¹ Види тачку 97 Одлуке гдје се аргументу подносиоца захтјева Комшића о неуставности измјена и допуна супротставља аргумент да “подносилац захтјева непосредне изборе погрешно поистовјеђује с посредним изборима”.

¹² Већина очекује од подносиоца захтјева да докаже такав утицај (види тачку 99 Одлуке). И док је такав доказ немогућ, очигледно је да је “стратешко гласање” карактеристичан елемент непосредних избора послје којих слиједе посредни избори.

¹³ Види тачке 102 *et seq.* Одлуке.

¹⁴ Бр. 27996/06, 34836/06 (BV), 22. децембар 2009. Види тачку 41 те пресуде у којој Велико вијеће наводи: “Што се тиче Дома народа Босне и Херцеговине, Суд наглашава да је састав Дома резултат посредних избора, тако што његове чланове именују ентитетски законодавни органи. Поред тога, Суд запажа да је обим законодавних надлежности које Дом узива у овом случају одлу-

токола број 1 у потпуности примјењив на изборе у Дом народа¹⁵, тим чланом се прави разлика између начела примјењивих на непосредне и посредне изборе.

Ми не прихватамо то тумачење праксе Суда. Према нашем мишљењу, сва начела која је развио Европски суд у односу на право на слободне изборе примјењују се у потпуности у случају избора у Дом народа у Босни и Херцеговини, чак и ако су избори "посредни".

Приликом развоја начела изборне судске праксе према члану 3 Протокола број 1, а нарочито у односу на тренутак измјена изборних закона, Европски суд је досљедно упућивао на Кодекс добре праксе у изборним питањима који је развила Венецијанска комисија.¹⁶ Не постоји ништа у судској пракси Европског суда или у Кодексу Венецијанске комисије што би сугерисало да се та начела не примјењују на непосредне изборе. Стога, не можемо се сложити с мишљењем већине да се начела Кодекса Венецијанске комисије "искључиво односе на непосредне, али не и на посредне изборе".¹⁷ То је тим више тачно у мјери у којој се Кодекс односи на основна начела владавине права.

Као четврто, одлуком већине се умањује значај промјена које се уводе одлукама високог представника.¹⁸

Међутим, мишљења смо да су промјене значајне. Измјенама и допунама изборних правила, како на уставном тако и на законодавном нивоу, мијења се, између осталог, број мандата у Дому народа Федерације БиХ, број делегата који се бирају из кантоналних скупштина, те се утиче на број делегата који су потребни за предлагање и постављање носилаца извршне власти. Такве промјене нису техничке природе него се тичу "основних елемената изборног система". У том контексту потребно је поштовање начела стабилности изборног система. Дакле, начело стабилности изборног закона из Кодекса Венецијанске комисије¹⁹, према нашем мишљењу, у потпуности се односи на конкретни предмет.

Као пето, већина сматра да Уставни суд нема надлежност да утврди рокове високом представнику за доношење обавезујућих одлука јер би то изашло ван оквира теорије функционалне дуалности.²⁰ Истовремено, Уставни суд прихвата да анализира тврдњу подносиоца захтјева да тренутак доношења одређби није у сагласности са стабилношћу изборног система.²¹ Према нашем мишљењу, то је непомирљива противрјечност. Мишљења смо да тренутак измјена и допуна изборних закона чини суштински дио захтјева владавине права те тако у потпуности спада у надлежност Уставног суда.

III) Повреда стабилности изборног закона и начела владавине права

Према нашем мишљењу, начело стабилности изборног закона које је дио начела владавине права нарушено је одлукама високог представника, с обзиром на то да су оне усвојене и да су ступиле на снагу за вријеме изборног процеса који је био у току.

Према Венецијанској комисији, "истински демократски избори могу се одржати само ако су испуњени одређени основни услови демократске државе који се заснивају на владавини права, као што су основна права, стабилност изборног закона те дјелотворне процедуралне гаранције"²².

Европски суд је прецизирао и да мијешање у право на гласање мора бити у сагласности с "начелом владавине права те општим

циљевима Конвенције"²³ и да је владавина права један од "темеља дјелотворне и смислене демократије"²⁴.

Главни елементи начела владавине права укључују предвидљивост и стабилност закона²⁵. Та начела су од нарочите важности у изборним питањима као што је то нагласио Европски суд у својој пракси према члану 3 Протокола број 1.²⁶

Подсећамо да су оспорени уставни амандмани ступили на снагу 2. октобра 2022. године, тј. након објављивања на званичној страници Канцеларије високог представника, а Измјене и допуне Изборног закона ступиле су на снагу првог дана након њиховог објављивања у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", тј. 8. октобра 2022. године²⁷.

За такве промјене, на дан избора, ненајављене и непредвидљиве за надлежне јавне институције, политичке странке и бираче, тј. за све актере који су укључени у изборни процес, не може се сматрати, према нашем мишљењу, да су у сагласности с критеријумима стабилности изборног закона.

Сматрамо битним напоменути у овом смислу, те као одговор на аргумент већине²⁸, да се начело владавине права не може примјењивати у смањеном облику и прилагођавати конкретним политичким околностима. Напротив, суштина начела владавине права мора увијек бити загарантована. А дио суштине јест аспект предвидљивости.²⁹ Уколико није могуће постићи "апсолутну предвидљивост", као што тврди већина,³⁰ у случају када се врше значајне промјене Устава и изборних закона у самом тренутку затварања бирачких мјеста, радије бисмо говорили о "апсолутној непредвидљивости", те стога и анатеме за владину права.

И док се чини да је већина склона да оправда мијешање у свјетлу конкретне ситуације у Босни и Херцеговини,³¹ ми смо мишљења да такво значајно одступање од начела владавине права предвиђеног Уставом и Европском конвенцијом не може бити оправдано у ситуацији у Босни и Херцеговини, чак је може закомпликовати. Не може никада бити оправдано.

Из ових разлога гласали смо за утврђивање повреде начела стабилности изборног система, те тиме и начела демократије и владавине права из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине, као и повреде члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

На крају посебно наглашавамо да, с обзиром на разлоге због којих сматрамо да су одлукама високог представника учињене наведене повреде Устава и Протокола број 1 уз Европску конвенцију, у овом издвојеном мишљењу се нисмо освртали на нека друга конкретна спорна питања која су подносиоци захтјева за оцјену уставности потенцијали (нпр. недосљедна примјена резултата пописа становништва из 1991. односно 2013. године итд.) јер то није било неопходно.

Потпредсједник Ђеман још додаје да је раније, тј. прије одлуке о меритуму заговарао и гласао за доношење привремене мјере у овом предмету, међутим, то није прихваћено.

чујући фактор. Дом народа заиста ужива широка овлашћења у процедури усвајања закона: члан IV став 3 (ц) Устава изричито предвиђа да ниједан закон не може бити усвојен без одобрења оба дома. Надаље, Дом народа, заједно с Представничким домом, одлучује о изворима и износу средстава за рад институција државе и за међународне обавезе Босне и Херцеговине, те одобрава буџет за институције Босне и Херцеговине (види члан IV став 4 (б)–(ц) Устава). И на крају, даје потребну сагласност за ратификацију уговора (види члан IV став 4 (д) и члан V став 3 (д) Устава). Стога, избори за Дом народа потпадају под члан 3 Протокола број 1. Према томе, члан 14 у вези са чланом 3 Протокола број 1 је примјенљив".

¹⁵ Види тачку 86 Одлуке.

¹⁶ Види нпр. *Tanase против Молдавије*, број 7/08, 27. април 2010, тач. 168 и 176.

¹⁷ Види тачку 112 Одлуке.

¹⁸ Види тачку 113 Одлуке.

¹⁹ Види Венецијанска комисија, *Кодекс добре праксе у изборним питањима*, Начело II.2.

²⁰ Види тачку 79 Одлуке.

²¹ Види тачку 80 Одлуке.

²² Види Извјештај с објашњењем уз Кодекс добре праксе у изборним питањима, који је усвојила Венецијанска комисија на својој 52. пленарној сједници (Венеција, 18–19. октобар 2002. године), тачка 2.

²³ Види *Ždanoka против Латвије* (BB), број 58278/00, тачка 115, Европски суд 2006 I, и *Miniscalco против Италије*, број 55093/13, тач. 94–95, 17. јуни 2021.

²⁴ Види *Uspakich против Литваније*, број 14737/08, 20. децембар 2016, тачка 87.

²⁵ Види *Magyar Kétfarkú Kutya Párt против Мађарске* (BB), број 201/17, 20. јануар 2020, тачка 101.

²⁶ Види *Paschalidis, Koutmeridis и Zaharakis против Грчке*, бр. 27863/05, 28422/05, 28028/05, тач. 29–35, 10. април 2008.

²⁷ Види члан 2 Одлуке којом се доноси Закон о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине број 07/22 од 2. октобра 2022. године и члан 7 Закона о измјенама и допунама Изборног закона Босне и Херцеговине.

²⁸ Види тачку 142 Одлуке.

²⁹ Види предмет *Меџлис Исламске заједнице Брчко и други против Босне и Херцеговине* (BB), бр. 17224/11, 27/06/2017, у којем је Европски суд нагласио следеће: "70. У том погледу Суд понавља да се норма не може сматрати 'законом' у смислу члана 10 став 2 уколико није формулисана довољно прецизно да омогући грађанину да уреди своје понашање; он или она мора бити у могућности – ако је то потребно уз одговарајући савјет – да предвиди, у мјери која је разумна у датим околностима, последице које одређена радња може имати. Те последице не морају бити предвидљиве с апсолутном извјесношћу. Иако је извјесност пожељна, она може донијети и претјерану крутост, а закон мора бити у стању да одржи корак с околностима које се мијењају. Сходно томе, многи закони су неизбежно формулисани терминима који су у мањој или већој мјери неодређени и чије тумачење и примјена представљају питање праксе (види *Karácsony и други против Мађарске* [BB], број 42461/13, тачка 124, Европски суд 2016 (изводи) и *Delfi AS против Естоније* [BB], број 64569/09, тачка 121, Европски суд 2015)".

³⁰ Види тачку 142 Одлуке.

³¹ Види тач. 111 и 112 Одлуке.

Централна изборна комисија Босне и Херцеговине

На основу члана 3.6 став (2) тачка е), а у вези са чланом 4.2 и чланом 14.3 став (5) Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 52/22 и 67/22), и Одлуке о расписивању пријевремених избора за градоначелника града Живинице, број: 05-1-07-1-398-1/23, од 29.3.2023. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, на 31. сједници, одржаној 5.4.2023. године, донијела је

ОДЛУКУ

**О ЗАКЉУЧИВАЊУ И ПОТВРЂИВАЊУ БРОЈА
УПИСАНИХ БИРАЧА У ЦЕНТРАЛНИ БИРАЧКИ СПИСАК
ЗА ПРИЈЕВРЕМЕНЕ ИЗБОРЕ ЗА ГРАДОНАЧЕЛНИКА
ГРАДА ЖИВИНИЦЕ, КОЈИ ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ У НЕДЈЕЉУ,
28.5.2023. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Овом одлуком утврђује се број уписаних бирача у Централни бирачки списак, закључно са подацима на дан 28.3.2022. године, у 24.00 часа, за потребе спровођења пријевремених избора за градоначелника града Живинице, који ће се одржати у недјељу, 28.5.2023. године.

Члан 2.

У Централни бирачки списак, закључно са подацима на дан 28.3.2023. године, у 24.00 часа, за пријевремене изборе уписано је укупно 55316 бирача, и то:

Шифра	Назив	Редовни	Одеуство	Лично	Пошта	Укупно
079	ЖИВИНИЦЕ	54307	0	19	990	55316

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Републике Српске", "Службеном гласнику Брчко Дистрикта БиХ" и на интернет страници Централне изборне комисије Босне и Херцеговине www.izbori.ba.

Број: 06-1-07-2-392-4/23
5. априла 2023. године
Сарајево

Замјењује председника,
(В.Г.) Др **Ахмет Шантић**, с.р.

Након увида у Правилник о Плану уписа ученика у први разред средњих школа ("Службени гласник Републике Српске", број 31/23), након сравњивања с оригиналним текстом, уочена је техничка грешка, па се даје

ИСПРАВКА

У Прилогу 1. Правилника о Плану уписа ученика у први разред средњих школа, број: 07.05/020-734/23, од 27. марта 2023. године, под редним бројем 30 ЈУ Средњошколски центар "Никола Тесла", Котор Варош, занимање под редним бројем 3 **електричар - електроинсталатер** треба означити као дефицитарно занимање и под редним бројем 70 Средњошколски центар "Сребреница", Сребреница, занимање под редним бројем 4 **пекар** треба означити као дефицитарно занимање.

Број: 07.05/020-734-2/23
5. априла 2023. године
Бањалука

Министар,
Жељка Стојичић, с.р.

САДРЖАЈ

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

918	Уредба о начину извршавања мјера за спречавање и сузбијање заразних обољења ковид 19	1
919	Одлука о давању сагласности на План утрошка средстава, број: 04/1-012-2-1099/23	4
920	Одлука о давању сагласности на План утрошка средстава, број: 04/1-012-2-1098/23	4
921	Одлука о давању сагласности на Програм рада и Финансијски план ЈУ Дом пензионера Бања Лука за 2023. годину	5
922	Одлука о оснивању Јавне установе Средња школа унутрашњих послова	5
923	Одлука о укидању статуса јавног добра у општој употреби, број: 04/1-012-2-1102/23	5
924	Одлука о преносу права власништва, број: 04/1-012-2-1100/23	6
925	Одлука о усвајању Акционог плана спровођења основних геолошких истраживања за период 2023-2025. године	6
926	Рјешење о именовању Радне групе за спровођење стручне процјене Глобалног форума о транспарентности и размјени информација у пореске сврхе	6
927	Рјешење о измјени Рјешења о именовању чланова Интерресорног тијела Владе Републике Српске за подршку лицима са инвалидитетом	7

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

928	Правилник о управљању отпадом од електричних и електронских производа	7
-----	---	---

929	Рјешење о испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине, број: 18-Е/23	11
-----	--	----

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА

930	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за израду рударских пројеката, број: 05.04/310-209-1/23	12
931	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за рударска геодетска мјерења и израду рударских планова, број: 05.04/310-216-1/23	12
932	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за извођење рударских радова у површинској експлоатацији, број: 05.04/310-158-1/23	12
933	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за минирање у рударству, број: 05.04/310-223-1/23	12
934	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за извођење рударских радова у подземној експлоатацији минералних сировина, број: 05.04/310-124-1/23	12
935	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији подземних вода, број: 05.04/310-207-1/23	13
936	Рјешење о испуњењу услова за издавање лиценце за извођење рударских радова при експлоатацији нафте и земног гаса, број: 05.04/310-47-2/23	13

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

- 937 Рјешење о именовању Комисије за полагање испита за стицање звања пореског савјетника 13

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ

- Рјешење о о престанку дужности вршиоцу дужности директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград 13
- Рјешење о именовању директора ЈУ Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград 14

УСТАВНИ СУД БиХ

- Одлука о допустивости и меритуму, број: У-27/22 14

ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БиХ

- Одлука о закључивању и потврђивању броја уписаних бирача у Централни бирачки списак за пријевремене изборе за градоначелника града Живинице, који ће се одржати у недјељу, 28.5.2023. године 35
- Исправка Правилника о Плану уписа ученика у први разред средњих школа 35

ОГЛАСНИ ДИО 12 страна

**ЈУ СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**
БАЊА ЛУКА

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб.
Телефон/факс: (051) 456-350
E-mail: sgrs.stamparija@slglasnik.org

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

ЈУ Службени гласник Републике Српске врши стандардне графичке послове:

- Штампa **ЗЛАТОТИСКА** на производе као што су: захвалнице, признања, корице за књиге, каталози, рекламни материјал...
- Штампање свих врста књига и брошура,
- Штампање свих врста каталога, проспеката, часописа,
- Штампање свих врста плаката, флајера и другог рекламног материјала,
- Штампање свих врста образаца,
- Штампање свих врста картица у колору са холограмском заштитом,
- Штампање и нарезивање свих врста CD, DVD,
- Вршимо израду свих врста печата и штамбиља, а овлашћени смо и за израду печата са амблемом Републике Српске.

